

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΡΟΔΟΞΟΣ ΚΗΡΥΞ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΟΡΓΑΝΟΝ ΙΕΡΑΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΘΥΑΤΕΙΡΩΝ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ ΒΡΕΤΑΝΙΑΣ
Ετος Ἰδρύσεως 1964 Τρίτη Περίοδος Μάρτιος - Ἀπρίλιος 2003 Τεύχος 174 - 175

PROCESSED

JUL 18 2006

GTU LIBRARY

RECEIVED
JUL 01 2003
P.A.O.I. LIBRARY

Ἡ Σταύρωσις τοῦ Χριστοῦ

ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΚΗΡΥΞ

Έτος Ίδρύσεως 1964

Τρίτη Περίοδος

Αριθμός Τεύχους 174 -175

Μάρτιος - Απρίλιος 2003

Έτησία Συνδρομή 010

Διευθύνεται από Συντακτική Έπιτροπή

5 CRAVEN HILL, LONDON W2 3EN

TEL: 020-7723 4787

FAX: 020-7224 9301

ORTHODOX HERALD

OFFICIAL PUBLICATION OF THE ARCHDIOCESE
OF THYATEIRA AND GREAT BRITAIN

5 CRAVEN HILL, LONDON W2 3EN

TEL: 020-7723 4787

FAX: 020-7224 9301

First Published 1964

Third Period

March - April 2003

No.:174 - 175

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

3 - 7	Έγκύκλιοι α) της Α.Θ.Π. του Οικουμενικού Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου καί β) Σεβ. Αρχιεπισκόπου Θυατείρων καί Μ. Βρετανίας κ. Γρηγορίου.
8 - 13	Σύναξις Ἱεροῦ Κλήρου Ἀρχιεπισκοπῆς Θυατείρων καί Μ. Βρετανίας. Ὁμιλίαι: Ἐπισκόπου Τροπαίου κ. Ἀθανασίου, Ἐπισκόπου Ναζιανζοῦ κ. Θεοδοωρήτου, Ἀρχιμανδρίτου Ζαχαρία, Οἰκονόμου Ἀναστασίου Σαλαπάτα.
14 - 18	Χάρη Μεττή, "Τό πρῶτο Συνέδριο τοῦ Κλήρου τῆς Μητροπόλεως Θυατείρων".
19 - 21	Χειροτονίες Νέων Κληρικῶν Ἀρχιεπισκοπῆς Θυατείρων & Μεγάλης Βρετανίας.
22	Patriarchal Messages: a) Catechetical Oration on the Commencement of the Holy and Great Lent and b) on the Holy Pascha.
23 - 24	Encyclical Letters of His Eminence Archbishop Gregorios: a) For the Holy and Great Lent 2003 and b) Easter Message.
25 - 28	Dr. Maria Vaiou, "The Fortress of Babylon in Old Cairo".
29 - 32	Χρονικό Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Θυατείρων & Μ. Βρετανίας κ. Γρηγορίου (Ἑλληνιστί καί Ἀγγλιστί).

Τό ἐσωτερικό τοῦ ἱστορικοῦ Ναοῦ
Ἁγίου Νικολάου Cardiff

ΠΑΡΑΚΑΛΕΙΣΘΕ Ν' ΑΝΑΝΕΩΣΕΤΕ ΤΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΣΑΣ
ΣΤΟΝ ΟΡΘΟΔΟΞΟ ΚΗΡΥΚΑ

ΕΓΚΥΚΛΙΟΙ

της Α.Θ.Π. του Οικουμενικού Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου

Αριθμ. Πρωτ. 238

ΛΟΓΟΣ ΚΑΤΗΧΗΤΗΡΙΟΣ ΕΠΙ ΤΗ ΕΝΑΡΞΕΙ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΗΣ

Αγαπητοί ἐν Χριστῷ ἀδελφοί καὶ τέκνα
πεφιλημένα,

Ἄρχεται ἀπὸ αὖριον διὰ μίαν εἰσέτι φοράν εἰς τὴν ζωὴν μας ἡ περίοδος τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς. Εἶναι περίοδος, ὡς γνωστὸν, ἀσκήσεως πνευματικῆς εἰς τὴν ὁποίαν βοηθοῦμεθα καὶ διὰ τῆς νηστείας. Ἀλλὰ ἡ Ἐκκλησία μας ἀποδίδει μεγαλυτέραν σημασίαν εἰς τὴν εἰλικρινῆ μετάνοιάν μας, ὅπως μᾶς ἐδίδαξεν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ Τριωδίου μέ τὴν παραβολὴν τοῦ ἀμαρτωλοῦ τελώνου, ὁ ὁποῖος μετενόησε καὶ ἐσώθη, καὶ τοῦ τηροῦντος ὅλας τὰς πρακτικὰς ἐντολάς, ἀλλὰ ὑπερηφάνου καὶ ἀμετανοήτου φαρισαίου, ὁ ὁποῖος παρὰ τὴν τήρησιν τῶν ἐντολῶν αὐτῶν κατεκρίθη.

Σήμερον ὁ Κύριος, ὅπως ἠκούσαμεν εἰς τὸ Ἱερὸν Εὐαγγέλιον, μᾶς τονίζει ὅτι ἡ μετάνοιά μας γίνεται δεκτὴ μόνον ὅταν συγχωρήσωμεν ὅλους ὅσοι μᾶς ἔβλαψαν. Καθημερινῶς, ἄλλωστε, καὶ ἡμεῖς ζητοῦμεν διὰ τῆς Κυριακῆς Προσευχῆς, ἀπευθυνόμενοι εἰς τὸν Πατέρα ἡμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς, νὰ συγχωρήσῃ εἰς ἡμᾶς τὰ ἀμαρτήματά μας, ὅπως καὶ ἡμεῖς ἔχομεν συγχωρήσει τὰ εἰς βάρος μας ἀμαρτήματα τῶν ἄλλων. Ἀλλὰ ἐπαναλαμβάνοντες τοὺς λόγους τούτους συγχωροῦμεν πράγματι τοὺς ἀβάντωντας ἡμᾶς ἢ ἐκ συνηθείας καὶ χωρὶς συναίσθησιν λέγομεν τοὺς λόγους τῆς προσευχῆς:

Δύο εἶναι, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά, τὰ γνωρίσματα τῆς εὐγενούς καὶ λεπτῆς χριστιανικῆς ψυχῆς. Τὸ πρῶτον εἶναι ἡ συγχώρησις τῶν πταιόντων εἰς ἡμᾶς, κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Κυρίου, ὁ Ὅποιος συνεχώρησε τοὺς σταυρωτάς Του καὶ προσυχῆθῃ ὑπὲρ αὐτῶν. Καὶ τὸ δεύτερον εἶναι ἡ εὐχαριстіα πρὸς τὸν εὐεργέτην μας Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν καὶ πρὸς πάντα συνάνθρωπον, ὁ ὁποῖος μᾶς εὐεργετῇ. Ὅλη ἡ Ἐκκλησία μας εἶναι πλήρης εὐχαριστίας πρὸς τὸν Θεόν καὶ αὐτὸ ἀκόμη τό μέγα μυστήριον τῆς Θείας Λειτουργίας ἀποτελεῖ ἔκφρασιν εὐχαριστίας καὶ φέρει τὸ ὄνομα Θεία Εὐχαριстіα. Ἐκχειλίσμα τῆς εὐχαριστοῦσης καρδίας μας εἶναι καὶ ἡ συνεχῶς ἐπαναλαμβανομένη δοξολογία τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Ἡ καρδιά ἡ ὁποία συγχωρεῖ καὶ εὐχαριστεῖ εἶναι πλήρης χαρᾶς καὶ ἀγαλλιᾶσεως. Ἀντιθέτως, ἡ καρδιά ἡ ὁποία εἶναι πλήρης ἀχαριστίας καὶ μνησικακίας ζῇ εἰς τὸν φοβερόν προθάλαμον τῆς ἐκουσίας κολάσεως. Διότι ὁ ἀχάριστος οὐδέποτε ἱκανοποιεῖται, ὁ δὲ διαρκῶς ἀνικανοποίητος εἶναι δυστυχής. Ἐπίσης ὁ μνησικός, ὁ ὁποῖος ἐνθυμεῖται διαρκῶς τὸ κακὸν τὸ ὁποῖον ἔπαθεν ὑπὸ τινος συνανθρώπου, δέν εἰρηνεύει ποτέ. Ἡ ἀνάμνησις τοῦ κακοῦ εἶναι νέα βίωσις τοῦ κακοῦ, εἶναι συνεχίζουμένη δράσις τοῦ κακοῦ, ἡ ὁποία ὁμως δέν ὀφείλεται πλέον εἰς τὸν ἅπαξ ἐνεργήσαντα δράστην, ἀλλὰ εἰς τὸν μὴ θέλοντα

ἢ μὴ δυνάμενον νὰ συγχωρήσῃ παθόντα. Ἀλλὰ διὰ νὰ συγχωρήσῃ ἡμᾶς ὁ Θεὸς προϋποθέσεις εἶναι νὰ συγχωρήσωμεν ἡμεῖς τοὺς πταίσαντας εἰς ἡμᾶς.

Ἡ Μεγάλῃ Τεσσαρακοστῇ θά μᾶς ὠφελήσῃ, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά, μόνον ὅταν εἰσέλθωμεν εἰς τὸν κατ' αὐτὴν πνευματικὸν ἀγῶνα μὲ ἐφόδια ἱσχυρά τὴν συγχώρησιν ὅλων ὅσοι μᾶς ἔπαισαν καὶ τὴν εὐχαριστίαν ὅλων ὅσοι μᾶς εὐηργέτησαν καὶ πρωτίστως, βεβαίως, τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ συγχωροῦντος τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν καὶ ἐτοιμάσαντος δι' ἡμᾶς τόπον εἰρήνης καὶ μακαριότητος. Εἰς αὐτόν τὸν τόπον τῆς εἰρήνης καὶ τῆς μακαριότητος δέν εἶναι δεκτοὶ ὅσοι ἔχουν εἰς τὴν καρδίαν τῶν μνησικακίαν καὶ ἀχαριστίαν.

Εὐχόμεθα εἰς ὅλους, ἀγαπητοί, ὅπως διανύσωμεν τὴν περίοδον τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς ἐν ὑγείᾳ πνεύματος καὶ σώματος καὶ ἐν μετανοίᾳ καὶ ὅπως φθάσωμεν εἰς τὸ τέρμα αὐτῆς κεκαθαρμένοι ἀπὸ πάσης ἀχαριστίας καὶ μνησικακίας καὶ πλήρεις συγχωρησεως καὶ εὐχαριστίας, ἵνα καὶ ἡμῶν ἀφεθῶσιν αἱ ἀμαρτίαι καὶ πληρωθῇ ἡ καρδιά εἰρήνης καὶ χαρᾶς ἀνεκκαλήτου. Ἀμήν.

Ἁγία καὶ Μεγάλῃ Τεσσαρακοστῇ βγ'

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ ΕΠΙ Τῶ ΑΓΙῶ ΠΑΣΧᾶ

Αριθμ. Πρωτ. 368

Αδελφοί συλλειτουργοὶ καὶ τέκνα εὐσεβῆ
καὶ φιλόθεα τῆς Ἐκκλησίας,

Χριστὸς Ἀνέστη!

“Ἰάσω τὸ σύντριμμα τῆς ἀνθρωπότητος, Κύριε, τῷ θείῳ σου αἵματι ἀνασκευάσας αὐτήν”, ψάλλει ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, ἀπευθυνόμενος πρὸς τὸν σταυρωθέντα καὶ παθόντα καὶ ἐκ νεκρῶν ἀναστάντα Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν. Καὶ ἀναφωνεῖ ἕτερος ὕμνωδός: “συνελήφθης, οὐκ αἰσχύνομαι, ἐμαστίχθης, οὐκ ἄρνούμαι, σταυρῷ προσηλώθης, οὐ κρύπτω, εἰς τὴν ἔγερσίν σου καυχῶμαι, ὁ γὰρ θάνατός σου ζωὴ μου. Παντοδύναμη καὶ φιλάνθρωπε Κύριε, δόξα σοι” (Στιχηρὸν Σαββάτου βαρέος ἤχου).

Ἐπανειλημμένως ἡ ἀνθρωπότης κατὰ τὴν πάροδον τῶν αἰώνων ἔχει παρασκευάσει τὸ ἑαυτῆς σύντριμμα. Ἐκάστην μάλιστα φοράν κατὰ τὴν ὁποίαν υἱοθετεῖ τὴν ὑπεροψίαν καὶ τὴν βαβελικὴν νοοτροπία τῆς οἰκειοποιήσεως θείων ἱκανοτήτων καὶ ὑποκαταστάσεως τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ διὰ τῶν ἀνθρωπίνων ἐπιθυμιῶν καὶ φιλοδοξιῶν, ἐπέρχεται ἡ βαβελικὴ σύγχυσις, αἱ ἐναντιοφωνίαι, αἱ ἀσυνεννοησίαι, αἱ διενέξεις καὶ τὰ συντρίμματα. Πολλοὶ κατέστρεψαν εὐημερούσας αὐτοκρατορίας ὅταν ἐπεθύμησαν νὰ αὐξήσουν αὐτάς. Πολλοὶ αὐτοκατεστράφησαν ὅταν ἔθεσαν σκοποὺς ὑπερηφάνους. Πολλοὶ ἐταπεινώθησαν ὅταν ὕψωσαν τὸ ἴδικόν των ἀνάστημα ἀπέναντι τοῦ ἠθικοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ. Πολλοὶ κατέστρεψαν ἄλλους ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ τῶν ὅπως ἐπικρατήσουν αὐτῶν καὶ διεπίστωσαν εἰς τὸ τέλος ὅτι ἡ ζημία τὴν ὁποίαν οἱ ἴδιοι ὑπέστησαν ἦτο μεγαλυτέρα ἐκείνης, τὴν ὁποίαν προεκάλεσαν.

Ἀντιθέτως πρὸς ὅλους αὐτούς, οἱ ὁποῖοι διὰ τῆς ὑπεροψίας, τῆς ὑπερηφανείας, τῆς φιλοδοξίας καὶ τῶν συναφῶν ἐγωκεντρικῶν

ψυχικῶν ὁρμῶν προεκάλεσαν τὸ σύντριμμα τοῦ κόσμου, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐδέχθη μετὰ περισσῆς ταπεινοφροσύνης νὰ ὑποστῇ πάντα ὅσα ὁ κοσμοκράτωρ τοῦ αἰῶνος τοῦτου καὶ τὰ ὄργανα αὐτοῦ ἠθέλησαν νὰ ἐπιβάλουν ἐπ' αὐτοῦ διὰ νὰ ἐξουθενώσουν αὐτόν καὶ νὰ μείνουν μόνοι κυρίαρχοι τοῦ κόσμου. Συναγερθῆναι ὡς ταραχοποιοί, ὁ εἰρηνοποιός. Ἐμασίχθη ὡς κακοποιός, ὁ εὐεργέτης καὶ θεραπευτής. Καὶ τὸ μέγιστον, ἐσταυρώθη ὡς κακοῦργος, ὁ ἄθωος καὶ ἀγαθότατος.

Καὶ τὸ ἀποτέλεσμα ;

“Ὅταν ὅλοι οἱ ἀντίπαλοι τῆς ταπεινοφροσύνης καὶ τῆς εἰρήνης ἐνόμιζον ὅτι ἡ πλᾶξ τοῦ τάφου ἐσκέπασε διὰ παντός τὸν κηρύττοντα κηρύγματα ἀνατρέποντα τὰς ἰδικὰς τῶν πεποιεῖσθαι περὶ τοῦ ὁρθοῦ καὶ τοῦ δέοντος, Οὗτος ἀνέστη, ἐξῆλθε τοῦ τάφου ἄφθορος καὶ ἐθεράπευσε τὸ σύντριμμα τοῦ κόσμου. Καὶ ἔκτοτε θεραπεύει κάθε νέον σύντριμμα τῆς ἀνθρωπότητος, διότι ἀνασκεύζει, διότι ἀνακαινίζει, διότι ἀναγεννᾷ αὐτήν.

Πολλὰ τὰ συντρίμματα τῆς ἀνθρωπότητος τὰ ὅποια βιοῦμεν καὶ σήμερον. Συντρίμματα κτιρίων καὶ ἄλλων ἔργων, συντρίμματα ἀνθρωπίνων σωμάτων καὶ μελῶν, συντρίμματα τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος, μὰ πρό πάντων συντρίμματα ἠθικῶν καὶ πολιτιστικῶν ἀξιών. “Ὅλα τὰ συντρίβει ἡ ὑπεροψία, ἡ συνοδευομένη ὑπὸ τῆς ἰσχύος. Καὶ ἡ μόνη ὁδὸς ἰάσεως καὶ θεραπείας τῶν συντριμμάτων αὐτῶν εἶναι ὁ ἐκ ταπεινώσεως, δεχθεὶς τὸν ἑαυτοῦ κατὰ τὸ ἀνθρώπινον συντριμμόν καὶ ἔνεκα τούτου ἀξιωθεὶς τῆς κατὰ τὸ ἀνθρώπινον ἀναστάσεως.

Ἐν μέσῳ τῶσων θανάτων καὶ τόσης ἀκοῆς νέων βιαίων θανάτων ὡς παραδοξότατον ἤχει τὸ τῆς ἀναστάσεως ἄγγελμα. “Ὅμως εἶναι τὸ μόνον ἐλπιδοφόρον καὶ τὸ μόνον ἀληθινόν. Καὶ εἶναι ἀληθέστερον παντός ἄλλου, ὅσον ἡ ζωὴ εἶναι ἀληθεστέρα πραγματικότης πάσης προσπάθειας ἐξαλείψεως αὐτῆς. Διότι ἡ ζωὴ εἶναι ἔκφανσις καὶ φανέρωμα τῆς ἐξ ἀγάπης δημιουργικῆς δράσεως τοῦ Θεοῦ καὶ καμμία ἀντίζωος καὶ θανατικὴ δύναμις δέν ἔμπορεῖ νὰ ἀντιστρατευθῇ ἐπιτυχῶς τὴν θείαν αὐτὴν δημιουργικὴν δύναμιν.

Ὁ Κύριος προαναγγέλλων τὸν θάνατόν Του εἰς τοὺς μαθητάς Του ἀπηύθυνεν εἰς αὐτοὺς τὴν προτροπὴν “θαρσεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον”. Ἐνίκησε διὰ τῆς ἀντιστροφῆς τῶν ἀνθρωπίνων ἀξιών, διὰ τῆς ἀποδοχῆς ὡς ὑπερτέρας ἀξίας τῆς μισητῆς παρά τῶν πολλῶν ταπεινώσεως, καθ’ ὃν χρόνον οἱ πάντες τότε ἐπεζήτουν καὶ ἐξακολουθοῦν οἱ πλεῖστοι καὶ σήμερον ἐπιζητοῦντες τὴν δόξαν καὶ τὴν τιμὴν. Αὐτὴν τὴν προτροπὴν ἐπαναλαμβάνομεν καὶ ἡμεῖς πατρικῶς πρὸς ὑμᾶς, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά. Θαρσεῖτε καὶ ἀγαλλιᾶσθε διότι ἡ ἐπὶ τοῦ κόσμου νίκη τοῦ Χριστοῦ, πνευματικὴ καὶ ἄσχετος πρὸς τὴν κοσμικὴν ἐπικράτησιν, προσφέρεται εἰς ὅλους ὅσοι τὴν ἐπιθυμοῦν καὶ ἀποδέχονται τὸ τίμημα τῆς ταπεινώσεως διὰ τοῦ ὁποίου ἐξαγοράζεται.

Σιγησάτω πᾶσα ἀντιλέγουσα σὰρξ βροτεία. Ἰδοὺ ἐκπορεύεται ἀπὸ τοῦ τάφου ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης.

Χριστὸς Ἀνέστη! Καὶ ἀπέδειξε τὴν ἄπειρον ἰσχύν τῆς ταπεινώσεως καὶ τῆς εἰρήνης. Οὐδὲν ἄλλο νικᾷ τὸν θάνατον.

Εἶθε ὁ ἀναστάς Κύριος νὰ θεραπεύσῃ καὶ κάθε σύντριμμα τῆς συγχρόνου ἀνθρωπότητος καὶ νὰ χάρισῃ εἰς ὅλους εἰρήνην καὶ ζωὴν, χωρὶς μίσῃ καὶ αἱματοχυσίας, μὲ καταλλαγὴν καὶ εἰρηνικὴν συνεργασίαν διὰ τὸ καλὸν ὅλων. Ἀμήν.

“Ἁγιον Πάσχα 2003

ΕΓΚΥΚΛΙΟΙ

Σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Θυατείρων καὶ Μεγάλης Βρετανίας κ. Γρηγορίου

ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΓΑΛΗ ΣΑΡΑΚΟΣΤΗ

Μπήκαμε καὶ πάλι, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, στήν Ἀγία καὶ Μεγάλη Σαρακοστή καὶ ἐτοιμαζόμαστε νὰ γιορτάσουμε τὸ Ἅγιο Πάσχα. Ἡ δὲ περίοδος αὐτὴ τῶν ἑπτὰ ἑβδομάδων εἶναι περίοδος νηστείας καὶ περισυλλογῆς. Εἶναι περίοδος κατὰ τὴν ὁποία ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ προσπαθεῖ νὰ ἀνανεωθεῖ καὶ νὰ ἀνασυνταχθεῖ καὶ καλεῖ τὰ παιδιά τῆς σέ ἔκτενεις προσευχῆς καὶ φιλανθρωπίας. Ὑπενθυμίζει ἡ Ἐκκλησία μας τὴν ἱστορία τῆς μακαρίων, τῆς δισχιλιετοῦς καὶ πλέον ζωῆς τῆς. Ἀναπαριστάνει δὲ σέ μικρογραφία τοὺς ἀγῶνες καὶ τὴν αὐτοθυσία τῶν παιδιῶν τῆς “οἱ ὅποιοι διὰ πίστεως κατηγωνίσαντο βασιλείας, ἐπέτυχαν ἐπαγγελιῶν, ἔφραξαν στόματα λεόντων, ἐνεδυναμώθησαν ἀπὸ ἀσθενείας, ἐγεννήθησαν ἰσχυροὶ ἐν πολέμῳ, παρεμβολὰς ἐκκλιναν ἀλλοτρίων”. (Ἐβρ. Κεφ. ΙΑ', 33-34)

Ὑπενθυμίζει ἡ Ἐκκλησία στὰ παιδιά τῆς τοὺς καλοὺς ἀγῶνες πού πρέπει νὰ εἴμαστε ἐτοιμοὶ νὰ κάνουμε, γιὰ νὰ ἀποδείξουμε, σ' ἐμᾶς τοὺς ἰδίους καὶ στοὺς ἄλλους, ὅτι εἴμαστε γνήσια παιδιά καὶ φίλοι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Μᾶς ὑπενθυμίζει, ἐπίσης, τὴν κατανυκτικὴ τούτη καὶ πλούσια σέ πνευματικούς στοχαμούς περίοδο, τὸ γεγονός ὅτι εἴμαστε πλασμένοι κατ' εἰκόνα τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ. Παυτὸ καὶ πρέπει συνεχῶς νὰ φιλοδοξοῦμε καὶ νὰ ἐργαζόμαστε γιὰ νὰ κερδίσουμε καὶ τὸ καθ' ὁμοίωση τοῦ Θεοῦ. Δηλαδή, σκοπὸς καὶ στόχος τῆς πρόσκαιρης καὶ σύντομης αὐτῆς ζωῆς εἶναι νὰ μοιάσουμε στὸ Θεό. Ὁ Χριστὸς μᾶς παραγγέλλει : “Ἔσεσθε οὖν ὑμεῖς τέλειοι, ὥσπερ ὁ πατήρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς τέλειός ἐστιν.” (Ματθαῖος Κεφ. Ε', 45). Δηλαδή, νὰ γίνετε τέλειοι καὶ νὰ αγωνίζεσθε μὲ πίστη καὶ ταπείνωσιν νὰ φτάσετε τὴν τελειότητα καὶ τὴ φιλανθρωπία τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Δεσπότης Χριστὸς, τοῦ ὁποίου σέ ἑπτὰ ἑβδομάδες θὰ ἑορτάσουμε τὰ Πάθη καὶ τὴν Λαμπροφόρο Ἀνάσταση, αὐτὰ μᾶς διδάσκει, αὐτὰ μᾶς ὡφελεῖ σάν ἱερὴ παρακαταθήκη καὶ μᾶς ἐμπιστεύτηκε, βέβαιος ὅτι δέν θὰ προδώσουμε τὰ ἱερὰ καὶ ὅσια, ὅτι δέν θὰ βάλουμε “τὰ ἅγια τοῖς κυσίν”. (Ματθαῖος, κεφ. Ζ' 6). Ἀλλά, ὅτι συνεχῶς θὰ ἀνανεωνόμαστε καὶ θὰ ἀναβαπτίζομαστε ἀπὸ τὴν ἁεὶ Χάρη, τὴν ὁποία τὸ Πανάγιο Πνεῦμα πλουσιοπάροχα παρέχει στοὺς δούλους Του. Αὐτὴ τὴ χάρη, αὐτὴ τὴν πίστη, αὐτὴ τὴν ἐλπίδα καὶ χαρὰ μᾶς ὑπενθυμίζουν τοῦτες οἱ μέρες τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Σαρακοστῆς.

Πρέπει λοιπὸν νὰ ἐκκλησιαζόμαστε τακτικότερα, μαζὶ μὲ τὴν οἰκονεῖά σας. Νὰ νηστεύουμε ἐνσυνείδητα καὶ νὰ προσευχόμαστε, καὶ φανερά καὶ κρυφά, καὶ δημόσια καὶ κατ' ἴδιαν, γιὰ νὰ ἀντλοῦμε δύναμη καὶ χάρη ἀπὸ τὸν Κύριο ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστὸ ὁ ὁποῖος, μὲ τὴν ἀρχιερατικὴ Του ιδιότητα, μᾶς καθάρισε ἀπὸ τὴν πρώτη πτώση, μᾶς ἐγγυᾶται δὲ τὴ λύτρωση καὶ τὴ σωτηρία καὶ τὴν ἄφεση τῶν ἁμαρτιῶν μας. Καὶ μέ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, πού χορηγεῖ ἡ Ἐκκλησία στὰ παιδιά τῆς, παίρνουμε δύναμη καὶ χάρη καὶ

χειραγωγούμαστε κατά Θεό, γιά νά μπορούμε νά καθαριζόμαστε από τίς ἁμαρτίες καί τήν ἐνοχή τῆς πλάνης τοῦ διαβόλου μέ τό μυστήριο τῆς ἐξομολόγησης καί τῆς μετανοίας. Αὐτή μᾶς φέρνει πιό κοντά στό Θεό, μᾶς διδάσκει δέ τήν ἱερή ταπείνωση καί τήν ὑπαρξιακή σχέση πού ἔχουμε μέ τό Δημιουργό μας. Παυτοῦ καί τό Τριῶδιο μπαίνει μέ τόν κατανυκτικό ὕμνο πού ἀκοῦμε ὅλες αὐτές τίς μέρες : “Τῆς μετανοίας ἀνοιξόν μοι πύλας, Ζωοδότα, ὀρθρίζει γάρ τό πνεῦμα μου πρὸς ναόν τόν “Ἁγίόν σου, ναόν φέρον τοῦ σώματος, ὅλον ἐσπιλωμένον· ἀλλ’ ὥς οἰκτίρμων κάθαρον εὐσπλάχνω σου ἐλέει.” (Ὑμνος Τριωδίου).

Ἡ Ἁγία καί Μεγάλη Σαρακοστή ὑπενθυμίζει ἀκόμα σέ μᾶς τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς Χριστιανούς, τήν πτωτική μας κατάσταση, δηλαδή τήν ἁμαρτωλότητά μας, τή ροπή νά ζήσουμε καί νά σωθοῦμε μόνοι μας, αὐτόνομα, μέ τίς δικές μας δυνάμεις. Μᾶς καλεῖ δέ νά ἐπιστρέψουμε κοντά στό Δημιουργό, ὅπως ἔκαμε ὁ ἄσωτος υἱός. Μᾶς καλεῖ νά μετανοήσουμε καί νά ταπεινωθοῦμε, ὅπως ἔκανε ὁ Τελώνης τοῦ Εὐαγγελίου. Μᾶς ἐνθαρρύνει αὐτή ἡ πνευματική καί σωστική περίοδος νά ἐναποθέσουμε μέ ἐμπιστοσύνη τίς ἐλπίδες μας στὸν Τριαδικό Θεό, γιατί μόνο κοντά Του θά βροῦμε καί παρηγορία καί ἀνάπαυση καί σωτηρία. “Εἴτοι, ὅχι μόνο θά ξεφύγουμε ἀπὸ τὸν πειρασμό τοῦ ἐγωῖσμοῦ καί τῆς ἁμαρτωλῆς αὐτάρκειας, ἀλλὰ θά ἀνανήψουμε ἀπὸ τίς ἀδυναμίες καί τήν ἀνθρώπινή μας ἀνεπάρκεια καί θά ἀναβαπτισθοῦμε ἀπὸ τό παράδειγμα τῶν φίλων τοῦ Θεοῦ. Αὐτοὶ μέ τοὺς πνευματικούς τους ἀγῶνες, μέ τίς νηστείες, τίς προσευχές τους, τὴν αὐτοθυσία καί τὴν κατὰ Θεὸ ταπείνωσή τους ἔκαναν καρπούς καλοὺς, μεγάλους πού τρέφουν τὴν κοινωνία καί ἀναζωογονοῦν τὴν ἀνθρωπότητα, σάν τό ἄλας τῆς γῆς καί σάν τό ζειδωρο νερό, πού ἀγιάζει καί ἀναζωογονεῖ τὴν ψυχὴ καί τό σῶμα μας, ὅπως χαρακτηριστικὰ βεβαίωσε ὁ Χριστὸς τῇ Σαμαρείτιδα γυναίκα.

Μπαίνουμε ὅμως ἐφέτος στὴν Ἁγία καί Μεγάλη Σαρακοστή, μέ τὴ σκιά καί τὸν φόβο ἐνός πολέμου πού ἐτοιμάζεται νά ἐκραγεῖ στὸν Πλανήτη μας. Παυτοῦ, σάν Χριστιανοὶ καί μέλη ὅλης τῆς Οἰκουμένης, καλούμαστε νά ἐνώσουμε τίς προσευχές μας γιὰ τὴν εἰρήνη καί τὴ συμφιλίωση τοῦ σύμπαντος κόσμου, γιατί καί ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς συμφιλιώθηκε καί ἔνωσε τὰ διεστώτα καί ἔφερε τὴν εἰρήνην στοὺς ἀνθρώπους. Θὰ πρέπει ἐπίσης νά προσευχόμαστε γιὰ τὴν Κύπρο, γιατί ὅσοι ἀπὸ μᾶς καταγόμεστε ἀπὸ ἐκεῖ, ἀγωνιζόμαστε γιὰ τὸ μέλλον τῆς Γενέτειράς μας, γὰρ καὶ ζητάμε καθημερινὰ τὴν ἀποκατάσταση τῆς δικαιοσύνης καί τῆς συμφιλίωσης τοῦ λαοῦ τῆς καί τὴν ἀσφάλεια καί τὴν πρόοδο ὅλων τῶν κατοίκων τῆς. Παυτοῦ νά εὐχόμαστε νά ἔχουν καλὸ καί αἴσιο τέλος οἱ συνομιλίες πού διεξάγονται αὐτὸ τὸν καιρὸ γιὰ τὴ δίκαια καί βιώσιμη ἐπίλυση τοῦ Κυπριακοῦ Προβλήματος.

Μέ αὐτές τίς σκέψεις καί προσδοκίες ἐπικοινωνῶν καί πάλιν μαζί σας αὐτές τίς μέρες τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Σαρακοστῆς. Εὐχομαι δέ σέ ὅλους σας, μικροὺς καί μεγάλους, ὑγεία καί καλὸ στάδιο στοὺς ἱερούς καί πνευματικούς ἀγῶνες πού ὁ καθένας μας καλεῖται νά κάμει, γιὰ νά καταξιωθοῦμε καί νά ἀποδειχθοῦμε ὄχι μόνο

γνήσιοι ὀρθόδοξοι Χριστιανοί, ἀλλὰ νά μείνουμε δυνατοὶ καί σταθεροὶ στὴν παράδοσή μας σάν τοὺς βράχους καί τὰ αἰωνόβια δένδρα. Καί ἔτσι, ἀνανεωμένοι στὴν πίστη καί τὴν ἀγάπη μας πρὸς τὴν Ἐκκλησία καί τό μήνυμα τοῦ Εὐαγγελίου, πού προμηνύουν ἡ Ἁγία καί Μεγάλη Ἑβδομάδα, νά ἐορτάσουμε μέ ἀληθινὴ χαρὰ τό Πάσχα καί τὴν λαμπροφόρα Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Σὰς ἀσπάζομαι ἐν Κυρίῳ, προσεύχομαι γιὰ σὰς καί διατελῶ μετὰ πολλῆς ἐν Κυρίῳ ἀγάπης καί εὐχῶν.

Ἁγία καί Μεγάλη Σαρακοστή, 2003.

ΠΑΣΧΑΛΙΝΟ ΜΗΝΥΜΑ

Ἀγαπητοὶ ἀδελφοί καί ἀδελφές καί τέκνα ἐν Κυρίῳ,

“Οὐδέπω γάρ ἤδειςαν τὴν γραφὴν
ὅτι δεῖ αὐτὸν ἐκ νεκρῶν ἀναστῆναι”
(Ἰωάννης, Κεφ. Κ’9)

Γιορτάζουμε κι ἐφέτος τὰ Ἁγία Πάθη καί τὴ Λαμπροφόρα Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὅλες αὐτές τίς μέρες τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Ἑβδομάδας μνημονεύσαμε τὴν ἱστορία τῶν Παθῶν καί τῆς Ἀνάστασης τοῦ Χριστοῦ, ὅπως τὴν περιγράφει ἡ γραπτὴ παράδοση τῆς Ἐκκλησίας, πού διέσωσαν οἱ Ἱεροὶ Εὐαγγελιστὲς καί οἱ ἄλλοι συγγραφεῖς τῆς Καινῆς Διαθήκης. Βέβαια, τὰ γεγονότα αὐτὰ τὰ προφήτευσαν οἱ ἱεροὶ ἄνδρες τοῦ Ἀρχαίου Ἰσραὴλ, τὰ κατέγραψαν δέ στὰ Βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἡ ὁποία, μαζί μέ τὴν Καινὴ Διαθήκη ἀποτελοῦν τὰ Ἱερά Κείμενα τῆς Ἐκκλησίας μας καί ὁλόκληρης ἐπίσης τῆς Χριστιανοσύνης. Μὲ βάση αὐτὰ τὰ κείμενα, ἀλλὰ καί μέ τὴν προφορικὴ παράδοση, διαφυλάχθηκε ἡ μνήμη γιὰ τὰ γεγονότα αὐτὰ, τὰ ὁποῖα μέ τόση εὐλάβεια, πίστη καί ἱερὴ κατάνυξη γιορτάζουμε τοῦτες τίς μέρες.

Αὐτὰ τὰ γεγονότα λοιπὸν ἀναπαριστάνει ἡ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία κατὰ τρόπο δραματικὸ καί πολὺ ἀνθρώπινο, γιὰ νά συγκινήσει, νά διδάξει καί νά παιδαγωγῇ τὰ παιδιά τῆς. Γιατί αὐτὰ τὰ γεγονότα καί ὅλα τὰ ἄλλα πού σχετίζονται μέ τὸν Χριστὸ γιὰ μᾶς τοὺς Χριστιανούς εἶναι γεγονότα βασικῆς, ὑπαρξιακῆς καί αἰώνιας σημασίας. Ἀναφέρονται στὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος ἔστειλε τὸν Μονογενῆ Υἱὸ Του νά σώσει τὸν κόσμο ἀπὸ τὴν ἁμαρτία, τὸ θάνατο, τὴ φθορά καί τὴν ἐξαφάνιση. Γιατί, σέ τελευταία ἀνάλυση, ἡ παρουσία τοῦ Χριστοῦ στὸν κόσμο ἀποτελεῖ τὴν πλέον ἀκραία, τέλεια καί τελικὴ ἀπόφαση τοῦ Θεοῦ νά συμμεριστεῖ τὴν ἀνθρώπινη τραγωδία, πού ἄρχισε μέ τὴν πτῶση τῶν Πρωτοπλάστων Ἀδάμ καί Εὕας καί τὴν ἔξωσή τους ἀπὸ τὸν Παράδεισο τῆς τρυφῆς, τῆς χαρᾶς, τῆς εἰρήνης καί τῆς περιπλάνησης τοῦ ἀνθρώπινου Γένους στὰ μονοπάτια τῆς ἀπάτης, τῆς ἀπιστίας, τῆς δεισιδαιμονίας, τῆς εἰδωλολατρείας καί τοῦ ἠθικοῦ ξεπεσμοῦ, πού μέ τόσα μελανὰ χρώματα περιγράφει ὁ θεῖος Παῦλος στὴν πρὸς Ῥωμαίους ἐπιστολὴ του.

Ἀλλὰ, ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ δὲν ἔχει ὅρια καί προκαταλήψεις. Παυτοῦ καί “ἐξαπέστειλε τὸν υἱόν αὐτοῦ, γενόμενον ἐκ γυναικός, γενόμενον ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον ἐξαγοράσῃ ἵνα τὴν

υιοθεσίαν ἀπολάβωμεν.” (Γαλάτ., Κεφ. Δ΄, 4-5). Καί ἡ ἐνανθρώπιση τοῦ Χριστοῦ, ἡ πρόκληση δηλαδή τῆς δικῆς μας ἀνθρώπινης φύσης καί προσωπικότητος, εἶχε σάν ἀποτέλεσμα νά κοινωνήσῃ καί νά συμμετάσχει σάν τέλειος Θεός καί τέλειος ἄνθρωπος στή δική μας τραγική πτωτική κατάσταση. Ἡ δέ θυσία τοῦ Χριστοῦ, ὁ Σταυρικός Του θάνατος, ἀπέτελεσε τόν ἀκρογωνιαίον λίθον γιά νά μᾶς ἐξαγοράσῃ, νά μᾶς ἀγιάσῃ, νά μᾶς λυτρώσῃ καί νά μᾶς ἐπαναφέρει δυνάμει στήν ἀρχαία μακαριότητα. Παυτό .μέ παρησσία ὁ θεῖος Παῦλος γράφει πρὸς τοὺς Χριστιανούς τῶν Ἑβραίων : “Ὁ ἀγιάζων καί οἱ ἀγιαζόμενοι ἐξ ἐνός πάντες δι’ ἣν αἰτίαν οὐκ ἐπαισχύνεται ἀδελφούς αὐτοὺς λέγειν. Ἰδοὺ ἐγὼ καί τὰ παιδία, ἃ μοι ἔδωκεν ὁ Θεός. Ἐπεὶ οὖν τὰ παιδία κεκοινωνήκε σαρκὸς καί αἵματος καί αὐτοὺς παραπλασίως μετέσχε τῶν αὐτῶν, ἵνα διὰ τοῦ θανάτου καταργήσῃ τὸν τὸ κράτος ἔχοντα τοῦ θανάτου, τούτέστι τὸν διάβολον, καί ἀπαλλάξῃ τούτους, ὅσοι φόβῳ θανάτου διὰ παντός τοῦ ζῆν ἔνοχοι ἦσαν δουλείας”. (Ἑβραίους κεφ. Β΄, 11-15).

Ἀπ’ αὐτὸ τὸν φόβο καί ἀπ’ αὐτὴ τὴν ὑπαρξιακὴ πτωτικὴν κατάστασιν ἦλθε ὁ Δεσπότης Χριστὸς στὸν κόσμον γιά νά μᾶς ἀπαλλάξῃ. Καί ὁδηγήθηκε ἐθελοούσια “ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγῆς” στὸν Σταυρὸν, πίνοντας τὸ ποτήριον τοῦ θανάτου, γιά νά θανατώσῃ τὸ κεντρί, τὴ δύναμη καί τὴν ἐξουσία τοῦ θανάτου, ποὺ ἀπασχολεῖ καί συνεχεῖ ὅλο τὸ ἀνθρώπινο γένος ἀπὸ τὸ θάνατον τοῦ δίκαιου Ἀβέλ μέχρι τούτῃ τὴν ὥρα ποὺ ἀξιώθηκαμε νὰ γιορτάσουμε τὰ γεγονότα ποὺ συντάραξαν τὴν Ἁγία Πόλιν Ἱερουσαλὴμ. Αὐτὰ ἔπαθεν ὁ θεάνθρωπος Χριστὸς γιά τὴ δική μας λύτρωση καί σωτηρία. “Οὐχὶ ταῦτα ἔδει παθεῖν τὸν Χριστόν καί ἰσχυθεῖν εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ” (Λουκάς, κεφ. ΚΔ΄, 26). Τὸ πάθος καὶ ὁ θάνατος τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἡ δόξα Του, ποὺ μεσουράνησε μέ τὴν Ἀνάστασίν Του καί τὴ νίκη Του κατὰ τοῦ θανάτου, ὅπως χαρακτηριστικὰ διακηρύσσει ὁ Ὑμνωδὸς τῆς Ἐκκλησίας “Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν θανάτῳ θάνατον πατήσας καί τοῖς ἐν τοῖς μνήμασι ζῶν χαρισάμενος.” Αὐτὰ ἀποτελοῦν καί τὴ δική μας δόξα καί σωτήρια ἐλπίδα καί χαρά.

Αὐτὰ τὰ θαυμαστά γεγονότα γιορτάζουμε, ἀδελφοί, τίς μέρες τούτες - τὴν περασμένην ἑβδομάδα τὰ γιόρτασαν οἱ Δυτικοὶ Χριστιανοὶ καί αὐτὴ τὴν ἑβδομάδα οἱ Ὁρθόδοξοι Χριστιανοὶ ἀνά τὴν Ὑψηλὴν -, ὑπὸ τὴ σκιά ὅμως τοῦ πολέμου ποὺ διεξάγεται τώρα στὸ Ἰράκ. Ἀλλὰ τὰ λυπηρά καί οἱ ἀσχήμιες τῆς ζωῆς, ὅπως εἶναι ἡ ἁμαρτία, ὁ πόλεμος, ἡ πείνα, ἡ κοινωνικὴ καί οἱ ἄλλης μορφῆς ἀδικίες καί οἱ ἀρρώστειες καί ὁ θάνατος, δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἀπογοητεύουν, οὔτε νὰ μᾶς ἀνακόπτουν, οὔτε νὰ ἀμαυρῶνουν τὴν χαρὰ τῆς Ἀνάστασης καί τὴν ἐλπίδα τῆς ἀθανασίας καί τῆς νίκης τοῦ καλοῦ ἐναντίον τοῦ κακοῦ, ποὺ πάντα παραμονεύει στὴ ζωὴ μας, τὴ δηλητηριάζει καί μᾶς ἀναστατώνει στὸν καθημερινὸ μας ἀγῶνα. Καλοῦμαστε λοιπὸν νὰ μείνουμε πιστοὶ στὸ Εὐαγγέλιον τῆς Ἀνάστασης, στηριγμένοι καί γοητευμένοι ἀπὸ τὴν ἀγάπην καί τὴ φιλανθρωπίαν τοῦ Θεοῦ, ποὺ τόσο πλουσιοπάροχα μᾶς χάρισε ἡ παρουσία τοῦ Χριστοῦ ἀνάμεσά μας καί μᾶς βεβαίωσε ἡ θυσία Του καί ἡ νίκη Του ἐναντίον τοῦ θανάτου καί τῆς κακίας.

Συνεπῶς δικαιολογημένα ἡ Ἁγία Ἑβδομάδα

εἶναι γεμάτη χαρὰ, ἐλπίδα καί ἱερὴ βεβαιότητα γιά τὴν πρόνοια τοῦ Θεοῦ πρὸς τὰ πλάσματά Του. Ὁ Θεάνθρωπος Χριστὸς, σάν μέγας καί αἰώνιος Ἀρχιερέας ποὺ εἶναι, ἔκανε αἱματηρὴ θυσία πάνῳ στὸ Γολγοθᾶ, ἡ δέ θυσία Του καθάρισε ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ κάθε μορφῆς ἀκαθαρσίας καί ἐνοχῆς. Δικαιολογημένα δέ μέ πεποίθησιν καί ἄκρα βεβαιότητα ἀνενίζουμε ὅλοι μέ νέα μάτια, μέ νέες σκέψεις καί προσδοκίες τῇ ζωῇ, ἔχοντας μπροστὰ μας τὸν Κύριον τῆς δόξης, τὸν Ἰησοῦ Χριστό, ὁ ὁποῖος σάν Νυμφίος ζωντανός, δοξασμένος καί νεκραναστημένος, βγήκε ἀπὸ τὸν τάφο γιά νά διαλαλήσῃ στὸν κόσμον ὅτι : “Ἰδοὺ ἐγὼ εἰμι μεθ’ ὑμῶν εἰμὶ πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος.” (Ματθ. Κεφ. ΚΗ΄, 20), γιά νά σᾶς ὁδηγήσῳ καί πάλιν στὸν χαμένο παράδεισον, στήν χαρὰ, τὴν εἰρήνην καί τὴν ἀθανασία.

Ἐχοντας αὐτὰ κατὰ νοῦν, ἀδελφοί, ἅς γιορτάσουμε μέ ὅλη τὴν ψυχὴ καί τὴν καρδίαν καί τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου. Ἀς τρέξουμε στὶς Ἐκκλησίες νὰ μυσταγωγηθοῦμε ἀπὸ τὸ πνεῦμα καί τὸ γράμμα τούτων τῶν Ἀγίων ἡμερῶν καί μέ συντριβὴ καρδίας νὰ συγχωρήσουμε ἑαυτοὺς καί ἀλλήλους “τῇ Ἀναστάσει”. Νά προσελλθούμε “μετὰ φόβου Θεοῦ, πίστεως καί ἀγάπης” νά κοινωνήσουμε τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων καί νὰ γίνουμε ἀληθινοὶ προσκυνητὲς καί κοινωνοὶ τῆς χαρᾶς τῆς Ἀναστάσεως καί ἔτσι ἀνανεωμένοι, φωτισμένοι καί λουσμένοι ἀπὸ τὸ φῶς, τὴ χαρὰ καί τὴ δύναμιν τοῦ Νεκραναστημένου Χριστοῦ, νὰ συνεχίσουμε τὴ ζωὴ μας, πάντοτε ἀποβλέποντες σ’ Ἐκεῖνον, σάν Θεὸ ἀληθινὸ, “ἀναστάντα ἐκ νεκρῶν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς Γραφάς”, γιά τὴ δική μας σωτηρία καί τὴ δική μας Ἀνάστασιν.

Μαζὶ δέ μέ τὸν ποιητὴ τῆς Ἐκκλησίας ἅς ἐπαναλάβουμε : “Τὴν θεοπρεπὴ σου συγκατάβασιν δοξάζοντες, ὑμνοῦμεν σε, Χριστέ· ἐτέχθης ἐκ Παρθένου, καὶ ἀχώριστος ὑπῆρχες τῷ Πατρί· ἔπαθες ὡς ἄνθρωπος, καὶ ἐκουσίως ὑπέμεινας σταυρόν· ἀνέστης ἐκ τοῦ τάφου, ὡς ἐκ παστάδος προελθὼν, ἵνα σώσῃς τὸν κόσμον· Κύριε, δόξα σοι.” Στὸν Νεκραναστημένο Χριστὸ ἀνήκει, ἡ δόξα, ἡ βασιλεία καί τὸ κράτος στοῦς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

27 Ἀπριλίου, Πάσχα 2003.

ΓΙΑ ΤΗΝ 25ῃ ΜΑΡΤΙΟΥ 1821

“Ὅταν ἀποφασίσουμε νὰ κάμωμε τὴν Ἐπανάστασιν, δὲν ἐσυλλογισθῆκαμε οὔτε πόσον εἴμεθα, οὔτε πῶς δὲν ἔχομε ἄρματα, οὔτε ὅτι οἱ Τούρκοι ἐβαστοῦσαν τὰ κάστρα καὶ τὰς πόλεις, οὔτε κανέναν φρόνιμον μᾶς εἶπε ποῦ πάτε ἐδῶ νὰ πολεμήσετε μέ σιταροκάραβα τσέλα, ἀλλὰ, ὡς μία βροχὴ, ἔπεσε εἰς ὅλους μας ἡ ἐπιθυμία τῆς ἐλευθερίας μας, καὶ ὅλοι, καὶ οἱ κληρικοὶ, καὶ οἱ προεστοί, καὶ οἱ καπεταναῖοι, καὶ οἱ πεπαιδευμένοι, καὶ οἱ ἔμποροι, μικροὶ καὶ μεγάλοι, ὅλοι ἐσυμφωνήσαμε εἰς αὐτὸ τὸ σκοπὸ, καὶ ἐκάμαμε τὴν Ἐπανάστασιν”.

Θεόδωρος Κολοκοτρώνης,
“Πρὸς τοὺς Νέους στὴν Πνύκα”,
7 Ὀκτωβρίου 1838

Τὸ πιὸ πάνῳ ἀπόσπασμα, ἀγαπητοὶ μου ἀδελφοί, ἀπὸ τὸν περίφημον λόγο ποὺ εἶχε ἐκφωνήσῃ πρὸς τὴ νεολαία τῶν Ἀθηνῶν ὁ θρυλικὸς Γέρος τοῦ Μοριά, ὁ Θεόδωρος

Κολοκοτρώνης, δείχνει με τόν πιδό έκφραστικό τρόπο τό μυστικό τής έπιτυχίας του άνθρώπου όταν αυτός πιστεύει και άγωνίζεται όλόψυχα και χωρίς τήν τροχοπέδη του φόβου και των άμφιβολιών για ένα υπέρτατο αγαθό τής ζωής, όπως είναι ή πολιτική και πνευματική έλευθερία των ατόμων και των λαών.

“Έπεσε σάν βροχή σέ όλους μας ή έπιθυμία τής έλευθερίας”. Και αυτή ή βροχή, πού πότισε μέ τά ιερά της νάματα τίς καρδιές και τήν άποφασιστικότητα των υπόδουλων Έλλήνων, ώστε σύσσωμοι και όμόψυχοι νά ξεσηκωθούν και νά πολεμήσουν, “υπερ πιστεως και πατρίδος”, έχουμε ανάγκη όλοι μας προκειμένου νά μήν παραμένουμε σκλάβοι σέ άφέντες και δυνάστες. Η δέ έλευθερία τής κάθε μορφής ποτέ δέν δωρίζεται, άλλ' άποκτάται μέ θυσίες και πόνο και δάκρυα.

Η Έπανάσταση του 1821 δέν υπήρξε, βεβαίως, γεγονός τυχαίο και άπογραμμάτιστο, αλλά κυφοροούνταν στίς συνειδήσεις των πανελλήλων από τήν πρώτη κιόλας στιγμή μετά τήν τραγική “Άλωση και τήν σταδιακή υποδούλωση όλων σχεδόν των ελληνικών περιοχών στήν Όθωμανική λαίλαπα. “Έτσι, πρώτο και κύριο μέλημα των υπόδουλων Έλλήνων υπήρξε ή διπλή θωράκιση τους άπέναντι στον διπλό κίνδυνο άπαλλοτριώσεως τής έθνικης και θρησκευτικής τους ταυτότητας, είτε αυτό σημαίνει τόν εκμουςουλμανισμό, είτε τόν έκλατινισμό των μεγάλων μαζών του υπόδουλου Γένους. Και ό κίνδυνος αυτός άπεφεύχθη σέ πολύ μεγάλο βαθμό χάρη στήν προστασία και τήν ποδηγέτηση πού παρέσχε στον Όρθόδοξο Έλληνισμό ή Έκκλησία και οι φωτισμένοι της Ιεράρχες, άλλα και ό άπλός κληρικός του βουνού και του κάμπου τής Πατρίδος μας. Μέ τό πέρασμα δέ του χρόνου και χάρη στή ζωτικότητα και τήν εργατικότητα του λαού μας αναπτύχθηκαν και τό έμπόριο και τά γράμματα, κυρίως δέ ή ναυτιλία μας, από τήν όποία τό Γένος γνώρισε τόν πλούτο και τήν πείρα των θαλασσών, ήλθε δέ σέ άμεση και γόνιμη έπαφή μέ τά έμπορικά και πνευματικά κέντρα τής Δύσης.

Τόν σπόρο αυτό τής πνευματικής και τής υλικής ώριμότητας του Γένους διοχέτευσαν στή συνέχεια στά τέσσερα σημεία τής ύψηλίου, όπου ζούσαν και προόδευαν οι “Έλληνες, οι πρωτεργάτες τής Φιλικής Έταιρείας, έτσι ώστε νά συσπειρωθεί τό “Έθνος γύρω από τήν Έκκλησία του και κάτω από τήν ήγεσία ικανών και άποφασισμένων όπλαρχηγών και νά δοθεί ό όρκος “Έλευθερία ή Θάνατος” μπροστά στο λάβαρο τής Έπανάστασης και κάτω από τό άκοίμητο βλέμμα του Θεού και των Άγίων του.

Η όμιλία εκείνη του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη, έκφωνηθείσα δεκαεφτά όλόκληρα χρόνια μετά τήν έκρηξη τής Έπανάστασης, άποτελεί για τους σημερινούς και τους αύριανούς “Έλληνες παρακαταθήκη άγέρας, άνεκτίμητη, άλλα και προφητική : Μόνο μέ πίστη σ' αυτό πού επιδιώκουμε, άλλα και μέ άγώνες και θυσίες άνιδιοτελείς θά μπορέσει ένας άνθρωπος και ένας λαός νά όρθοποδήσει και νά έπιτύχει τους στόχους του. Διαφορετικά θά παραμένει σκλάβος και άνελεύθερος και θά έκλιπαρεί τήν έλεημοσύνη και τή συμπόνοια των άλλων, άγνωώντας ότι “δέν είναι εύκολες οι θύρες όταν

ή χρεία τές κουρταλεί”.

Δέν υπήρξε δέ ούτε τυχαίο τό γεγονός ότι οι ήγέτες τής άπελευθερωμένης (έστω και στά άσφυκτικά γεωγραφικά όρια πού τής είχαν έπιβάλει οι συγκυρίες τής έποχής) τό ότι όρίστηκε σάν ήμερομηνία έναρξης του τιτάνειου εκείνου Άγώνα ή 25η Μαρτίου, ή ήμέρα δηλαδή του Εύαγγελισμού τής Παναγίας Θεοτόκου από τόν Άρχάγγελο Γαβριήλ. Και τοϋτο γιατί τό μεγάλο και κοσμοσωτήριο μήνυμα τής έλευσης του Σωτήρος Χριστού στον κόσμο συνδυάστηκε και ταυτίστηκε στίς συνειδήσεις των υπόδουλων Έλλήνων μέ τήν περιπόθητη Έλευθερία τους. Γι' αυτό και πολεμούσαν “για τήν πίστη τήν άγία και για τής Πατρίδος τήν έλευθερία”, τό δέ λάβαρο τής Έπανάστασης έφερε σάν μοναδικό του σύμβολο τόν Σταυρό, στίς δέ πρώτες γραμμές του Άγώνα και στον κατάλογο των πρώτων θυμάτων του υπήρξαν Ιεράρχες και άπλοι κληρικοί.

Σήμερα - όπως πάντοτε - ό Έλληνισμός άντιμετωπίζει τεράστια και όδυνηρότατα προβλήματα, μέ κυριότερο τό τρομερό δίλημμα στο όποίο καλείται νά δώσει άπάντηση ό Κυπριακός Έλληνισμός. Όλοι μας, λοιπόν, “μέ μεγάλη όμόνοια”, όπως χαρακτηριστικά είπε στον λόγο του εκείνο ό Κολοκοτρώνης, άς συστρατευθούμε γύρω από τήν πολιτική ήγεσία τής Ελλάδος και τής Κύπρου, ώστε ή άπάντηση στο τραγικό αυτό δίλημμα νά μήν διαιωνίζει τήν ταλαιπωρία του Κυπριακού Λαού και νά μήν έξευτελίζει τίς άξίες και τίς παρακαταθήκες του Γένους.

Καλούμε, επίσης, όλη τήν Όμογένεια νά έορτάσει μέ τή δέουσα λαμπρότητα τήν μεγάλη αυτή θρησκευτική και έθνική μας έπέτειο του Εύαγγελισμού τής Θεοτόκου και του Εύαγγελισμού του Γένους των Έλλήνων. Στίς Έκκλησίες θά γίνουν Εύχαριστήριες Δοξολογίες και πάνδημα Μνημόσυνα, στά δέ Έλληνικά μας Σχολεία ένδοσυχολικές έορταστικές έκδηλώσεις για νά τιμηθούν οι θρυλικοί εκείνοι ήρωες και ήρωίδες τής Έλληνικής Έπανάστασης του 1821, και νά έξαρθεί τό νόημα τής θυσίας τους, άλλα και τής όμόνοιας και τής φιλοπατρίας, ή όποία συνέβαλε στά άπαράμιλλα κατορθώματα των Άγωνιστών τής Έλευθερίας τής Πατρίδος μας.

Συμβουλευόμαστε δέ, επίσης, πατρικά και παροτρύνουμε όλους σας όπως μετάσχετε στους Παμπαροικιακούς Έορτασμούς τής Όμογένειας “Ηνωμένου Βασιλείου, πού όργανώνει ή Έθνική Κυπριακή Όμοσπονδία, σέ συνεργασία μέ τίς άλλες όργανωμένες ομάδες και τά Έλληνικά και Κατηχητικά μας Σχολεία, τήν Κυριακή, 30 Μαρτίου 2003, στο St. Monica's Hall, Green Lanes, London N13, στίς 4.30 μ.μ., όποτε τήν πανηγυρική όμιλία, θά έκφωνήσει ή Έξοχότητ ή Υπάτη Άρμοστής τής Κύπρου κα. Μύρνα Κλεόπα.

Εύχόμεθα δέ σέ όλους σας όπως μέ ύγεία διελθετε τό υπόλοιπο στάδιο τής Άγίας και Μεγάλης Σαρακοστής και έν εύφροσύνη έορτάσετε τήν θρησκευτική και Έθνική μας αυτή Έπέτειο. Και διατελούμε μετ' εύχών θερμών και τής έν Κυρίω άγάπης.

Λονδίνο, Μάρτιος 2003.

ΣΥΝΑΞΙΣ ΙΕΡΟΥ ΚΛΗΡΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΘΥΑΤΕΙΡΩΝ ΚΑΙ Μ. ΒΡΕΤΑΝΙΑΣ

Τὴν Τετάρτη, 30 Ἀπριλίου 2003, πραγματοποιήθηκε στοὺς χώρους τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Δημητρίου, Edmonton, Σύναξις τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Θυατείρων καὶ Μ. Βρετανίας. Τῆς Συνάξεως, ἡ ὁποία ἦταν μονοήμερη, προήδρευσε ὁ Σεβασμιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος κ. Γρηγόριος, συμμετεῖχαν δὲ οἱ Θεοφιλέστατοι Ἐπίσκοποι Κυανέων κ. Χρυσόστομος, Διοκλείας κ. Κάλλιστος, Τροπαίου κ. Ἀθανάσιος, καὶ Ναζιανζοῦ κ. Θεοδώρητος, οἱ πλείστοι κληρικοί τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, ὡς καὶ ὁμάδα λαϊκῶν παρατηρητῶν.

Τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνάξεως προηγήθη Θεία Λειτουργία στὸν ἱερό Ναό τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, προσεῇρχοντος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, ἐνῶ ἡ ὁμνυμος καὶ φιλοξενούσα Κοινότης παρέθεσε γεῦμα πρὸς ὅλους τοὺς Συνέδρους. Εἰς δὲ τὸ γεῦμα παρέκάθησαν ἐπίσης οἱ Γενικοὶ Πρόξενοι τῆς Ἑλλάδος κ. Πλάτων Χατζημιχάλης καὶ τῆς Κύπρου κ. Νίκος Χριστοδουλίδης.

Κατὰ τὴν διάρκεια τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνάξεως καὶ μετὰ τὴν ἀνάγνωση τοῦ Πατριαρχικοῦ Μηνύματος, μίλησαν ὁ Σεβασμιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος κ. Γρηγόριος, οἱ Θεοφιλέστατοι Ἐπίσκοποι Διοκλείας, Τροπαίου καὶ Ναζιανζοῦ κ.κ. Κάλλιστος, Ἀθανάσιος καὶ Θεοδώρητος, καὶ ἄρκετοὶ κληρικοί. Ἐκάστης δὲ ὁμιλίας ἀκολουθοῦσε συζήτηση καὶ εἰσηγήσεις τῶν Συνέδρων.

Ἀκολούθως ἀπεφασίσθη ἡ ἀποστολὴ εὐχαριστηρίων ψηφισμάτων πρὸς τὸν Παναγιώτατον Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην κ.κ. Βαρθολομαῖο, καὶ πρὸς τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστόδουλο γιὰ τὴν ἀπόσπαση κληρικῶν τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος γιὰ νὰ διακοινηθοῦν σὲ Κοινότητες τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Θυατείρων καὶ Μ. Βρετανίας. Ἐπίσης, πρὸς τὸν Πρωθυπουργό καὶ τὸν Ὑπουργό Παιδείας καὶ Ὀρθοσκευμάτων τῆς Ἑλλάδος, ὅπως καὶ πρὸς τὸν Πρόεδρο καὶ πρὸς τὸν Ὑπουργὸν Παιδείας καὶ Πολιτισμοῦ τῆς Κύπρου, γιὰ τὴν ἀποστολὴ κατ' ἑτος ἀριθμοῦ προσοντούχων δασκάλων γιὰ τὰ Ὀμογενειακά Σχολεῖα τοῦ Ἡνωμένου Βασιλείου.

Γενικὴ ὑπῆρξε ἡ διαπίστωση ὅτι οἱ ἐργασίες τῆς Συνάξεως ἐστέφθησαν ἀπὸ πλήρη ἐπιτυχία, οἱ δὲ εἰσηγήσεις καὶ τὰ σχόλια τῶν Συνέδρων καταβάλλεται προσπάθεια ὅπως ὑλοποιηθοῦν τὸ ταχύτερο δυνατόν.

Δημοσιεύουμε κατωτέρω τίς κυριότερες ὁμιλίες πού ἐγιναν στὴ διάρκεια τῆς Συνάξεως.

ΜΗΝΥΜΑ ΤΗΣ Α.Θ.Π. ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗ Κ.Κ. ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΥ

Ἱερώτατε
Ἀρχιεπίσκοπε
Θυατείρων καὶ
Μεγάλης
Βρετανίας,
ὑπέρτιμε καὶ
ἑξάρχε Δυτικῆς
Εὐρώπης, ἐν Ἁγίῳ
Πνεύματι ἀγαπητέ
ἀδελφέ καὶ
συλλειτουργγέ τῆς
ἡμῶν Μετριότητος
κύριε Γρηγόριε,

Σύναξις Ἱεροῦ Κλήρου Ἀρχιεπισκοπῆς Θυατείρων καὶ Μ. Βρετανίας, Τετάρτη, 30 Ἀπριλίου 2003, Ἱερός
Ναός Ἁγίου Δημητρίου Edmonton Λονδίνου. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Γρηγόριος
περιοιχόμενος ἀπὸ τοὺς βοηθοὺς τοῦ Ἐπισκόπου καὶ τὸν Κλῆρο τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς.

χάρις εἴη τῇ ὑμετέρᾳ ἱερότητι καὶ εἰρήνῃ παρὰ Θεοῦ.

Μετὰ πολλῆς ἀγάπης καὶ στοργῆς χαιρετίζομεν τοὺς εὐλαβεστάτους πρεσβυτέρους καὶ λοιποὺς ἐν Χριστῷ ἀδελφούς καὶ τέκνα ἐν Κυρίῳ, τὰ ἀπαρτίζοντα τὸν ἱερόν κλῆρον τῆς ἀγιωτάτης καὶ θεοφρονητοῦ Ἀρχιεπισκοπῆς Θυατείρων καὶ Μεγάλης Βρετανίας. Ἡ συνάντησις καὶ ἐπὶ τὸ αὐτὸ παρουσία πάντων ὑμῶν κατὰ τὴν λαμπροφάνου ἐβδομάδα τοῦ Ἁγίου Πάσχα προσδίδει εἰς αὐτὴν ὅλους ἰδιαίτερον χρῶμα ἐν τῷ φωτὶ καὶ ταῖς ἀστραπτούσαις αἰσθήσεσι τῶν πασχάλιων ἀμφιών καὶ μετὰ τὴν αἰσίαν λῆξιν τῆς μακρᾶς προπαχάλιου νηστείας καὶ αὐτῆς τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος τῶν ἁγίων καὶ σωτηρίων παθῶν. Οὕτω, μέ τὰς ἀναμνήσεις τῆς περιόδου τῆς συντόνου λειτουργικῆς καὶ μυστηριακῆς ζωῆς εἰσέτι ζωηράς, παρέχεται ἡ λαμπρὰ εὐκαιρία ἀποτιμῆσεως τοῦ γενομένου ἔργου καὶ ἀναθεωρήσεως, εἴ γε καὶ ἤθελε δεήσει, τῶν ποιμαντικῶν ὑμῶν τρόπων ἐργασίας ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Κυρίου ἡμῶν ἀμπελῶνι, ἐπὶ τῷ τέλει ἵνα ἡ διακονία ὑμῶν ἀποβαῖν ὑποτακτικώτερά πρὸς σωτηρίαν ψυχῶν καὶ δόξαν τοῦ ὑπὲρ ἡμῶν σαρκὶ παθόντος καὶ ἐνδόξως ἀναστάντος Σωτῆρος ἡμῶν. Τοῦ καινοῦ δὲ μηνύματος τῆς Ἀναστάσεως καὶ πάλιν μεγαλόφωνοι φορεῖς καθιστάμενοι, ὡς οἱ ἀπὸ τοῦ θεοδόξου τάφου ἄγγελοι, κηρύττετε εἰς τὸν κόσμον τὸ Εὐαγγέλιον τῆς σωτηρίας καὶ τῆς ἀπὸ τῶν δεσμῶν τοῦ Ἄδου καὶ τοῦ θανάτου λυτρώσεως ἐπ' ἐλπίδι ζωῆς αἰωνίου ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ παθόντι καὶ ἐλευθερώσαντι ἡμᾶς. Χριστός Ἀνέστη!

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ - ΚΑΛΩΣΟΡΙΣΜΑ ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ Κ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΣΤΗΝ ΕΝΑΡΞΗ ΤΗΣ ΣΥΝΑΞΗΣ

Σὰς καλωσορίζω καὶ σὰς χαιρετίζω, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί καὶ Πατέρες, μετὰ τὸν ἀνάστασιμον χαιρετισμὸν "Χριστὸς Ἀνέστη", σὰς εὐχομαι δὲ τὴν εὐλογία καὶ τὴν χαρὰ Του, τὰ ὅποια δοκίμασαν οἱ μαθητές, οἱ μυροφόρες, καὶ ὅλοι οἱ μάρτυρες τῆς Ἀναστάσεώς Του, ἀπὸ τὴν εὐλογημένη ἐκεῖνη ἡμέρα μέχρι τοῦτῃ τὴν ὥρα πού ἔχουμε τὴν τιμὴ καὶ τὸ προνόμιον νὰ συγκεντρωθῶμεν κάτω ἀπὸ

τοὺς θόλους τοῦ ἱεροῦ τούτου Τεμένους, τοῦ ἀφιερωμένου σὲ τὸν μεγαλομάρτυρα καὶ ἁγιοφόρο καὶ θαυματουργό Δημήτριον τὸν Θεσσαλονικέα, ναὸ τὸν ὁποῖο μᾶς ἐπρόσφερε ἡ Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία γιὰ νὰ στεγάσουμε τὸ Ἑλληνορθόδοξο Ποίμνιον πού παροικεῖ στὴν περιοχὴ αὐτῇ τοῦ Βορείου τοῦ μετεώρου Λονδίνου. Ἡ περιοχὴ αὐτή,

σήμερα, έχει το μεγαλύτερο συγκεντρωμένο Ὀρθόδοξο Ποίμνιο, τό οποίο ἀνέρχεται μέχρι τό 15% τῆς τοπικῆς Δημαρχίας.

Βρισκόμαστε, λοιπόν, ὅλοι συγκεντρωμένοι ἐδῶ σήμερα, τοῦτες τίς ἅγιες μέρες τῆς Ἀνάστασης τοῦ Κυρίου, μετά τή μυστική καί ἐκκλησιαστική ἐμπειρία πού εἶχαμε ἀπ' τά Πάθη καί τήν Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου, γεγονότα τά ὁποία οἱ Ὀρθόδοξοι Χριστιανοί πανηγυρίζουμε κατά τρόπο συναρπαστικό καί αὐτόχρημα μοναδικό. Συνεχίζουμε μιά ἀδιάκοπη Ἐκκλησιαστική Παράδοση, ἡ ὁποία μεταφέρει ἀπό γενεάς σέ γενεά τό μήνυμα τοῦ Πάθους καί τῆς Ἀνάστασης τοῦ Κυρίου, ἡ ὁποία ἀλλάξε τόν ροῦν τῆς ἀνθρώπινης Ἱστορίας καί συνεχίζει νά μυσταγωγεῖ, νά προβληματίζει καί νά ἀνανεώνει τίς ἐλπίδες ἐκατομμυρίων ἀνθρώπων σέ Ἀνατολή καί Δύση, σέ Βορρά καί Νότο. Αὐτά τά γεγονότα, πού μᾶς ἀξίωσε καί φέτος νά γιορτάσουμε ὁ Νεκρاناστημένος Χριστός, πρέπει νά διαφυλάξουμε ὡς κόρη ὀφθαλμοῦ καί νά τά μεταλαμπαδεύουμε στούς νεώτερους καί τοὺς ἀγέννητους μέχρι τῆς συνέχειας τοῦ αἰῶνος.

Ὁφείλουμε στό σημεῖο αὐτό νά ἐπαναλάβουμε καί νά ὑπενθυμίσουμε εἰς ἐαυτοὺς καί ἀλλήλους, ὅτι ἔχουμε μπροστά μας μιά πολύ σπουδαία, ἱερή ἀλλά καί δύσκολη καί ἀπαιτητική διακονία, τήν ὁποία συνεχώς θά πρέπει νά ἀνανεώσουμε μέ τήν προσευχή μας, μέ τόν ἐνθουσιασμό μας, μέ τήν στενή συνεργασία πού πρέπει νά ἔχουμε, καί μεταξὺ μας καί μέ τό Ποίμνιό μας, μέ τήν Ἐκκλησιαστική μας Ἀρχή, μέ τή Μητέρα Ἐκκλησία, τό Οἰκουμενικό μας Πατριαρχεῖο, ὑπό τή οἰκία καί τήν κηδεμονία τοῦ ὁποίου ὅλοι ἀναπαυόμαστε κατά Θεό, ἡ δέ διακονία καί τό ποιμαντικό μας ἔργο στήν Ἐκκλησία τῆς Διασποράς ἀποκύουν νόημα καί βαθύτερο περιεχόμενο καί σκοπό.

Ἐπειδὴ ἀκριβῶς ζοῦμε καί διακονοῦμε στή Διασπορά, θά πρέπει νά εἴμαστε προσεκτικοί ἀλλά καί διακριτικοί καί ἄγρυπνοι, γιά νά μπορούμε ἀφενὸς νά διαφυλάξουμε τό Ποίμνιο καί νά τό καθοδηγοῦμε σωστά, ἐκκλησιαστικά καί παραδοσιακά, ἀλλά συγχρόνως πρέπει νά διατηροῦμε ἐπίσης ἀγαθές σχέσεις μέ τοὺς ἄλλους Χριστιανούς, μέ τοὺς ὁποίους καθημερινά εὐρισκόμαστε σέ ἐπαφή κι ἐμεῖς καί τό Ποίμνιό μας. Γνωρίζουμε δέ ὅτι ἡ χώρα αὐτὴ πού διαβιώνουμε ἔχει βαθεῖς χριστιανικές ρίζες ἀπό τοὺς Ἀποστολικούς χρόνους. Εἶναι δέ βέβαια διηρημένη ἐκκλησιαστικά ἀπὸ τὴν ἐποχὴ κυρίως τῆς μεταρρυθμίσεως τοῦ ΙΕ' αἰῶνα. Ὅμως, συνεχῶς προσπαθεῖ νά συμπυκνωθεῖ μέ τὴν ἱστορία καί μέ τὴν καθημερινή μας ζωή, ἔχοντας πάντα κατὰ νοῦν καί τὰ αἰτήματα τῶν καιρῶν καί τίς ἀνάγκες καί τίς ἀπαιτήσεις τοῦ βρετανικοῦ λαοῦ. Σήμερα, μεταξὺ ὅλων τῶν Χριστιανῶν τῆς χώρας καλλιεργοῦνται ἀγαθές καί φιλικές σχέσεις.

Ἡ Ὀρθόδοξη δέ Ἐκκλησία, μέ ἐπικεφαλὴς τό Οἰκουμενικό μας Πατριαρχεῖο, πρωτοστάτησε στήν καλλιέργεια αὐτῶν τῶν ἀγαστῶν σχέσεων τῆς "Οἰκουμένης λεγομένης Κινήσεως". Ἐτοίμα σήμερα διεξάγεται ἕνας διάλογος συνδιαλλαγῆς καί συμπιλιώσεως καί θεραπείας τῶν πληγῶν πού δημιούργησε τό παρελθόν στήν ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας καί τοῦ Ποιμνίου τῆς.

Πρέπει στό σημεῖο αὐτό νά ὑπενθυμίσω ὅτι διεξάγεται καί γίνεται μεγάλη προσπάθεια νά συνεργαστοῦν οἱ Χριστιανοί καί οἱ ἄλλες θρησκείες, ἰδιαίτερα οἱ μονοθεϊστικές, ὅπως εἶναι οἱ Ἰουδαῖοι, οἱ Χριστιανοί καί οἱ Μωαμεθανοί.

Σήμερα, εὐρισκόμενοι στό κατώφλι τοῦ 20οῦ αἰῶνα ἀπὸ τὴν Γέννηση τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, εἴμαστε μάρτυρες αὐτῆς τῆς νέας ἐποχῆς, ἡ ὁποία ἐνισχύεται καί ἀπὸ τὴν Εὐρωπαϊκὴ "Ἐνωση, ἡ ὁποία γιά πρώτη φορά εἶναι ἐνωμένη καί προβλέπεται ὅτι ἐντὸς τῆς προσεχοῦς 10ετίας ἡ "Ἐνωση αὐτὴ θά ὁλοκληρωθεῖ, γιά νά συμπεριλάβει ὅλη τὴν Εὐρωπαϊκὴ Ἠπειρο, ἀπὸ τοῦ Ἡνωμένου Βασιλείου μέχρι τὴν Κύπρο, καί ἀπὸ τὴν Φινλανδία μέχρι τὴν Μάλτα, συμπεριλαμβανομένης, ἴσως, καί τῆς Τουρκίας, ἡ ὁποία εἶναι ἡ μόνη, μὴ Χριστιανικὴ χώρα στήν Εὐρώπη.

Ἀναφέρω αὐτά γιά νά διευρύνω τοὺς ὀρίζοντες σας καί νά δεῖτε τὴ διακονία σας ἀπὸ μιά νέα, εὐρύτερη, βαθύτερη σκοπιά, ἡ ὁποία ὁμοιάζει μ' ἐκείνη τῆς Ἀποστολικῆς ἐποχῆς. Παιτὸ νά μὴν φοβᾶστε, οὔτε νά καταλαμβάνετε ἀπὸ πνεῦμα δειλίας, φόβου καί ἀνησυχίας, γιὰ τὴ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία εἶναι ἡ Ἐκκλησία πού ἔχει τὴν πληρότητα τῆς πίστεως, ἔχει ἐμπειρίαν οὐ τὴν τυχοῦσα, ἔχει δέ καί τὴ δύναμη, τὴ θέληση καί προπάντων ἔχει τὴν χάρη τοῦ Παναγίου Πνεύματος γιά νά ἀντιμετωπίσει τὰ νέα δεδομένα τούτης τῆς ἐποχῆς πού μᾶς ἀξίωσε ὁ Θεός νά ζοῦμε.

Ἡ ἐποχὴ μας μοιάζει μέ ἐκείνη τῶν Ἀποστολικῶν χρόνων, ἐπειδὴ δέ τό ἀποστολικό μήνυμα, τό Εὐαγγέλιο τῆς Ἀναστάσεως, ἦταν γνῶσις, ἦταν ἀπὸ τόν Θεό, εἰσεδύσε στὶς ψυχές τοῦ εἰδωλολατρικοῦ κόσμου καί ὄχι μόνον, ἀλλὰ καί ἐπεκράτησε καί ἐθιριάμβευσε μέσα σέ μιά 50ετία. Ἐτοί πρέπει νά δοῦμε καί τὴ δική μας διακονία σ' αὐτὸ τόν εὐλογημένο χώρο καί σ' αὐτοὺς τοὺς ἀποκαλυπτικούς χρόνους πού ζοῦμε. Νά μὴν ξεχνάτε ὅτι τό Εὐαγγέλιο, γιά νά ἔχει ἀπήχηση στὶς ψυχές τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου, θέλει ὑπομονή, θέλει ταπείνωση, θέλει κόπο, θέλει परिρροίαν ἀγάπης καί θέλει καί ζῆλο ἱεραποστολικό ἀπὸ μέρους μας.

Πρέπει νά ἔχουμε τὴν αἴσθηση ὅτι εἴμαστε δούλο ἀχρεῖο, καί μόνον Ἐκεῖνος, ὁ Μεγάλος Ἀρχιερέας, ὁ Νεκρاناστημένος Χριστός, μπορεῖ νά ἀνανεώσει καί νά μορφώσει κατὰ Θεὸ τόν ἄνθρωπο. Ἐμεῖς καλούμαστε νά γίνουμε τὰ ἱερά ἐκεῖνα ἐργαλεῖα, μέ τὰ ὁποία μεταλαμπαδεύεται ἡ πίστη, τό Εὐαγγέλιο τῆς σωτηρίας καί τῆς εἰρήνης καί τῆς ἱερῆς ἐκείνης χαρὰς πού ἐνοιώσαν οἱ 12, οἱ 70 ἠκόοντα καί οἱ ἄλλοι μαθητὲς καί φίλοι τοῦ Κυρίου, ὅταν τόν εἶδαν ἀναστημένο ἀπὸ τοὺς νεκρούς.

Αὐτὴ τὴ χαρά καί αὐτὴ τὴν ἱερὴ καί ἀναφαίρετη ἐμπειρία εὐχομαι σέ ὅλους καί θερμὰ σας

εὐχαριστῶ γιά τὴ διακονία σας καί τὴ συνεργασία σας μέ τὴν ἐκκλησιαστική σας Ἀρχή. Εὐλογημένο νά εἶναι τό ὄνομα τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ πού μᾶς ἔδωσε καί τούτῃ τὴ χαρά νά βρισκόμαστε ἐπὶ τῷ αὐτῷ τοῦτες τίς ἅγιες μέρες τῆς Λαμπροφόρου καί ἐνδόξου Αὐτοῦ Ἀναστάσεως. Σ' Αὐτόν ἀνήκει ἡ δόξα, ἡ Βασιλεία καί τό ἀπειρον ἔλεος εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Συγκείμενο ἀπὸ τὴν Σύναξη : Διακρίνονται (ἀπὸ ἀριστερὰ) : ὁ Ἡγούμενος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Τιμίου Προδρόμου, Essex Ἀγγλίας Ἀρχιμανδρίτης Κύριλλος, ὁ Ἐπίσκοπος Τροπαίου Ἀθανάσιος, ὁ Ἐπίσκοπος Κιανέων Χρυσόστομος, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Θυατείρων καί Μεγάλης Βρετανίας Γρηγόριος, ὁ Ἐπίσκοπος Διοκλείας Κάλλιτος, καί ὁ Ἐπίσκοπος Ναζιανζοῦ Θεοδόρητος.

ΟΜΙΛΙΑ ΘΕΟΦΙΛΕΣΤΑΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΤΡΟΠΑΙΟΥ Κ. ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ

Σεβασμιώτατε Πάτερ καὶ Δέοπτοτα, Θεοκλέστατοι,
Εὐλαβὲς Πρεσβυτέριο καὶ εὐστολαὶς Διάκονοι.

Χριστὸς Ἀνέστη!

Ἐπιθυμῶ νὰ ἀρχίσω τὸ ἀνατεθέν θέμα: "Ὁργανωτικὴ δομὴ τῶν Κοινοτήτων καὶ ἐνοριῶν, τὰ οἰκονομικὰ ζήτηματα καὶ τὰ κτηρικά συγκροτήματα τῶν κοινοτήτων τῆς ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς", κάνοντας μιά πολλὴ σύντομη ἀναδρομὴ γύρω ἀπὸ τὴν ἴδρυση τῶν κοινοτήτων καὶ ἐνοριῶν μας.

Ὡς γνωστόν, ἡ σήμερον ὑπάρχουσα Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ Θυατείρων καὶ Μ. Βρετανίας εἶδε τὸ φῶς ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ αἰοδύμου καὶ ρηϊκέλευθου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Μελετίου Μεταξάκη τὸ σωτήριον ἔτος 1922, ὡς Μητρόπολη Θυατείρων, μὲ πρῶτο Μητροπολίτη τὸν ἀπὸ Σελεύκειας Γερμανὸ Στρηνόπουλο (1922-1951).

Ἡ Μητρόπολη Θυατείρων ἀπὸ πλευρὰς ἐκτάσεως τότε ἦταν πολὺ μεγαλύτερη, ἀφοῦ κάλυπτε μεγάλο μέρος τῆς Εὐρώπης, ἀλλὰ αὐτὸ δὲν ὑπονοεῖ ὅτι εἶχε καὶ πολυάριθμο ποίμνιο. Στὸ χῶρο ὅμως τῶν Βρετανικῶν Νήσων ὕφισταντο 4 ἐνορίες - κοινότητες, οἱ ὁποῖες ἰδρύθησαν κατὰ τὸ δεῦτερο μισὸ τοῦ 19οῦ αἰῶνα καὶ ἀρχές τοῦ 20οῦ αἰῶνα.

Γιὰ ὅσους εἶναι κανοῦργιοι στὸ κλίμα τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς ἀναφέρω ὅτι οἱ κοινότητες αὐτές ἦταν ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου στὸ Manchester, ὁ ὁποῖος οἰκοδομήθηκε τὸ 1860, ὁ Ἅγιος Νικόλαος στὸ Liverpool, ὁ ὁποῖος ἰδρύθηκε τὸ 1867, ὁ Ναὸς τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας στὸ Λονδίνο, ὁ ὁποῖος ἰδρύθηκε τὸ 1877 καὶ ὁ Ἅγιος Νικόλαος στὸ Cardiff, ὁ ὁποῖος κτίσθηκε τὸ 1906. Τὸν αἰοδύμο Γερμανὸ διεδέχθη ὁ Ἀθηναγώρας Καββάδας (1951-1962).

Ἡ Μητρόπολη Θυατείρων τὸ 1954 προβιβάσθηκε σὲ Ἀρχιεπισκοπὴ ἀλλὰ μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Καββάδα ἐγένετο καὶ πάλι Μητρόπολη. Τὸ 1968 ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ τρίτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηναγόρα Κοκκινάκη (1963-1979) ἐγένετο καὶ πάλι Ἀρχιεπισκοπὴ.

Ὡς ἔχουν τὰ πράγματα σήμερον, ἡ Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ ὑπερβαίνει τὸν ἀριθμὸ τῶν 100 κοινοτήτων, οἱ ὁποῖες εὐρίσκονται στὴν ἐπικράτεια τῶν Βρετανικῶν Νήσων, συμπεριλαμβανομένων βέβαια τῆς Ἱρλανδίας καὶ Μάλτας.

Διευκρινίζω ὅτι ἐδῶ στὸ δικὸ μας ἐκκλησιαστικὸ κλίμα οἱ ὀνομασίαι κοινότητα καὶ ἐνορία συμπίπτουν καὶ καλύπτουν τὸν ἴδιο χῶρο.

Ἡ ἴδρυση τῶν κοινοτήτων προκύπτει ἀπὸ τὴν παρῴσια καὶ ὑπαρξὴ στὸν χῶρο πιστῶν, οἱ ὁποῖοι ἐπιθυμοῦν νὰ ἀνήκουν στὴν Ἀρχιεπισκοπὴ Θυατείρων. Ἡ σύμπτυξη ἐκάστης κοινότητος εἶναι καρπὸς τῆς ἐπιθυμίας τῶν μελῶν τῆς ἀλλὰ καὶ τῆς ἀγαστῆς συνεργασίας μετὰ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς. Ὡς πρὸς τὴ διοικητικὴ δομὴ λειτουργεῖ ἕνα σχῆμα ὀμπρέλλας. Οἱ κοινότητες ἀνήκουν στὴ δικαιοδοσίᾳ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς καὶ ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ στὸ Οἰκουμενικὸ μας Πατριαρχεῖο. Ἡ βιβλικὴ Ἀρχιεπισκοπὴ Θυατείρων εἶναι ἡ πρώτη θυγατέρα τοῦ Πατριαρχείου στὸ χῶρο τῆς Εὐρώπης.

Ὡς πρὸς τὰ περιουσιακὰ στοιχεῖα οἱ πλεονεξίες κοινότητες ἔχουν προχωρήσει, προοδεύσει καὶ ἀνδρωθεῖ σὲ τεράστια κλίματα. Στὸ Λονδίνο ἔχουμε σχεδὸν 20 Ναοὺς ἰδιότητος, πολλές κοινωνικὲς αἰθουσες ἐκδηλώσεων, κατοικίες γιὰ τοὺς κληρικοὺς καὶ σχολικὰ κτίρια.

Στὴν ἐπαρχία παρατηρεῖται ἐξίσου μεγάλη πρόοδος μὲ περίπου τριάκοντα ναοὺς ἰδιότητους, αἰθουσες ἐκδηλώσεων, χώρους διαμονῆς τῶν κληρικῶν καὶ σχολικὰ κτίρια.

Ὅλα αὐτὰ ἐξυπηρετοῦν καὶ καλύπτουν τὶς πνευματικὲς, λειτουργικὲς, μυστηριακὲς, ἀγαστικές, κοινωνικὲς καὶ ἐκπαιδευτικὲς ἀνάγκες τῶν πιστῶν.

Σ'αὐτὸ τὸ σημεῖο ἐπιβάλλεται νὰ ποῦμε ἕνα καλὸ λόγο γιὰ τὸ ποίμνιο ποὺ τόσο φιλόπονα, φιλογενῶς καὶ εὐλαβικὰ δημιούργησε ἀπὸ τὸ τίποτε ὅλα αὐτὰ γιὰ νὰ ἐξασφαλίσαι τὴν ὅσο γίνεται καλύτερη θεραπεία τῶν λειτουργικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν ἀναγκῶν του, πάντοτε κάτω ἀπὸ τὴν ἀγρυπνὴ καθοδήγησιν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς μας, τὶς φιλότιμες προσπάθειες τῶν διακόνων, τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἰδιαίτερα τῶν ἐπισκόπων.

Περὶτεῦναι νὰ εἰπωθεῖ ὅτι πλεονεξία ἀπὸ ὅλους κοπιᾷ καὶ νήθει ὁ Πνευματικὸς ἡμῶν Πατέρας καὶ Ποιμενάρχης Ἀρχιεπίσκοπος Θυατείρων κ.κ. Γρηγόριος, τελώντας σὰ ἀγαστὴ συνεργασία καὶ ἀδιάκοπη ἐπικοινωνία μετὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ μας Πατριαρχείου, τὸ ὁποῖο φωτίζει καὶ χειραγωγεῖ ὅλους ἡμᾶς τὰ ἀνά τὴν Οἰκουμένη πνευματικὰ τέκνα του καὶ ὑπὸ τὴ θωπευτικὴ μέριμνα τοῦ ἐπισκόπου.

Παράλληλα πρὸς τὴν τέλεση τῶν μυστηρίων καὶ τὴ χειραγωγήσιν τῶν πιστῶν πρὸς σωτηρία, ἡ διακονία μας ὅλων, κληρικῶν καὶ λαϊκῶν, προϋποθέτει εὐθύνη καὶ μέριμνα γιὰ τὴ διαφύλαξη, συντήρησιν, ἐπαύξησιν καὶ ἀσφάλεια τῶν περιουσιακῶν στοιχείων τῶν κοινοτήτων. Γιὰ νὰ ἐπιτυχάνουμε τὸ καλύτερο, ἀπαιτεῖται ἀμοιβαία συνεργασία, ἐμπιστοσύνη, κατανόησιν καὶ νὰ εἴμεθα προσγειωμένοι. Ὅλοι ὑπηρετοῦμε τὰ κοινὰ καὶ λατρεύουμε τὸν ἕνα Κύριο, τὸν Ἰησοῦ Χριστὸ καὶ τοῦτον Ἀναστὰν ἐν δόξῃ.

Τὰ περιουσιακὰ στοιχεῖα τῶν κοινοτήτων δὲ μᾶς ἀνήκουν προσωπικὰ. Εἴμεθα διαχειριστὲς περιουσίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ θὰ πρέπει ἐν τῇ ἐνασχόρσει τῶν ποιμαντικῶν, ἀγαστικῶν καὶ διδασκτικῶν καθηκόντων μας νὰ φανούμε καλοὶ καὶ ὄχι ἀχρεοὶ δοῦλοι τοῦ Κυρίου. Εἶναι ἀπαραίτητο οἱ μεγάλες κοινότητες νὰ βοηθοῦμε καὶ νὰ γνοιάζομεθα γιὰ τὶς μικρές, ὅταν αὐτές ἔχουν ἀνάγκη εἴτε οἰκονομικῇ, εἴτε λειτουργικῇ ἢ χρῆζουν οἰασδῆποτε συμπαραστάσεως καὶ ἐνθαρρύνσεως.

Τὸ κεφάλαιο τῆς κοινῆς ἀσφαλίσεως τῶν περιουσιακῶν στοιχείων τῶν κοινοτήτων, τὸ ὁποῖο ἀποτελεῖ ἐπιτακτικὸ αἶτημα, ἐπιβάλλεται νὰ προχωρήσει γιὰ τὸ καλὸ ὅλων, τόσο ἀπὸ οἰκονομικῇ ὅσο καὶ ἀπὸ πλευρὰς προστασίας καὶ συμβαδίσεως μὲ τοὺς νόμους τῆς χώρας καὶ τὰ σημερινὰ δεδομένα.

Οἱ κοινότητες λειτουργοῦν κάτω ἀπὸ τὸ κατ'αποκατὰ τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς, τὸ ὁποῖο ἐνέκρινε καὶ υἱοθέτησε τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο. Ὁ κάθε κληρικὸς διορίζεται σὲ ἐνορία, ὅταν ὁ ἴδιος τὸ ἐπιθυμεῖ καὶ ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν ὅτι τὸν ἀποδέχονται καὶ τὸ θέλουν οἱ πιστοὶ τῆς κοινότητος ἀλλὰ σὲ αὐτὰ ἐπιβάλλεται νὰ συμπίπτει καὶ ἡ σύμφωνος γνώμη τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχῆς, τοῦ ἐκάστοτε Προκαθημένου τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς.

Ὑπάρχει πληθώρα τομῶν στὸς ὁποῖους μποροῦν οἱ κατὰ τόπους κοινότητες νὰ ἐπιδοθοῦν κατὰ δύναμιν καὶ περιπτώσιν. Γιὰ παράδειγμα μέριμνα τῆς ἐνορίας γιὰ τὶς κατὰ ἡλικία ὁμάδες τῶν πιστῶν, ἐπίσης σύλλογοι νεολαίας, γεύματα καὶ ἐκδρομὲς ἡλικιωμένων, τὰ ἑλληνικὰ καὶ κατηχητικὰ σχολεῖα, χρῆσις τῆς ἀγγλικῆς παράλληλα πρὸς τὴν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας στὴ θεία Λειτουργίᾳ γιὰ τοὺς μὴ ἑλληνοφώνους, κοινωνικὲς ἐκδηλώσεις γιὰ νὰ βγῶν ἀπὸ τὴν ἀπομόνωση καὶ νὰ κοινωνικοποιηθοῦν, δημιουργία κοινοτικῶν βιβλιοθηκῶν καὶ διάφορες ἐκδόσεις φυλλαδίων, βιβλίων, ἀκολουθίων, περιοδικῶν κ.λ.π.

Τέλος, εὐχαριστῶ θερμὰ γιὰ τὴν ὑπομονή σας νὰ ἀκούσετε καὶ ἂν χρειασθῇ νὰ εἰπωθεῖ ὁ,τιδήποτε περισσότερο καὶ ἂν ὁ χρόνος τὸ ἐπιτρέπει, θὰ συμπληρωθεῖ προφορικὰ.

ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΘΕΟΦΙΛΕΣΤΑΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΝΑΖΙΑΝΖΟΥ Κ. ΘΕΟΔΩΡΗΤΟΥ

Ἡ δημιουργία τοῦ Ἑλληνικοῦ Κολλεγίου τοῦ Λονδίνου στὶς ἀρχές τῆς 10ετίας τοῦ '80, ἀποτελεῖ σταθμὸ γιὰ τὰ ἐκπαιδευτικὰ πράγματα τῆς Ἑλληνικῆς παροικίας τοῦ Λονδίνου.

Τό Έλληνικό Κολλέγιο γιά είκοσι τρία χρόνια μορφώνει τά παιδιά τής Παροικίας μας, προσφέροντας καλή άγγλική έκπαίδευση, έκμάθηση τής ελληνικής γλώσσας καί Ιστορίας καί πάνω άπ' όλα, καλλιεργώντας τήν ελληνική συνείδηση των νέων μας.

Τό σχολείο είναι ιδιωτικό καί έχει σχετικά ύψηλά δίδακτρα. Τό ταμείο ύποτροφιών συγκεντρώνει χρήματα γιά νά βοηθεί τις οικογένειες πού δέν μπορούν νά ανταποκριθούν στο ύψηλό κόστος των διδάκτρων. Ο άριθμός των μαθητών έχει μειωθεί στούς 160 καί τό εκπαιδευτικό προσωπικό ξεπερνά τούς τριάντα άγγλους ή "Έλληνες εκπαιδευτικούς".

Είναι άξιοσημείωτες οί έπιτυχίες των μαθητών στην εισαγωγή στό άνώτατο εκπαιδευτικό τής χώρας. Τό σημαντικότερο πρόβλημα του Κολλεγίου σήμερα είναι ή μείωση των μαθητών του, μέ άποτέλεσμα τό σχολείο νά μήν καλύπτει τά έξοδά του.

Τό Έλληνικό Σχολείο του Λονδίνου ιδρύθηκε τό 1984 άπό τό Ύπουργείο Παιδείας καί Θρησκευμάτων τής Ελλάδος. Περιλαμβάνει Νηπιαγωγείο ή Δημοτικό Γυμνάσιο καί Λύκειο. Ο άριθμός των μαθητών του υπερβαίνει τούς 170 καί οί εκπαιδευτικοί του είναι άποσπασμένοι άπό τό Ύπουργείο Παιδείας τής Ελλάδος.

Τό σχολείο άκολουθεί τό αναλυτικό πρόγραμμα των ελληνικών σχολείων καί διδάσκονται καθημερινά τήν Άγγλική γλώσσα καί προετοιμάζει γιά τά Α' levels. Η φοίτηση στο σχολείο είναι δωρεάν καί τήν εύθύνη του έχει ή εκπαιδευτική άποστολή καί ή συντονίστρια έκπαίδευση του Ύπ. Παιδείας στο Λονδίνο. Τό σχολείο έχει περιθώρια βελτίωσης.

Τό ήμερήσιο Όμολογιακό Όρθόδοξο Δημοτικό Άγγλοελληνικό Σχολείο "Άγιος Κυπριανός" στο Croydon είναι μία καινούργια εκπαιδευτική μονάδα γιά τή μόρφωση των παιδιών τής παροικίας μας.

Τό μεγαλύτερο ποσοστό δαπανών κατέβαλε ή Άγγλική καί Κυπριακή Κυβέρνηση. Τό σχολείο έχει κάνει σημαντικά βήματα προόδου καί είναι υπό τόν έλεγχο του Άγγλικού Γραφείου Παιδείας.

Άπό τή έπιτυχία του σχολείου αυτού θά έξαρτηθεί άν θά ιδρυθούν καί άλλα όμολογιακά σχολεία στο Λονδίνο καί σέ άλλες πόλεις τής Βρετανίας, όπου είναι έγκατεστημένος μεγάλος άριθμός όμογενών.

Ένα ποσοστό 20% των μαθητών του δέν είναι ελληνικής καταγωγής, ούτε άνήκουν στην Όρθόδοξη Έκκλησία. Ο άριθμός των μαθητών του δέν υπερβαίνει τούς 200 καί ό θρησκευτικός όρθόδοξος χαρακτήρας του σχολείου είναι έξ έρσιμου τό κύριο χαρακτηριστικό του.

ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΑΙΔΕΣΙΜΟΛΟΤΩΤΑΤΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΣΑΛΑΠΑΤΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Τό θέμα αυτό δέν είναι άπλά άκαδημαϊκό, αλλά ουσιαστικό ζήτημα τής εκκλησιαστικής μας καθημερινότητας (μερικές Κοινότητες τις άφορα καί τις ένδιαφέρει ίσως περισσότερο άπ' ό,τι άλλες, λόγω θανείσμου έ τ ε ρ ο δ ο ξ ω ν εκκλησιαστικών χώρων, κ.λ.π.). Θά π ρ ο σ π α θ ή σ ω παρακάτω νά αναφέρω μέ τήν μεγαλύτερη δυνατή συντομία κάποιες σκέψεις μου, τις όποιες έχω διαμορφώσει άπό τήν γνώση καί μελέτη του θέματος, αλλά επίσης

καί άπό τήν έμπειρία μου στις διαχριστιανικές σχέσεις.

Όπωςδήποτε τό θέμα μας μπορεί νά προσεγγισθεί άπό διάφορες πλευρές. Κυρίως νομίζω έχουμε τήν πρακτική πλευρά, πού λίγο ως πολύ μάς άφορα καί μάς ένδιαφέρει όλους· κι επίσης έχουμε τήν πλευρά τής οικουμενικής κίνησης, τήν όποία καλούμαστε όλοι νά μελετήσουμε σοβαρά, άφού ζούμε σέ κοινωνία πού έχει πολυ-δογματική καί πολυ-ομολογιακή έμπειρία, σέ αντίθεση μέ τήν μονο-δογματική κοινωνία τής Πατρίδας μας, ήμών των Έλληνορθόδοξων.

ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΩΝ ΟΜΟΛΟΓΙΩΝ

Πολύ έπιγραμματικά έπιτρέψτε μου νά παρουσιάσω τις σχέσεις των χριστιανικών όμολογιών :

Α). Σχέσεις στην κοινωνική βάση :

1. **Μικτοί γάμοι.** Στην Όμογένειά μας - άπό έρευνα του γράφοντος στα Άρχαία Γάμων τής Ιερās Αρχιεπισκοπής - φαίνεται πώς πραγματοποιούνται τουλάχιστον 40% μικτοί γάμοι, έθνικά καί όμολογιακά. Η έρευνα χρειάζεται επέκταση - κυρίως στα Άρχαία Βαπτίσεων - γιά νά έξαχθεί τό όριστικό ποσοστό καί τά τελικά συμπεράσματα.

2. **Φιλικές διαπροσωπικές σχέσεις,** οί όποιες αναπτύσσονται μεταξύ όλων των ανθρώπων, άνεξάρτητα άπό φυλή, δόγμα, θρησκεία, ή άλλες κοινωνικές διαφορές.

Β). Σχέσεις σέ τοπικό επίπεδο :

1. **Έλληνοόδοξες Ένορίες καί Κοινότητες ένοικιάζουν έτερόδοξους Έτερούς Ναούς** γιά νά καλύπτουν τις λειτουργικές άνάγκες του ποιμνίου. Έτσι πολλοί Όρθόδοξοι Έτερείς καί κατά τόπους Έκκλησιαστικές Έπιτροπές έρχονται σέ έπικοινωνία συνεργασίας μέ έτερόδοξες ομάδες.

2. **Συνοικιακές Διαχριστιανικές Έπιτροπές.** Οί Όρθόδοξοι Έτερείς (καί κάποτε καί έπιλεγμένοι λαικοί) εκπροσωπούν τήν Ένορία τους σέ τέτοιες Έπιτροπές.

Γ). Σχέσεις σέ έθνικό καί παμβρετανικό επίπεδο :

1. **Συμβούλιο Έκκλησιών στην Άγγλία** (Churches Together in England) καί οί αντίστοιχοι όργανισμοί σέ Ουαλία, Σκωτία καί Βόρεια Ιρλανδία. Ο γράφων, μέ τήν εύλογία του Σεβ. Αρχιεπισκόπου Θυατειρών καί Μεγ. Βρετανίας κ.κ. Γρηγορίου, εκπροσωπεί τά τελευταία πέντε χρόνια τήν Έκκλησία μας στο Συμβούλιο Έκκλησιών στην Άγγλία, καί συγκεκριμένα στην Όμάδα του Εύαγγελισμού (Group for Evangelisation). Άπό τήν θητεία μου στον χώρο αυτό έχω άποκομίσει πολλές καί ένδιαφέρουσες έμπειρίες πού άξίζει κάποια στιγμή νά παρουσιασθούν, γιά τήν πιθανότητα κάποια άπό τά στοιχεία αυτά νά μπορούν νά εφαρμοσθούν στην δική μας περίπτωση, άν καί - όπως άνεφερα παλαιότερα στον Σεβασμιώτατο - κάποτε οί έτερόδοξοι εκκλησιαστικοί διπλωμάτες μου φαίνεται πώς παρουσιάζουν - καί μάλιστα σέ ύψηλό βαθμό - ένα πνεύμα "υπερβολικής νυχέλειας καί άκαδημαϊκής φιλονεικίας". [Αυτή τήν φράση είχε αναφέρει ό Μέγ. Κωνσταντίνος σέ έπιστολή του προς τόν άιρεσιάρχη Άρειο, όταν ά τελευταίος είχε ξεκινήσει νά διδάσκει τις αίρετικές του κακοδόξεις στην Άλεξάνδρεια, στις άρχές του 4ου αί. μ.Χ.].

2. **Συμβούλιο Έκκλησιών στην Βρετανία καί τήν Ιρλανδία** (Churches Together in Britain and Ireland). Καί σ' αυτό τό Συμβούλιο ύπάρχει εκπροσώπηση τής Ιερās Αρχιεπισκοπής.

Δ). **Διαχριστιανικές Άδελφότητες :** Η κυριώτερη καί βέβαια μακροβιότερη είναι ή Άδελφότητα του Άγ. Άλβανού καί του Άγ. Σεργίου, μέ σημαντική καί πάντα ζωντανή παρουσία καί

Στιγμιότυπο άπό τή Σύναξη. Ή Γραμματεία του Συνεδρίου (άπό άριστερά) : Οίκονόμος Ίωσήφ Παλιούρας, Άρχιμανδρίτης Δαμιανός Κωνσταντινίου, Προεβύτερος Δημήτριος Μπαθρέλλος, καί Άρχιμανδρίτης Θεωνάς Μπακάλης.

έποικοδομητική δραστηριότητα στον διαχριστιανικό χώρο. Ή εν λόγω Άδελφότητα, ή όποια πολύ λίγο είναι γνωστή στην Έλληνορθόδοξη Άρχιεπισκοπή μας (γιά Ιστορικούς λόγους), έχει αναπτύξει μία πολλαπλή και ποικίλη διαχριστιανική δραστηριότητα, μέ έκδόσεις βιβλίων και έγκριτων περιοδικών και επίσης μέ όργάνωση συνεδρίων και άλλων εκδηλώσεων, στό πλαίσιο των όποιων - και μέσα σέ ιδιαίτερα φιλική άτμόσφαιρα - προσφέρεται ή δυνατότητα σέ χριστιανούς από διάφορες θρησκευτικές και έθνικές παραδόσεις να συναντηθούν και νά ανταλλάξουν έμπειρίες και βιώματα.

ΠΟΙΟΣ ΥΠΕΡΕΧΕΙ - ΚΑΙ ΠΟΥ

Στίς διαχριστιανικές επαφές μας άναπόφευκτα κάνουνε κάποιες συγκρίσεις, μεταξύ της Όρθόδοξης Έκκλησίας μας και των άλλων χριστιανικών όμολογιών. Από τίς επαφές, τίς μελέτες και τίς συγκρίσεις φθάνουμε άβίαστα σέ κάποια συμπεράσματα, πού έχουν - περίπου - ως έξης :

* Ή θεολογική αλήθεια, ή άκρίβεια, τό όρθό δόγμα, οι Πατερικές Παραδόσεις, τά έκκλησιαστικά έθιμα, ή λειτουργική δυναμική, είναι σαφέστατα (σχεδόν) άποκλειστικό πρόνιο της Άγίας Όρθόδοξης Έκκλησίας μας.

* Από κει και πέρα όμως είμαστε ύποχρεωμένοι να άναγνωρίσουμε μέ ταπεινώση τήν άνωτερότητα των άλλων δογμάτων σέ θέματα έκκλησιαστικής τάξης, θεσμικής όργάνωσης, έκπαίδευσης, φιλανθρωπίας, εύαγγελικών μεθόδων, συμμετοχής του λαού στήν θεία λατρεία κ.ά.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

1. Νά όργανωθούμε όσο γίνεται καλύτερα γιά νά άντιμετωπίσουμε πρός όφελός μας τήν αύξητική τάση των μικτών γάμων. Άλλά παράλληλα να προσέξουμε νά μήν κλεισθούμε στους έαυτούς μας. Τό σωστό είναι νά είμαστε άνοικτοί και φιλικοί μέ τήν περιβάλλουσα κοινωρία, αλλά νά γνωρίζουμε και νά όρίζουμε τά όρια δράσης ιδιαίτερα των νέων μας.

2. Νά έχουμε συνεχή και δυναμική παρουσία σέ όλες τίς διαχριστιανικές όργανώσεις, από τίς μικρές και άσήμαντες, μέχρι τίς έθνικές και σπουδαίες. Κατάλληλος άντιπρόσωπός μας νά βρίσκεται παντού και νά παρουσιάζει τήν όρθόδοξη άποψη, όπου και όποτε χρειάζεται. Πολλές φορές χρειάζεται νά δείξουμε τήν άφοσίωσή μας στους σκοπούς του κάθε τέτοιου όργανισμού ύποστηρίζοντάς τον οικονομικά. Νά μήν διστάζουμε νά προσφέρουμε οικονομική άρωγή, όταν μάς ζητηθεί.

3. Όσον άφορά τους άντιπροσώπους μας άνέφερα παραπάνω τόν όρο "κατάλληλος" άντιπρόσωπος. Εννοώ ότι δέν μπορεί ό καθένας νά έκπροσωπεί τήν Όρθοδοξία. Ό Άγιος Ίωάννης ό Χρυσόστομος όταν ρωτήθηκε ειδικά γιά τό ποιός θά πρέπει νά συνομιλεί μέ τους άρετικούς άνέφερε πώς θά πρέπει νά έχει δύο σημαντικά χαρακτηριστικά :

α. "Θερμή πίστη", γιά νά μήν ύποκύψει σέ πιέσεις και προτεινόμενους συμβιβασμούς, και

β. "Ειδικές γνώσεις", γιά νά δύναται νά προσφέρει λόγο αληθείας στους έτερόδοξους συνομιλητές του.

4. Είναι άνάγκη ή ιερά Άρχιεπισκοπή μας νά άφιερώσει ένα όλόκληρο Συνέδριο στό θέμα αυτό, μέ σκοπό νά ανταλλάγουν σκέψεις και ιδέες, γύρω από τό σημαντικό αυτό θέμα.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Τελειώνοντας, θά ήθελα νά άναφέρω ότι όπωσδήποτε ή Όρθόδοξη είναι άκραφνός όμολογιακή και έχει δικαιο και κάθε δικαίωμα νά κρατάει αύτή τήν στάση. Αυτό όμως δέν μάς έμπνίδει νομίζω από τό νά μετέχουμε στίς διαχριστιανικές σχέσεις και νά μεταλαμπαδεύουμε τήν αλήθεια της Όρθόδοξίας στους σαφέστατα πλανεμένους έτερόδοξους χριστιανούς, αλλά και νά άναγνωρίζουμε - χωρίς όμως ύπερβολές - τήν προσφορά εκείνων σέ διάφορους κοινωνικούς και πνευματικούς τομείς, καθώς επίσης και πρός έμάς και τίς Κοινότητες μας, πρός τίς όποιες έχουν πολλές φορές δείξει συμπάθεια, συμπαράσταση και άρωγή.

BY THE VERY REVEREND ARCHIMANDRITE DR. ZACHARIAS OF THE MONASTERY OF ST. JOHN THE BAPTIST, ESSEX

Divine Worship is the work par excellence of the spiritual man, during which the truth of his having been created by God in "His image and after His likeness" is clearly shown forth. In its fulfillment the ontological purpose of man is realized, so that he is able to enter into the festival of the spirits "made perfect" in the heavenly Jerusalem (see Hebr. 12:23-24). Through Divine Worship, man's sanctification and his union with God are realized so closely, that man becomes a sharer in divine grace and perfection, and he reflects this in his earthly life.

The term "Divine Worship" refers mainly to the Divine Liturgy, but to all the mysteries of the Church as well. During Divine Worship, Christ is present among His anointed, that is His participants, according to His promise, and for this reason He unites them into one Body, His Church, and He is their common Head, imparting unto them life and the gifts of His Spirit.

Divine Worship is performed in temples made by hands which Christians build up and dedicate to God so that the divine mysteries may be performed therein and that the word of Life may be taught aright. Moreover, it is the place which God sanctifies, sealing it with His Name and filling it with His exceedingly charismatic presence. Above all it is the place where God meets with men and abides with them. It is there that the faithful are initiated into the Grace of the Spirit, that they are built up into the holy body of Christ and grow "unto salvation" (I Peter 2:3). Finally, it is there that the Holy Spirit forms "each" of the Lord's disciples into a temple of God not made by hands (see Acts 2:3).

It is moreover doubtful whether all Christians are aware by what manner they are or become the temples of God not made by hands. Yet the Apostle Paul poses the question as though it were the most common reality and truth: "Know ye not that ye are the temple of God, and that the Spirit of God dwelleth in you? If any man defile the temple of God, him shall God destroy; for the temple of God is holy, which temple ye are". (I Cor. 3:16-17). This question is predominantly theological and is now put forward with an equally relevant and challenging way, as it has stood before all Christians in the last two thousand years. How do we then become through Divine Worship temples of God not made by hands and communicants in the gifts of the Spirit?

Divine Worship is the place where we are given the possibility to exchange our perishable and temporary life, for the imperishable and eternal Life of God the Saviour. In the divine gifts of the bread and wine of the divine Eucharist, we place all our faith, all our repentance, all our humble confession of our spiritual poverty, all the hope of our salvation, all our prayers for ourselves and those of our faith and for all the world; in short, all our love, all our desire for things unseen and eternal, all our life. We offer these gifts to God imitating the Great Highpriest Jesus, and we answer correspondingly to the spirit of His sacrifice and commandment and say: "Thine own, of thine own, we offer unto Thee, in all and for all". And because the Lord is good and faithful to His testament, because we have fulfilled His commandment and shown gratitude to Him, He receives the offering of our little life, and in turn He imparts His great Life into the precious gifts, His Holy Spirit, transmaking them into the Body and Blood of His Son. Having sanctified them he returns them to His people with the most remarkable and loud-voiced assurance. "The holy things unto the holy". All the faithful who participate bearing fruit in this exchange of their life with the life of God, finally chant the victorious hymn of their salvation. "We have seen the true Light; We have received the heavenly Spirit..." or "We have seen the figure of thy resurrection; We have been filled with thine immortal life. We have delighted in thine inexhaustible good pleasure..." (Liturgy of St Basil the Great).

In order that the faithful may succeed in exchanging their temporal life for the eternal Life of our Great God, they must live in accordance with the example of the holy Mysteries. It is their duty to renew the testament which they made with God at baptism: not to live for their own passionate self, but for their benefactor God, Who bought them with the unthinkable price of His Blood; in other words they ought to live in accordance with the Gospel commandments and have a spirit of repentance, which fulfils all the commandments together.

The vision which the Divine Liturgy inspires must become our daily life. The faithful ought to avoid many and unnecessary cares, preparing themselves "in secret" for their presence at the Divine Worship of God's people. They should establish the word of God as the foundation and the light of their life. They should remember all the benefits of the Lord and above all the great love of His sacrifice and thank God the giver of gifts "for everything". This continual thanksgiving mediates before God for their weaknesses, and grants them the boldness to place their petitions before Him. In this way they sanctify their life and summon all creation from the fall. The Great Paul witnesses to this, saying: "For every creature of God is good, and nothing to be refused, if it be received with thanksgiving: For it is sanctified by the word of God and prayer". (I Tim. 4:4-5).

The ethos of the person who worships God "in spirit and truth" is that which the words of the Prophet Isaiah inspire, and which we cite at the beginning of the Prothesis: Christ "was led as a sheep to the slaughter and as a lamb without blemish before the shearer is dumb, so he opens not his mouth. In his humiliation his judgment was taken away. Who shall declare his generation (the one above and that below)?" In other words, the re-born believer gives up even what lawfully belongs to him, as the Apostle exhorts: "Why do ye not rather take wrong?" (I Cor. 6:7). He ought not to be one who loves honour, polluted with the luciferic desire of climbing up, but to journey humbly downwards, following Christ, Who "came not to be ministered unto, but to minister, and to give his life a ransom for many" (Matt. 20:28).

The wonderful gift which Divine Worship distributes to the members of the risen Lord is indescribable: The Person of Christ truly becomes "the extreme desire of those that love him".

Τόν λόγο έλαβε επίσης ο π. Έφραίμ Lash, ο όποιος τόνισε ότι, εάν θέλει κανείς να μάθει Όρθοδοξία, θά τήν βρεί στην Όκτώηχο. Τόνισε, επίσης, τήν μεγάλη σημασία της κατήχησης, γιατί, δι' αυτής, άπαντώνται έρωτήματα και άπορίες που μπορεί να έχει ο όποιοσδήποτε καί πρότεινε τήν αντικατάσταση των κηρυγμάτων της Κυριακής με άνάλογες έρωτήσεις κατηχητικού χαρακτήρα.

Ο π. Ιωάννης Νάνκιβελ, στή συνέχεια, ύποστήριξε τήν άνάγκη της κατήχησης σέ παιδιά και σέ ένήλικες και τόνισε, ιδιαίτερα, ότι ή λειτουργική ζωή, οι βίοι των άγιών και τά άναγνώσματα της ήμέρας πρέπει να άποτελούν τήν καρδιά και τό κέντρο της ζωής του Χριστιανού.

Ο π. Γεώργιος Ζαφειράκος, άκολουθως, τόνισε τήν άνάγκη της αναβάθμισης της παιδείας στόν τομέα της Όρθόδοξης Κατήχησης, καθ' όσον στόχος της Έκκλησίας ήταν και είναι οι άθλητές του Χριστού. Υποστήριξε ότι ύστερούμε στην μεθοδική κατήχηση των νέων, ή όποία δέον να γίνεται από τήν προσχολική ηλικία. Η κατήχηση έχει άρχή, όχι τέλος. Άνέφερε, επίσης, τή διαπίστωση ότι στά κατηχητικά σχολεία κατηχούντα νέοι από 5 έως 16 έτών, ενώ οι νέοι άνω των 17 έτών, συνήθως δέν θρησκεύουν. Μάλλον διασκεδάζουν και δικαιολογούν τήν άπομάκρυνσή τους, χρησιμοποιώντας διάφορες προφάσεις. Παρ' όλα αυτά, διαθέτουν σεβασμό και προσέρχονται στην Έκκλησία κατά τήν διάρκεια της Μεγάλης Έβδομάδος. Τόνισε δέ τήν σπουδαία συμβολή της οικογένειας στην κατήχηση των νέων. Π' αυτό καί προσπαθούν να έγγραφουν τά τέκνα τους σέ καθολικά σχολεία.

Άκολουθως, μίλησε ο π. Παντελεήμων Τσορμπατζόγλου, λέγοντας ότι ο κληρικός πρέπει να συμμετέχει στά τελούμενα συνειδητά και ότι ή παιδεία και ή εκπαίδευση πρέπει να είναι όλος ο κόσμος του κληρικού. Τόνισε δέ ότι ή ύπαρξη μυσταγωγικού κλίματος βοηθά στην προσέλευση πιστών, ενώ, αντίθετα, συγκρούσεις και αντίθεσεις κληρικού - έπιτροπής αποθαρρύνουν και άπομακρύνουν.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Μέ τή λήξη των εργασιών του Έτησιου Ιερατικού Συνεδρίου της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Θυατείρων και Μεγάλης Βρετανίας, ο Σεβ. Αρχιεπίσκοπος κ.κ. Γρηγόριος, οί βοηθοί Έπίσκοποι, οί Ιερείς και οί Διάκονοι της Ιεράς Αρχιεπισκοπής αισθανόμαστε τήν

Ο Ιερατικός Προϊστάμενος της Κοινότητας Άγίου Δημητρίου, Έδμοντον Λονδίνου, Προτοπρεβ. Κυπριανός Κωνσταντινίδης, καλωσορίζει τους Συνεδρους στην Σύνεση του Κλήρου της Αρχιεπισκοπής Θυατείρων, τήν Τετάρτη 30 Άπριλίου 2003

άνάγκη να έπικοινωνήσουμε μέ τό ποιμνιό μας και νά τό συγχарούμε γιά τίς προσπάθειες που καταβάλλει, πολλές φορές μάλιστα κάτω από ιδιαίτερα άντίξοες συνθήκες, να παραμείνει πιστό στην όρθόδοξη χριστιανική πίστη.

Η πίστη μας, όπως γνωρίζουμε, δέν είναι άπλως ιδεολογία, δέν εξαντλείται δηλαδή στην άποδοχή ενός θεωρητικού και άφηρημένου συστήματος ιδεών και αξιών. Η πίστη μας, ή παράδοσή μας και ή όρθόδοξη χριστιανική μας ταυτότητα συνδέονται άναπόσπαστα μέ τήν ιδιότητά μας να είμαστε μέλη της Μίας, Αγίας, Καθολικής και Άποστολικής Έκκλησίας, στην όποία βαπτιστήκαμε και από τήν όποία λαμβάνουμε τή Χάρη και τό έλεος του Θεού. Όρθόδοξος χριστιανός σημαίνει πιστό μέλος της Έκκλησίας, ή όποία έχει κεφαλή της τόν Ιησού Χριστό και μέλη της όλους έμάς, όχι μόνο τους κληρικούς αλλά και τους λαϊκούς. Γιαυτό λοιπόν στή ζωή και τό έργο της Έκκλησίας μας είμαστε όλοι συμμετοχοι και συνεργάτες και καλούμαστε όλοι να δώσουμε τό παρόν και να προσφέρουμε τίς υπηρεσίες μας μέ τόν ένα ή τόν άλλο τρόπο.

Γιά τό λόγο αυτό, έπιθυμούμε να έπαινώσουμε όλους σας γιά τή συμμετοχή και τή συμπαραστάσή σας στή ζωή και τίς δραστηριότητες της τοπικής μας Έκκλησίας. Ιδιαίτερως συγχάρουμε τους προέδρους και τά μέλη των Κοινοτήτων, οι όποιοι κάτω από τήν πνευματική καθοδήγηση του Σεβασμιωτάτου Αρχιεπισκόπου και των Ιερέων των Κοινοτήτων τους συμβάλλουν στην ευδόκιμη κατά Χριστόν λειτουργία των Ένοριών μας. Συγχάρουμε επίσης όλους τους ύπλοίπους συνεργάτες μας, τους Έκπαιδευτικούς, τά μέλη των Φιλοπτώχων ταμείων, κλπ. καθώς και κάθε εύσεβές μέλος της Έκκλησίας που συμμετέχει μέ όποιοδήποτε τρόπο, υλικά ή πνευματικά, στόν άγώνα της να κάνει αίσθητή τήν παρουσία του Χριστού στό σύγχρονο κόσμο.

Θυμίζουμε τέλος σέ όλους ότι μέ τήν ταπεινή μας συμμετοχή στή ζωή και στό έργο της Έκκλησίας ώφελούμαστε πρώτα - πρώτα έμείς οι ίδιοι. Ο άγωνόβητης Χριστός ανταποδίδει σέ όσους τόν διακονούν μέ ταπεινών και άγάπη έκατονταπλάσιο τό μισθό της διακονίας τους, και τους χαρίζει τή χάρη του, τήν εύλογία του και τήν αιώνια ζωή. Για τό λόγο αυτό ένθαρρύνουμε τόν καθένα από σας, ώστε να μην άποκάμετε αλλά να συνεχίσετε μέ τόν ίδιο και μέ περισσότερο άκόμη ζήλο τή μικρή ή μεγαλύτερη προσφορά σας. Ευχόμαστε δέ στόν Πανάγαθο Κύριο να χαρίσει σέ όλους έσάς και τίς οικογένειές σας ειρήνη, εύτυχία, άσάπη, και όλα τά έγκόσμια και ύπερκόσμια αγαθά.

ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΟΥ ΚΛΗΡΟΥ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΘΥΑΤΕΙΡΩΝ

Παρίσι, 8 - 12 'Οκτωβρίου 1929

του Χάρη Μεττή

Η ίδρυση το 1922, - γιά πρώτη φορά στήν ιστορία των 'Ελλήνων, 'Ορθοδόξων πού ζούσαν στήν Κεντρική καί Δυτική Εύρῳπη - μιάς Κεντρικής 'Εκκλησιαστικής 'Αρχής, τῆς Μητροπόλεως Θυατείρων, ἡ ὁποία ἐξαρτιόταν ἄμεσα ἀπό τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο, ἀπετέλεσε γεγονός πρῶτου μεγέθους γιά τόν 'Ελληνισμό τῆς Διασποράς. 'Ο πρῶτος 'Ιεράρχης πού τέθηκε ἐπικεφαλῆς τῆς νέας αὐτῆς Μητροπόλεως ἦταν ὁ Γερμανός Στρηνόπουλος, μέχρι τότε Μητροπολίτης Σελευκείας καί Διευθυντής τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης.

'Ο Γερμανός ἦταν τότε πενήντα χρονῶν. Γεννήθηκε στό χωριό Δελλιῶνες τῆς 'Ανατολικῆς Θράκης στίς 15 Σεπτεμβρίου 1872 κι ἀφοῦ φοίτησε στό Κεντρικό Σεμινάριο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου στό Φανάρι (1888) καί στή Θεολογική Σχολή τῆς Χάλκης (1889-1897), ἀπό τήν ὁποία ἀπεφοίτησε μέ ἄριστα, χειροτονήθηκε διάκονος (1897) καί ἐν συνεχείᾳ διορίζεται διευθυντής σχολείου καί ἱεροκήρυκας στή Ραιδεστό (1897-1899) καί στή Μέτρα (1899-1900). Τό 1900 μετέβη ὡς ὑπότροφος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου γιά Θεολογικές καί Φιλοσοφικές σπουδές στά Πανεπιστήμια Χάλλε, Λαίψιχ, Στρασβούργου καί Λωζάνης, ἀπέκτησε δέ, τό 1903, τόν τίτλο τοῦ Διδάκτορος τῆς Φιλοσοφίας στό Πανεπιστήμιο Λαίψιχ μέ τή διατριβή του γιά τίς φιλοσοφικές θεωρίες τοῦ 'Ιππολύτου.

Τό 1904 διορίστηκε Καθηγητής τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης καί τό 1907 διευθυντής αὐτῆς, ἀφοῦ χειροτονήθηκε (1907) πρεσβύτερος καί ἀμέσως προβιβάστηκε σέ 'Αρχιμανδρίτη. Πέντε χρόνια ἀργότερα (1912) ἡ 'Αγία καί 'Ιερά Σύνοδος τοῦ Πατριαρχείου τόν ἐξέλεξε Μητροπολίτη Σελευκείας, ἀλλά παρέμεινε στή Χάλκη σάν Διευθυντής τῆς ὁμώνυμης Σχολῆς μέχρι τό 1922, ὅτε ἐξελέγη Μητροπολίτης Θυατείρων, 'Εξαρχος Δυτικῆς καί Κεντρῶς Εὐρώπης καί ταυτόχρονα 'Αποκρισάριος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου στόν 'Αρχιεπίσκοπο Καντουαρίας, ἡ δέ ἐκλογή του αὐτή ἀνακινώθηκε πρὸς τίς κατά τούτους 'Ελληνικές 'Ορθόδοξες Κοινότητες ἀπό τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο μέ Πατριαρχική καί Συνοδική 'Επιστολή στίς 5 Μαΐου 1922, παρ' ὅλο πού ἡ ἀποδοχή του ἀπό αὐτές δέν ἦταν καθόλου προδικασμένη, ὅπως φαίνεται ἀπό ἐκθέσεις τοῦ ἴδιου πού ὑπέβαλε πρὸς τό Πατριαρχεῖο, στίς ὁποῖες ἀνέφερε μέ προφανή ἀνακούφιση τήν ἐκάστοτε ἀναγγελλόμενη ἀπό τίς τοπικές Κοινότητες 'Επιτροπές ἀποδοχῆ αὐτῆς.

Τό ἔργο, βέβαια, πού ἀναλάμβανε νά φέρει σέ πέρας ὁ Γερμανός ἦταν ὄχι μόνο θεραπεία, ἀλλά καί ἀπαιτοῦσε ἀπό αὐτόν εὐελιγία, διορατικότητα, ἀντικειμενική ἐκτίμηση τῆς πραγματικότητος καί, πάνω ἀπ' ὅλα, πλήρη ἀφοσίωση τόσο στή διακονία του, ὅσο καί πρὸς τήν προῖσταμένη του 'Αρχή, τό Κέντρο δηλαδή τῆς 'Ορθοδοξίας στήν Κων/πολη, τό ὁποῖο βαλλόταν συνεχῶς τόσο ἀπό τούς Τούρκους, ὅσο καί ἀπό τίς ἄλλες μὴ 'Ελληνικές 'Ορθόδοξες 'Εκκλησίες τῆς Εὐρώπης καί δι' τή Ρωσική. 'Απαιτοῦσε ὅμως καί ἐπιτόπια γνῶριμια του μέ τό ποιμνίον του, τό ὁποῖο εἶχεν ἐθισθεῖ στήν αὐτόνομη ὑπαρξή καί διοίκηση τῶν Κοινοτήτων σέ σημεία πού νά θεωρεῖ τόν ἱερέα σάν ἕναν ἀπλό ὑπάλληλο χωρίς καμμία σχεδόν ἄλλη οὐσιαστική ἐξουσία στά Κοινотικά πράγματα, ἐκτός ἀπό τήν ξηρά ἐκτέλεση τῶν καθαρά ἐκκλησιαστικῶν τελετῶν καί μυστηρίων. Οἱ ἀναγκαστικές μετακινήσεις ὅμως αὐτές τοῦ

'Ο πρῶτος Μητροπολίτης Θυατείρων καί 'Εξαρχος Δυτικῆς καί Κεντρῶς Εὐρώπης κυρὸς Γερμανός (1922 - 1951).

Γερμανοῦ ἦταν καί κουραστικές καί πολυδάπανες γιά τή Μητρόπολὶ του ἡ ὁποία βρισκόταν ἀκόμη στά σπάρανά της, χωρὶς κανένα ἄλλο οικονομικό πόρο, ἐκτός ἀπὸ τίς οἰκιοθελεῖς εἰσφορές ἀτόμων καί ἐνίων Κοινοτήτων. Παραθέτουμε ἐν προκειμένῳ ἓνα τέτοιο ἀποκαλυπτικό γραπτὸ τεκμήριο : Πρόκειται γιά ἐπιστολὴ τοῦ Γερμανοῦ πρὸς τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο ἀναφορικά μέ παράκληση τοῦ δευτέρου γιά οικονομική ἐνίσχυση ἀπὸ τίς 'Ελληνορθόδοξες Κοινότητες πού ὑπάρχονταν στήν πνευματικὴ δικαιοδοσία τῆς ἀρτισύστατης ἀκόμη Μητροπόλεως Θυατείρων :

“Αὔξ. ἀριθ. 612 β’

Ἐν Λονδίνῳ τῇ 17ῃ Νοεμβρίου 1927.

Παναγιώτατε Δέσποτα,

Ἀπὸ τῆς λήψεως τῆς ὑπὸ ἡμερ. 5 'Οκτωβρίου ἐ. ἔ. Σεπτῆς Πατριαρχικῆς ἐπιστολῆς μετὰ τοῦ ἐγκλειστοῦ καταλόγου τῶν μὴ ἀνταποκριθέντων εἰς τὴν γενομένην πρὸς αὐτοὺς Πατριαρχικὴν ἐκκλησίαν ὑπὲρ τῶν ἀναγκῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου προέβην εἰς ἐνεργείας πρὸς παρακίνησιν τῶν ἐνταῦθα εὐπόρων ὁμογενῶν. Αἱ ἐνέργειαι μου αὐταὶ δέν ἔσχον τό αὐτὸ εὐνοϊκὸν ἀποτέλεσμα παρά πάνσιν. Οἱ μὲν αὐτῶν, οἱ εὐπορώτεροι καί Ἀγγλοέλληνας καλοῦμενοι πολλὴν ἀπέδειξαν ἀστοργίαν καί τελείαν ἀντέταξαν ἀρνησιν διὰ τοῦ ψιμυθίου τῆς ἀψόγου εὐγενείας περικεκοσμημένην· ἄλλοι ἀκνὴν ἐγένοντο σωπῇ· ὀλίγοι δέ καί ἀπήντησαν καί ἀπέστειλαν τὰς συνδρομὰς αὐτῶν πρὸς τὴν ἱερὰν Μητρόπολιν διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, δέν ἀπέτινθον δέ πάσα ἡ ἐλπίς, ὅτι καὶ ἄλλοι τινὲς θὰ ἀνταποκριθῶσιν ἐν τῷ μέλλοντι πρὸς τὴν γενομένην πρὸς αὐτοὺς ἐκκλησίαν.

Βεβαίως δέν προτίθεται ἐνταῦθα νά ἐξετάσῃ τό βαθύτερον αἷτιον τῆς ἀστοργίας τῶν πρώτων, ἧς δείγματα ἔχει καὶ ἡ ἱερὰ αὕτη Μητρόπολις, ἐφ' ὅσον ἡ συντήρησις αὐτῆς προϋποθέτει τὴν προαιρετικὴν τῶν εὐπορούντων τῆς παροικίας μελῶν ἐτήσιον συνδρομὴν ἀφοῦ ἀπέβη ἀδύνατος

διά την αὐτήν ἀστοργίαν καθορισμός τακτικῆς Μητροπολιτικῆς ἐπιχορηγήσεως καταβαλλομένης ὑπὸ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀδελφότητος. Ἡ σιωπὴ τῶν ἄλλων ἀποδεξά το μέν εἰς συνήθῃ ἀδιαφορίαν, τὸ δὲ καὶ εἰς τὴν καθημερινὴν ἐπιβάρυνσιν δι' ἐκκλήσεων παντοειδῶν καὶ πανταχόθεν προερχομένων καὶ ἐκ τῶν ἀπωτέρων ἐτι γωνίων τοῦ Ἑλληνοισμοῦ πρὸς τὴν μεγαλῶνυμον καὶ πολυτάλαντον παροικίαν τοῦ Λονδίνου, ἵνα παραλείψω καὶ παρομοίας ὑποχρεώσεις πρὸς τὰ φιλανθρωπικά καθιδρύματα τοῦ τόπου, ἐν ᾧ ἐργάζονται καὶ πλουτοῦσιν. Ἐπιτραπητῶ μοι ὅμως νὰ εἰπῶ, ὅτι καὶ ὁ τρόπος τῆς δι' ἐπιστολῶν ἐσφραγισμένων συλλογῆς συνδρομῶν ἐξ ἀποστάσεως - ὅσον καὶ ἂν ἡ μυστικότητα δι' εὐνόητους λόγους εἶναι ἐπιβεβλημένη - δὲν εἶναι μάλλον ἐνδεδειγμένος προκειμένου περὶ Ἑλλήνων, ὧν ἡ πρώτη ἐρώτησις συνήθως εἶναι, ἂν καὶ κατὰ τί συνέδραμεν ὁ ἄλλος. Ἀλλὰ τὰ γενόμενα οὐκ ἀπογίνονται.

Ἐπισυνάπτων ῥῳδε πίνακα τῶν συνεισενεγκόντων μετὰ τοῦ ποσοῦ καθ' ὃ συνέδραμον, ἵνα γραφῶσιν εὐχαριστίαι καὶ σταλῶσιν αἱ ἀποδείξεις καὶ ἐμπερικλείων ἐπιταγὴν ἐκ λιρῶν 105 (Midland Bank Ltd. S.I. 17501 A) ἐπ' ὀνόματι τῆς Ὑμ. Θ. Π. ἀσπάζομαι τὴν παναγίαν Αὐτῆς δεξιάν καὶ διατελῶ μετὰ βαθύτατου σεβασμοῦ ταπεινός ἐν Χριστῷ ἀδελφός καὶ πρόθυμος.

+ Ὁ Θ.Γ

Υ.Γ. Ἐκ τῶν ἀποστελλομένων λιρῶν 105, αἱ 5 προέρχονται παρὰ τοῦ ἐν Μάντσεστερ Πρωτοπρεσβυτέρου Κ. Καλλινίκου, συνδραμόντος 3 ὑπὲρ τῆς ἐκδόσεως τῶν συγγραμμάτων τοῦ καθηγ. Β. Ἀντωνιάδου καὶ 2 ὑπὲρ τῶν ἐπισκευῶν τῆς Θεολογ. Σχολῆς. Ἐξ ἀβλεψίας δὲ παρελείφθησαν ἐκ τῆς ἐπιταγῆς 10 σελήνια, τὰ ὅποια θὰ περιληφθῶσιν εἰς προσεχῆ ἀποστολὴν"

Ἡ ἐπιστολὴ αὐτῇ, ὅπως καὶ τόσα ἄλλα ἔγγραφα πού ἀντηλλαγήσαν μεταξύ τοῦ Μητροπολίτη Γερμανοῦ ἀφ' ἐνός μετὰ τοῦ Πατριαρχεῖο καὶ ἀφ' ἐτέρου μετὰ τὶς κατὰ τόπους Κοινοτήτες, μαρτυροῦν τίς ὑπεράνθρωπες προσπάθειές του νὰ δημιουργήσῃ ἐκ τοῦ μηδενός ἕναν ἀρίστο ὀργανωμένο μηχανισμό ὥστε ἡ παρουσία τόσο τῶν Ἑλλήνων Ὁρθοδόξων ὅσο κυρίως τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας στὴ Δυτικὴ Εὐρώπῃ νὰ τιμᾷ τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο καὶ τὴν Ἑλληνικὴ Ὁρθοδοξία. Π' αὐτὸ καὶ τὸ 1929 συγκαλεῖται τὸ πρῶτο Συνέδριο τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου, γιὰ τὸ ὁποῖο ἔχουμε τὴν ἰδιόχειρη ὁμιλία τοῦ Μητροπολίτη Γερμανοῦ, πού δημοσιεύεται πῶς κάτω (ἐξ ὅσων γνωρίζω, γιὰ πρώτη φορά), καὶ ἡ ὁποία ἀξίζει, πιστεύω, νὰ μελετηθεῖ ἀπὸ ὅλους ἀνεξαιρέτως τοὺς κληρικοὺς καὶ νὰ ἀποβεῖ ἔτσι καθοδηγητὴς στὸ ἐπίμοχθο μέν, ἀλλὰ καὶ βασικά ἱεραποστολικὸ τοὺς ἔργο.

**ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΙΣ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΣΕΒ.
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΩΝ κ. ΓΕΡΜΑΝΟΥ
ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ ΤΟΥ ΚΛΗΡΟΥ
ΤΗΣ ΜΗΤΡ. ΘΥΑΤΕΙΡΩΝ**

"Πανοσιολογιώτατοι, Κυρία καὶ Κύριοι,

Εἶναι εὐνόητος ἡ χαρά, μεθ' ἧς χαίρετιζω τὴν ἐνταῦθα παρουσίαν ὑμῶν, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, καὶ προσφωνῶ ὑμᾶς διὰ τοῦ "ὡς εὐ παρέστητε".

Εὐχαριστῶ διότι ὑπακούοντες εἰς τὴν φωνὴν τοῦ Ἐπισκόπου ὑμῶν ἐπεεῦσάτε ἀπὸ τῶν ἐσχατιῶν τῆς Μητροπόλεως Θυατείρων νὰ συγκεντρωθεῖτε εἰς τὴν πόλιν ταύτην τῶν φώτων καὶ ἀπὸ κοινῆς συζητήσεως, συσκέψεως καὶ ἀποφάσεως θέσητε τὰ θεμέλια τῆς θρησκευτικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς ἀναγεννήσεως τῶν ἐν τῇ Δυτικῇ καὶ τῇ Βορείῃ Εὐρώπῃ Ἑλλ. Ὁρθοδόξων Παοικιῶν. Λέγω ἀπὸ κοινῆς συσκέψεως, διότι

ἀφ' ἧς ἐτάχθην Ἐπίσκοπος ὑμῶν καὶ τοῦ ὑφ' ὑμᾶς ποιμνίου, τὸ Ἐπισκοπικόν ἀξίωμα δὲν ἀντελήφθη ὡς ὑπεροχὴν τινα καὶ αὐθαίρετον ἐπιταγὴν, ἀλλ' ὡς τὸ καθήκον τοῦ πρώτου ἐργάτου ἐν τῷ ἀγρῷ τοῦ Κυρίου καὶ ἐπομένως ὡς τοῦ μάλλον ὑπευθύνου ἔναντι τοῦ Κυρίου τοῦ ἀγροῦ.

Ἀλλὰ τί δύναται νὰ πράξῃ ὁ ἀρχιεργάτης, ὅταν οἱ πανταχοῦ ταχθέντες γεωργοὶ ἢ ἀμειλοῦσι τελείως τοῦ καθήκοντος αὐτῶν ἢ πράττουν τοῦτο ἀτελῶς μὴ ἔχοντες τὴν ἀπαιτούμενην ἱκανότητα καὶ ἐμπειρίαν καὶ χωρὶς νὰ μελετήσωσι τὴν φύσιν καὶ παραγωγικότητα τοῦ ἐδάφους, τὴν γονιμότητα τοῦ μέλλοντος νὰ σπαρῇ σπόρου, τὴν ἐνδεχομένην μετὰ τὸ σπόρου ἀναταγὴν καὶ τῶν ζιζανίων καὶ τοῦ ἀρίστου τρόπου, καθ' ὃν ὁ ἀγρός τοῦ Κυρίου θὰ ἀπαλλαγῇ τῶν ζιζανίων; Ἰδοὺ διότι ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς τῆς ἀναλήψεως τῶν καθηκόντων μου ἀπέβλεψα εἰς τὴν ἡμέραν ταύτην, καθ' ἣν συνηγμένοι ἐπὶ τὸ αὐτὸ μετὰ τὴν ἐπίκλησιν τῆς Θείας ἀρωγῆς καὶ ἀντιλήψεως θὰ δυνηθῶμεν ν' ἀνταλλάξωμεν σκέψεις ἐπὶ τῶν ἀφορώντων τὴν ἱερὰν ἀποστολὴν τοῦ Ὁρθοδόξου Ἑλληνος κληρικοῦ ἐν Εὐρώπῃ. Ἀλλὰ τὴν συμβολὴν ὑμῶν ταύτην θεωρῶ πολὺτιμον καὶ ἀπὸ μιᾶς ἄλλης ἀπόψεως. Εἶναι τοιαύτῃ ἡ ποικιλία τοῦ ἐδάφους καὶ ἡ διαφορὰ τῶν Χωρῶν καὶ ἐπομένως καὶ τῶν συνθηκῶν, ὑφ' ἧς ἕκαστος ὑμῶν ἐκλήθη νὰ διακονῇ, ὥστε τὰ διδάγματα τῆς παρατηρήσεως καὶ τῆς πείρας, τὰ ὁποῖα θὰ φέρῃ μεθ' ἑαυτοῦ εἰς τὴν κοινὴν σύσκεψιν ν' ἀποτελῶσι πολὺτιμα κεφάλαια εἰς τὸ κοινόν ἔργον. Ὑμεῖς, πατέρες καὶ ἀδελφοί, εὐρισκόμενοι εἰς ἄμεσον ἐπαφὴν μεθ' ἑκάστης Χριστιανικῆς ψυχῆς δύνασθε νὰ σφυγμομετρήσετε τὰς δυνάμεις αὐτῆς, νὰ διαγνώσετε τὰ παρουσιαζόμενα κωλύματα καὶ νὰ υποδείξετε τὰς καταλλήλους μεθόδους ἐνεργείας. Ὑμεῖς, ὅπως εἰσθε ὁ ὀφθαλμός, διὰ τὸ ὁποῖον βλέπει, καὶ τὸ οὖς διὰ τοῦ ὁποῖου ἀκούει ἡ ἀνωτέρα ἐκκλησιαστικὴ ἀρχή, οὕτως εἰσθε καὶ αἱ χεῖρες, διὰ τῶν ὁποίων ἐντέλεται ἡ καλλιέργεια. Κατανοήσατε τὸ ἀξίωμα εἰς τὸ ὁποῖον ἐκλήθητε, ἀλλὰ μὴ λησμονήτε καὶ τὴν εὐθύνην τὴν ὁποίαν ἡτύχχατε ἔναντι τοῦ ἀρχηγοῦ καὶ τελειωτοῦ τῆς πίστεως ἡμῶν, τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰ. Χριστοῦ.

Ἀγαπητοί μου ἀδελφοί,

Ἐχων τὴν στιγμὴν ταύτην τὴν τιμὴν νὰ ἀπευθύνω τὸν λόγον πρὸς λειτουργοὺς τοῦ Ὑψίστου οὐ μόνον θεολογικῶς μεμορφωμένους, ἀλλὰ καὶ λευκαθέντας ἐν τῇ διακονίᾳ τῆς Ἐκκλησίας δὲν ἔχω ἀνάγκην διὰ πολλῶν ν' ἀναπτύξω τὰ καθήκοντα τοῦ ἀξιώματος, εἰς τὸ ὁποῖον ἐκλήθητε καὶ τὰ ὁποῖα ἔδωκαν τὴν ἀφετηρίαν πρὸς διατύπωνσιν τὸν κυρίων σημείων τοῦ προγράμματος τῶν ἐργασιῶν ἡμῶν. Τὴν σπουδαιότητα, ἣν ἔχει ἡ διδασκαλία τοῦ Θεοῦ Λόγου εἰς τὸν καταρτισμὸν τῶν ψυχῶν, τῶν ὁποίων τὴν θρησκευτικὴν καὶ Χριστιανικὴν μόρφωσιν κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἀμωμήτου ἡμῶν πίστεως ἐνεπιτεύθημεν, μόνος ἐκεῖνος θὰ ἡμφεσβήτῃ, ὅστις ἠθέλην ἀρνηθῇ πᾶσαν καθόλου ἐπίδρασιν τῆς διδασκαλίας ἐπὶ τῆς τοιαύτης ἢ τοιαύτης μορφώσεως τοῦ ἀκροατοῦ, ἢ ἠθέλην ἀγνοῆσθαι ἐξ ὁλοκλήρου τὴν πρώτην ἱστορίαν τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας. Ἄλλ' ὅπως εἶναι ἔναντιός πρὸς πᾶσαν παιδαγωγικὴν ἀρχὴν καὶ πᾶσαν ἐμπειρίαν ὁ ἰσχυρισμός, ὅτι οὐδὲν γράφει ἐπὶ τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου ὁ προφορικός λόγος ἢ ἡ διδασκαλία, οὕτως εἶναι ὁ αὐτός καὶ ἀντίθετος πρὸς τὸ κοσμοϊστορικὸν γεγονός τῆς διαδόσεως τῶν θείων ἀρχῶν τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῆς ἐπικρατήσεως αὐτῶν ἐν τῷ κόσμῳ, ἥτις, ὡς γνωστόν, συνετελέσθη διὰ τοῦ κηρύγματος τῶν πρώτων ἀποστόλων καὶ τῶν ἐφεξῆς κηρύκων τοῦ Εὐαγγελίου. Οὐδεὶς βεβαίως δύναται νὰ ἀμφισβητήσῃ τὴν σημασίαν τὴν ὁποίαν ἔχει διὰ τὴν ἐπιστροφὴν καὶ πίστιν τῶν ἀνθρώπων καὶ ἐφεξῆς διὰ τὴν ἠθικὴν αὐτῶν ἀνάπλασιν ὡς πρώτος παράγων ἡ Θεία Χάρις· ἀλλὰ καὶ οὐδεὶς δικαιούται ν' ἀρνηθῇ τὴν ἀνθρωπίνην συμμετοχὴν εἰς τὸ ἔργον. "Θεοὺ ἐσμέν συνεργοί" λέγει ὁ Ἅπ. Παῦλος. Καὶ ἂν ὁ Θεὸς εἶναι κυρίως ὁ αὐξάνων, οὐχ ἡττον ὁ Παῦλος εἶναι ὁ φυτεύων

καί ὁ Ἀπολλῶς εἶναι ὁ ποτιζών.

Καί μολοντόι αἱ ὑπηρεσίαι αὐτῶν ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν ἐνέργειαν τοῦ Θεοῦ εἶναι μηδαμιναί, ἐν τούτοις "ἐκαστος τὸν ἴδιον μισθὸν λήψεται κατὰ τὸν ἴδιον κόπον". Τό φυτεῖον ὁμοῦ καὶ τό ποτιζέιν, περὶ τῶν ὁποίων ὁμιλεῖ ὁ Ἀπ. Παῦλος, κατὰ πρῶτον λόγον ἀναφέρονται εἰς τὸ κήρυγμα τοῦ Θεοῦ λόγου, τοῦ ὁποίου τὴν τακτικὴν ἐπιτέλεσιν ἐπιτάσσει ὁ αὐτός Ἀπόστολος ἰδίᾳ ἐν ταῖς ποιμαντικαῖς αὐτοῦ ἐπιστολαῖς. "Ἔργον ποιήσον Εὐαγγελιστοῦ, τὴν διακονίαν σου πληροφόρησον".

Ἐξάρας διὰ τῶν λεχθέντων τὴν σημασίαν τῆς διδασκαλίας δὲν προτίθεμαι, ἀπαγε! νὰ ὑποβιβάσω τὸ λειτουργικὸν ἀξίωμα τοῦ ἱερέως εἴτε δημοσίᾳ ἐπιτελεῖται τοῦτο εἴτε ἐξυπηρετεῖ τὰς κατ' ἰδίαν θρησκευτικὰς τοῦ ποιμνίου ἀνάγκας. Ἡ Ὁρθόδοξος ἡμῶν Ἐκκλησία, πιστὸς θεματοφύλαξ τῆς ἀποστολικῆς παραδόσεως, περὶ πολλοῦ ποιεῖται τὴν λειτουργικὴν ιδιότητα τοῦ Κληρικοῦ καὶ διότι πρὸς τὴν ἐξωτερικὴν καὶ ὁρατὴν τέλεσιν τῶν μυστηρίων ἀπαραιτήτως συνδέει τὴν παροχὴν τῶν δωρεῶν τῆς Θείας Χάριτος τῶν ἀναγκαίων διὰ τὴν ἡθικὴν τελείωσιν καὶ τὸν ἁγιασμόν τῶν πιστευόντων καὶ διότι ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ κληρικοῦ ἀνέκαθεν διέειδε, πλείοτερόν τι τοῦ διδασκάλου καὶ ποιμένου, τὸν ἱερέα, τὸν εὐλογοῦντα καὶ ἁγιάζοντα τὸν λαόν διὰ τῆς ἐξαιρετικῆς θέσεως, ἣν κατέχει μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ Θεοῦ, τὸν ἀναφέροντα τὰς εὐχὰς καὶ τὰς θυσίας αὐτοῦ πρὸς τὸν Θεόν. Πόση πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν εὐσεβείαν καὶ ἐξωτερικὴν ἀπαιτεῖται εὐλάβεια καὶ ἀδιάλειπτος φροντίς περὶ τὴν ἀκριβὴ τοῦ καθήκοντος τοῦτον ἐκτέλεσιν εὐκόλως ἀντιλαμβάνεται τις, ὅταν λάβῃ ὑπ' ὄψιν τὰ ὀλέθρια ἀποτελέσματα, τὰ ὁποῖα ἐπιφέρει ἐπὶ τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθημάτος τῶν πιστῶν ἡ μηχανικὴ καὶ μόνον κατὰ τύπους γινομένη ἐπιτέλεσις αὐτοῦ. Ἄλλ' ἡ ἀκριβὴς καὶ εὐσυνείδητος ἐκτέλεσις τῶν λειτουργικῶν καθηκόντων δὲν εἶναι ἄμιρος καὶ πολλῶν δυσχερειῶν! Αἱ νεώτεροι τοῦ βίου συνθήκαι ἐν Εὐρώπῃ ἰδίᾳ ἐνθα ἡ ἐπαφὴ καὶ ἡ ἐπίδρασις τοῦ ξενικοῦ περιβάλλοντος εἶναι ἀμφισβητήτοι, ἐνθα ἡ ἀποξένωσις ἀπὸ τῶν ὠρίμων Ἑλληνικῶν Παραδόσεων εἶναι καταφανής, ἐνθα ἡ ἐξωτερικὴ ἀκόμη ἐμφάνισις τοῦ Κληρικοῦ κατ' ἀνάγκην συνεπάγεται διαφοράς, ἐπιβάλλουσι νέαν προσαρρογήν. Χωρὶς μὴδὲ κεραίαν νὰ παρεκκλίνωμεν ἀπὸ τῆς οὐσίας, ὀφείλομεν νὰ ὑποσώσωμεν ἐκουσίως τὴν ἀβαρίαν τοῦ ὑπερπλεονάζοντος καὶ φορτικοῦ, ἂν δὲν θέλωμεν νὰ ἴδωμεν παρασυρόμενον ὑπὸ τῶν κυμάτων τοῦ νῦν αἰῶνος καὶ ῥιπταζόμενον ἐπὶ τῶν ἀέζων ἀκτῶν τῆς ἀθηροσκείας τὸ ἅγιον ἐκκλησιαστικὸν ἡμῶν σκάφος.

Ἄλλ' ἐνῶ τὸ διδακτικὸν καὶ τὸ λειτουργικὸν καθήκον τοῦ ἱερέως σχετίζεται πρὸς τὸ σύνολον τοῦ χριστιανικοῦ πληρώματος ἢ πρὸς μέρος τι αὐτοῦ, ἀλλὰ πάντοτε ὁμαδικῶς, τὸ καθήκον ἐκεῖνο, ἐν τῷ ὁποίῳ ὁ Κληρικός ἐρχεται εἰς ἀμεσον ἐπαφὴν καὶ πρὸς ἐκάστην χριστιανικὴν ψυχὴν εἶναι τὸ ποιμαντικόν. Τί εἶναι τοῦτο ἀκριβῶς εἰπεῖν; Εἶναι ἡ ἄγρυπνος παρακολούθησις τῆς θρησκευτικῆς καὶ ἡθικῆς ἀναπτύξεως ἐκάστου βεβαπτισμένου μέλους τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι ἡ χρησιμοποιοῦσις ὅλων τῶν μέσων, ὅσα ἐνδείκνυνται πρὸς διατήρησιν αὐτῆς ἐν ζωῇ ἐπαφῇ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν ὁράτορον αὐτῆς κεφαλὴν, τὸν Χριστόν. Ἡ φύσις τοῦ καθήκοντος τούτου αὕτη καθ' ἑαυτὴν εἶναι τοιαύτη ὥστε νὰ ἐπιβάλλῃ εἰς τὸν κληρικόν ὡς ποιμένα ψυχῶν μεγίστην περίσκεψιν καὶ πλείστην αὐταπάρνησιν. Τακτικὴ καὶ περιοδικὴ ἐπίσκεψις τῶν χριστιανικῶν οἰκογενειῶν, παρακολούθησις τῆς θρησκευτικῆς αὐτῶν ζωῆς καὶ καταστάσεως, εἰσοδισις εἰς τὰ βάθη τῆς συνειδήσεως τοῦ χριστιανοῦ ἰδίᾳ ἐν τῷ μυστηρίῳ τῆς Ἰ. Ἐξομολογήσεως καὶ χρήσις τῶν ἀναγκαίωντων θεραπευτικῶν μέσων εἶναι βεβαίως ἐκ τῶν πρώτων τοῦ ποιμένου ἔργων. Ἄλλ' ὁ ἀληθὴς ποιμὴν δὲν θά περιορισθῇ εἰς ταῦτα καὶ μόνα. Ἡ ἐπίσκεψις καὶ παραμυθία τῶν ἀσθενούντων καὶ τῶν τεθλιμμένων, τῶν ἐν

Νοσοκομείοις, τῶν ἐν Φυλακαῖς, τῶν ἐν ἀναρρωτηρίοις περιλαμβανόντων ὡσαύτως ἐν τῷ κύκλῳ τῆς ποιμαντικῆς τοῦ ἱερέως δράσεως. Ποσάκις ἡ ἐκτέλεσις τοῦ καθήκοντος τούτου δὲν ἐπιβάλλει εἰς τὸν ποιμένα τὴν περιφρόνησιν καὶ τῶν μεγαλυτέρων κινδύνων καὶ αὐτῆς τῆς ὑγείας καὶ τῆς ζωῆς αὐτοῦ! Ἄλλ' ἂν τὸ καθήκον τοῦ ποιμένου εἶναι ὅπως οὗτος ἀφείδῃ τὰ ἐνενήκοντα ἐννέα δρᾶμα πρὸς ἀνεύρεσιν τοῦ ἀπολωλότες ἐνός, τοῦτο δὲν σημαίνει, ὅτι ἐπιτρέπεται εἰς αὐτὸν νὰ παραμελήσῃ καὶ τὸ ὅλον ὡς σῶμα κοινωνικόν καὶ νὰ μὴ πρωτοστατήσῃ εἰς πᾶσαν ἐκδήλωσιν τοῦ σώματος τούτου, θρησκευτικὴν, ἡθικὴν, ἐκπαιδευτικὴν, φιланθρωπικὴν καὶ καθόλου ἐξυγιαντικὴν τοῦ συνόλου. Ἐκκλησίᾳ, ἥτις ἀνέδειξεν ἐνα Μ. Βασίλειον πρώτης τάξεως κοινωνικὸν παράγοντα καὶ ἰδρυτὴν θαυμασιῶν Ὁρφανοτροφείων, νοσοκομείων, γηροκομείων καὶ ἄλλων ἀσύλων δημοσίας ὠφελείας ἔχει τὴν δικαίαν ἀπαίτησιν παρὰ τῶν λειτουργῶν αὐτῆς, ὅπως μηδὲλως λησμονῶσι τὴν κοινωνικὴν αὐτῶν ἀποστολήν.

Πρὸς τὸ ἰδεῶδες ὁμοῦς τοῦτο τῆς δράσεως τοῦ κληρικοῦ, ὅπως συντόμως διεγράψαμεν αὐτό, ἀνταπεκρίθη ἄραγε ἡ Ὁρθόδ. Ἐκκλησία καὶ ὁ κληρὸς αὐτῆς ἐν τῷ παρελθόντι, ἀνταποκρίνεται δὲ ἐν τῷ παρόντι; Ἐὰν ρίψωμεν ἀναδρομικόν βλέμμα εἰς τὴν ἱστορίαν θά ἴδωμεν ὅτι καὶ πρὸ τῆς ὑποδουλώσεως τοῦ Ἑθνους ὑπὸ τὸν βαρὺν τουρκικὸν ζυγόν, ἄλλ' ἰδίᾳ μετ' αὐτὴν, διὰ τὸν ἐνοριακὸν λεγόμενον κλήρον ἐκ τῶν τριῶν καθηκόντων ἄτινα ἀποτελοῦσι τὸν κύκλον τῆς ἐνεργείας αὐτοῦ τὸ δευτέρον μόνον, τὸ λειτουργικόν, καὶ τοῦτο ὅχι πάντοτε ἀνελλιπῶς ἀπετέλεσε τὴν κυρίαν αὐτοῦ ἐνασχόλησιν. Διὰ τοῦτο δὲν ἐννοοῦμεν οὕτε, ὅτι ὁ ἄμβων εἰσήγγεν ἐντελῶς, οὕτε ὅτι ἐξεμνηδενίσθη παρ' ἡμῖν πᾶσα ποιμαντικὴ φροντίς. Περὶ τοῦ πρώτου μαρτυροῦσι τὰ ὀνόματα τῶν διασήμων ἐλλήνων ἱεροκληρικών ἐν τοῖς κάτω χρόνοις καὶ τὰ διασωθέντα ρητορικὰ αὐτῶν ἔργα, περὶ δὲ τοῦ δευτέρου τὰ δι' ἀκαταβλήτων ἐνεργεῖαι καὶ θυσίαν ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Κλήρου ἐξασφαλισθέντα κέντρα δημοσίας ὠφελείας, περιθάψωμεν καὶ ἀναπτύξεως. Οὐδ' εἰμὶ ἐγώ, ὅστις θά ἀμφιγνοήσω πρὸς τὴν ἄσπιλον εὐσέβειαν καὶ τὴν ἀναντίρρητον εὐλάβειαν, τῆς ὁποίας τόσα φαινὰ πρότυπα παρουσιάζει ἡ Ὁρθόδοξος ἡμῶν Ἐκκλησία καὶ κατ' αὐτὰς τὰς ἡμέρας τῆς πτώσεως καὶ ἀφανείας αὐτῆς. Ὁ περιορισμός τοῦ κλήρου εἰς μόνην τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ λειτουργικοῦ καθήκοντος ἦτο ἀνάγκη ἐπιβληθεῖσα εἰς αὐτόν ὑπὸ τῶν περιστάσεων, ὑφ' ἧς διετέλει τὸ στενάζον ὑπὸ τὴν δουλείαν Ἑθνος. Ἐξηγοῦμαι : Ἡ κατάπτωσις καθόλου τῆς παιδείας, ἡ ὁποία παρατηρεῖται ἐν τοῖς μετὰ τὴν ἄλωσιν χρόνοις καὶ τὴν ὁποίαν ἐποδύρεται ὁ ἐπισκεφθεὶς τὴν Ἀνατολὴν κατὰ τὰς ζοφεράς ἐκείνας ἡμέρας Μαρτίνους Κρούσιος δὲν ἦτο δυνατόν εἰμὴ νὰ ἐχρὶ τὸν ἀντίκτυπον αὐτῆς καὶ ἐπὶ τῆς μορφώσεως τοῦ κλήρου. Ὅχι ὅτι ὁ καθόλου κληρὸς δὲν ἀπετέλει καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τὴν μάλλον λογίαν μερίδα τοῦ Ἑθνους ἥτις ὑπῆρξεν ἡ συνεχίζουσα τὴν Βυζαντινὴν παράδοσιν, ἀλλ' ἔλειπε κατ' ἀνάγκην ἀπὸ τοῦ ἐνοριακοῦ κλήρου ἡ εἰδικὴ ἐκείνη μόρφωσις καὶ ἐκπαίδευσις ἥτις ἀποτελεῖ τὴν βάσιν καὶ τὸ ἀπαραίτητον ἐφόδιον διὰ τὴν δόκιμον ἐκτέλεσιν τοῦ κληρικοῦ ἀξιώματος. Ἄν δὲ εἰς τὴν κατάπτωσιν τῆς Παιδείας παρὰ τῷ Ἑθνῷ ἐν γένει καὶ τὴν ἑλλειψιν εἰδικῆς μορφώσεως τοῦ Κλήρου συνετέλει κατὰ πρῶτον λόγον τὸ δούλειον ἡμᾶρ, ἡ παρακολουθοῦσα τοῦτο πτωχεία τοῦ Ἑθνους δὲν ὑπῆρξεν παράγων ἥττονος σπουδαιότητος εἰς ἀμφοτέρω. Ὁ ἐρευνῶν τὴν ἱστορίαν τοῦ ἐνοριακοῦ κλήρου ὅχι μόνον ἐν τῷ ἀπομεμακρυσμένῳ παρελθόντι, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ προσφάτῳ ἔτι, ὀφείλει ν' ἀναγνωρίσῃ ὅτι οὐδεὶς δύναται ν' ἀξιώσῃ ἀρτίως μεμορφωμένον κλήρον ὅταν οἱ ὅροι τῆς ὑπάρξεως καὶ τῆς συντηρήσεως αὐτοῦ εὐρίσκονται εἰς τὸ χθαμαλὸν ἐπίπεδον τοῦ ἀποχειροβίτου ἐργάτου. Ἐθνυμεῖται ὁ λαλὼν ἐκ τῆς παιδικῆς αὐτοῦ ἡλικίας μετὰ συγκινήσεως ἀλλὰ καὶ ἐντροπῆς, ὅτι ὁ ἕτερος τῶν ἱερέων τοῦ

χωρίου αυτού έκλεγεις καί χειροτονηθείς
ιερέυς, διότι ἐγένωσκεν ἀνάγκαις καί γραφήν,
ἡγαγκάετο νά συμπληρώνη τά τῆς συντηρήσεως
αὐτοῦ, δι' ἣν δέν ἐπῆρκουν τά ἐκ τῶν
ιεροπραξιῶν τυχηρά, δι' ἰδιοχείρου
καλλιεργείας τῆς ἀμπέλου αὐτοῦ, ἣν ἐξετέλει
κατά τās ὥρας μεταξυ ὄρθρου καί ἔσπερινου.
Κατόπιν τῆς ἀναζωπυρώσεως, τήν ὁποίαν ἔσχε
γενικῶς ἡ παιδεία παρά τῷ ὑποδούλῳ "Εθνεῖ
κατά τόν ΙΘ' αἰῶνα καί μετά τήν ἱδρυσιν τῆς
τὴν μόρφωσιν τοῦ ἀνωτέρω ἰδία κλήρου
προωρισμένης Θεοῦ. Σχολῆς τῆς Χάλκης δέν
ἔλειψαν γενναῖα ἀπόπειραι πρὸς μόρφωσιν καί
τόν ἐνοριακόν κλήρου. Ὁ ὄντως μεγαλοπράγμων
ἐκείνος Πατριάρχης, ὁ αἰόδιμος Ἰωακείμ ὁ Γ',
οἶονε προτρέχων τῶν καιρῶν προεβίη εἰς τήν
ἱδρυσιν ἐν Κων/πόλει Κεντρικῆς Ἱερατικῆς
Σχολῆς καί διὰ βαρυτάτων χρηματικῶν θυσιῶν
ἐπελήφθη τῆς μορφώσεως τοῦ Κλήρου. Πόσοι
ὅμως ἐκ τῶν ὑπερεκατὸν ἀποφοιτησάντων κατά
τά δέκα περίπου ἔτη τῆς λειτουργίας αὐτῆς
ἐχειροτονήθησαν καί ἀπέβησαν ἐνοριακοὶ ἱερεῖς
ἂν μὴ ἐν τοῖς χωρίοις, τουλάχιστον ἐν ταῖς
πόλεσιν; Οὐδὲ δέκα ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν! Καί ὁ λόγος;
Οἱ ἐξευτελιστικοὶ ὅροι τῆς συντηρήσεως τοῦ
ἐνοριακοῦ κλήρου ἔτρεψαν αὐτοὺς πρὸς ἄλλα
ἐπαγγέλματα καί ἔτι πρὸς τὸ μᾶλλον πρὸς τήν
κλῆσιν καί τήν μόρφωσιν αὐτῶν σύμφωνα, τὸ
διδασκαλικόν. Ἄλλ' ἐάν τοιαῦτη ἦτο κατ' ἀνάγκην
ἡ προπαρασκευὴ καί ἡ ἀμοιβὴ τοῦ κλήρου ἐν τῷ
ὑποδούλῳ "Εθνεῖ, ὅστε μηδεὶς νά δικαιούται ν'
ἀξίωση παρ' αὐτοῦ ὡς λειτουργικὴν τὴν ἐκτέλσειν
τὴν καθηκόντων τοῦ ἱερατικοῦ αὐτοῦ ἀξιώματος
καί νά ἀνέχεται τὸν κλῆρον ὡς ἐκτελεστήν
λειτουργικῶν μόνον καθηκόντων, ὑπῆρχε ἐν
τούτοις καί τις δικαιολογία. Ἡ ἔλλειψις πατρικῆς
κυβερνήσεως στοργικῶς παρακολουθοῦσης τήν
εὐρύθυμον λειτουργίαν τῶν ἐν τῷ κράτει
ἰσχυόντων κοινωνικῆς ὠφελείας θεσμῶν, ἡ
διάθεσις τῶν πόρων, τοὺς ὁποίους ἀπέφερον οἱ
ναοὶ εἰς τήν ἐθνικὴν μᾶλλον μόρφωσιν καί τήν
καθόλου ἐκπαίδευσιν τῆς νεολαίας, ἀφοῦ ἔλειπε
πᾶς ἄλλοθεν πρὸς τοῦτο πόρος ἢ εἰς τήν
συντήρησιν τοῦ κλήρου, ἢ συγκέντρωσις τῆς
προσοχῆς τοῦ "Εθνους εἰς τὸ πρῶτιστον, οὐ
ὑπῆρχε χρεια, τὴν ἐθνικὴν ἀποκατάστασιν,
ἀρκοῦσι, νομίζω, νά δικαιολογήσωσι τήν
καυστέρησιν τοῦ νεοσυστάτου Ἑλληνισμοῦ εἰς
τήν ἐκπλήρωσιν τῶν πρὸς τὸν κλῆρον
ὕποχρεώσεων αὐτοῦ καί αὐτοῦ τούτου, ὅπως
ἀνέλθῃ εἰς τὸ ὕψος τῆς ἀποστολῆς αὐτοῦ. Ἄλλ'
ἰσχύουσιν ἄραγε αἱ δικαιολογίαι αὗται καί περὶ
τοῦ ἔλευθεροῦ τμήματος τῆς Ἑλληνικῆς
Πατρίδος καί δι' καθ' ὃν ἔτι χρόνον
παρασκευάζεται νά ἐφορτάσῃ τήν
ἐκατονταετηρίδα τῆς ἐθνικῆς αὐτοῦ
Παλιγγενεσίας; Δέν ὑποτιμῶ τὴν δεινὴν
οἰκονομικὴν θέσιν, εἰς ἣν περιέστη τὸ μετὰ
ἐπταετέας καταστρεπτικούς ἀγῶνας
ἀπευλευθερωθέν ἔθνος, οὐδ' ἄγνοῶ, ὅτι τοῦτο
ἀμέριστον ὠφελεῖ νά ἔχῃ ἐστραμμένην τήν
προσοχὴν αὐτοῦ πρὸς πᾶσαν χάριν αὐτοῦ
θυσίαν. Ἄλλ' ἂν τὸ Κράτος καί μόνον τὸ ἰσότημον
τῶν δημευθέντων εὐθύς μετὰ τὴν
ἀπελευθέρωσιν τοῦ ἔθνους μοναστηριακῶν
κτημάτων διέθετε χάριν τοῦ κλήρου, ἂν τὸ
Κράτος θελήσῃ καί τώρα τὰ ὑπολείμματα τῆς
ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας νά ἀφιερῶσιν εἰς τὴν
συντήρησιν καί τὴν μόρφωσιν τοῦ Κλήρου, ἢ
ἀνὸρθωσις τῆς Ἐκκλησίας παρ' ἡμῖν εἶναι ζήτημα
ὀλιγίστου χρόνου. "Οταν ἀποβλέπω εἰς τὰς
προσπαθείας, ὅσαι καταβάλλονται ὑπὸ τῶν
ξένων Ἑκκλησιῶν, ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὁποίων
διαβιοῦμεν, διὰ τὴν μόρφωσιν καί τὴν
οἰκονομικὴν ἀνύψωσιν τοῦ Κλήρου αὐτῶν καί
περιερχομαι εἰς τὴν ἀνάγκην νά δικαιολογῶ τὴν
ἡμετέραν καθυστέρησιν, ὁμολογῶ ὅτι τὸ
ἐρύθημα τῆς ἐντροπῆς ἀναβαίνει πολλάκις εἰς
τὰς παρειάς μου! Ἐφ' ὅσον τοιαῦτα βήματα
σημειωτὰ μόνον ἔχει ἐπιτέλεσι παρ' ἡμῖν τὸ
ζήτημα τῆς μορφώσεως καί μισθοδοσίας τοῦ
κλήρου, πῶς δικαιούμεθα ν' ἀπατήσωμεν, ὅπως
οὗτος ἀρρῆ ὑπεράνω τοῦ τυπικοῦ λειτουργικοῦ
καθήκοντος, ὅπως ἀντιληφθῇ εὐρύτερον τῆς
ἀποστολῆς αὐτοῦ, ὅπως ἐπιδοθῇ εἰς τὴν
ἐκτέλεσιν αὐτῆς ἐν φόβῳ Θεοῦ καί μετὰ τῆς

δεούσης προπαρασκευῆς καί προπονήσεως.

"Αν τώρα ἀπὸ τῆς γενικῆς ταύτης ἀνασκοπῆς
τῆς καταστάσεως τοῦ Ὁρθοδόξου ἑλλ. κλήρου
στρέψωμεν τὸ βλέμμα πρὸς τὰ καθ' ἡμᾶς, ὅποια
τις παρουσιάζεται ἐπὶ εἰκὼν τῆς ἐκκλησιαστικῆς
καταστάσεως καί τῆς κληρικῆς διακονίας παρ'
ἡμῖν; Ἐπιτρέπατέ μοι μικρὰν παρέκβασιν. Αἱ ἐν
Εὐρώπῃ Ὁρθοδ. Ἑλλήν. Κοινοτήτες, τῶν ὁποίων ἡ
ἱδρυσις ἐν μέν τῇ Κέντρῳ Εὐρώπῃ ἀνάγεται εἰς
αὐτοὺς τοὺς ἀμέσως μετὰ τὴν Ἀλῶσιν αἰῶνας, ἐν
δὲ τῇ Δυτικῇ εἰς τὰς ἀρχάς τοῦ παρελθόντος
αἰῶνος, μέχρι πρὸ ὀλίγων ἔτι ἐτῶν δετέλουν ἀνευ
ἐπισκοπικῆς ἐπιβλέψεως. Ἐξαρτῶμεναι κατὰ
τύπους πότε ἀπὸ τοῦ Οἴκου. Πατριαρχείου καί
πότε ἀπὸ τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἑλλάδος ἥσαν
πράγματι ὄχι μόνον ὕλικός, ἀλλὰ καί
ἐκκλησιαστικῶς αὐτοποιοῦν περιοριζόμεναι
ζητῶσι καί νά λαμβάνωσι τοὺς Ἐφημέριους
αὐτῶν ἀπὸ τῆς μῖας ἢ τῆς ἄλλης τῶν
Αὐτοκεφάλων Ἑλλ. Ἐκκλησιῶν. Ὁ δεσμός τῶν
κληρικῶν τούτων πρὸς τὴν ἀνωτέραν αὐτῶν ἐκκλ.
ἀρχὴν ὄχι μόνον κατὰ τὸν διορισμόν, ἀλλὰ καί
μετὰ ταῦτα κατὰ τὴν ἐνάσκησιν τῶν ἱερατικῶν
αὐτῶν καθηκόντων, καθὼς καί ὁ τῶν Κοινοτήτων,
ἐν αἷς διεκονοῦν, ἦτο λίαν χαλαρὸς καί ἀπλῶς
τυπικός. Ἐθισθέντες οἱ ἀπανταχοῦ Ἐφημέριοι νά
βλέπωσιν ἐν τῷ προσώπῳ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν
Διοικητικῶν Συμβουλίων τὴν ἄμεσον ἐκείνην
ἀρχὴν, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἐξηρτάτο ἡ τύχη αὐτῶν,
ἐλθισμόνουν καθ' ὁλοκληρίαν, ὅτι ὡς κληρικοὶ
ὠφελοῦν τὴν ἀναφορὰν αὐτῶν νά ἔωσι πρὸς τὴν
ἀνωτέραν αὐτῶν Ἐκκλησιαστικὴν ἀρχὴν, ἔστω καί
ἂν ἡ ἀρχὴ αὕτη λόγῳ τῆς ἀποστάσεως καί τῶν
συνθηκῶν δέν καθίσταται τὴν παρουσίαν αὐτῆς
αἰσθητήν. Περιοδεῖν τὸ πρῶτον μετὰ τὴν
ἀνάληψιν τῶν καθηκόντων μου ἀνά τὴν Κεντρῶν
Εὐρώπην καί ἐπισκεφθεῖς Ἑλληνικὴν τινα
Κοινότητα ἐκ τῶν ἐπιφανῶν ἔμαθον, ὅτι καὶ αὕτης
τῆς ἐκδόσεως ἀδείων γάμου δέν ἐπεμελεῖτο ὁ
ιερεὺς ὡς ὑπόλογος ἔστω καί κατὰ τύπους
ἐνώπιον μῖας ἀνωτέρας ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς,
ἀλλὰ τὸ Συμβούλιον τῆς Κοινότητος, μᾶλλον δ'
εἶπεῖν ὁ γραμματεὺς, ὅστις καί ὑπέγραφε καί τὰ
πιστοποιητικά ἐλλείψεως κωλύματος γάμου,
ὁσάκις τοιαῦτα ἐζητοῦντο ἔξωθεν. Ἡ ἔλλειψις
ἀμέσου ἐπισκοπικῆς ἀρχῆς ἐποπτεούσης εἰς τὴν
ὑπὸ τοῦ κλήρου πιστὴν ἐκτέλεσιν τῶν
καθηκόντων αὐτοῦ καί διεκδικούσης τὰ δίκαια
τῆς κυβερνήσεως Ἐκκλησίας, ἐγέννησε σὺν τῷ
χρόνῳ εἶδος τῆς Κογκρεγκαιοναλισμοῦ, ἐν τῷ
ὁποίῳ σημειωθῆτ' ὅτι ὅλος μειονεκτοῦσαν θέσιν
κατεῖχεν ὁ πνευματικὸς τῆς Παροικίας
Προϊστάμενος ὑποβιβασθεὶς εἰς τὴν θέσιν τοῦ
ἐμμίσθου ὑπαλλήλου.

Εἰς τὴν κατάστασιν ταύτην ἠθέλησε νά θέσῃ
τέρμα πρὸ ἐπταετίας ὁ τότε προκαθήμενος τοῦ
Θρόνου Κ/πόλεως Παναγ. Πατριάρχης Μελέτιος
διὰ τῆς ἱδρύσεως τῆς Μητροπόλεως Θυατειρῶν.
Αἱ ἐν τῇ Δυτικῇ καί τῇ Κεντρῳ Εὐρώπῃ Ὁρθοδ.
Ἑλλήν. Κοινοτήτες ὑπῆχθησαν ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν
ἐνὸς Ἀρχιεπισκόπου, ὑπόλογον ἑναντίον τοῦ
Οἴκου. Πατριαρχείου, εἰς ὃ συμφώνως τῷ ΚΗ'
Κανόνι τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου ἀνήκει ἡ
δικαιοδοσία ἐπὶ τῶν Ὁρθοδ. Ἐκκλησιῶν,
τῶν εὐρισκομένων ἐκτὸς τῶν ὁρίων
τῶν Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν. Ὁ διορισμός
οὗτος ἐξένισθ' ὡς, διότι ἐνομοίθη, ὅτι ἡ
διοριθεῖσα ἀνωτέρα ἐκκλ. ἀρχὴ θά ἀνεμινύετο
ἐνεργῶς εἰς τὰ τῆς ἐσωτερικῆς διοικήσεως τῶν
Κοινοτήτων καί δι' τὰ τῆς ὑλικῆς τῶν Ἐκκλησιῶν
διαχειρίσεως καί θά κατηργεῖτο οὕτως ἡ
παραδεδομένη αὐτοδιοίκησις αὐτῶν. Ὁ φόβος
καί αἱ ὑπόνοιαι αὗται πρέπει νά διασκεδασθῶσι
βαθμικῶς καί νά κραταιωθῇ ἡ πεποιθισις, ὅτι
μόνον δι' ἀρμονικῆς συνεργασίας ἐπισκοπικῆς
ἐξουσίας καί Ἐκκλῆς. Συμβουλίων, ἑκατέρας
ἀρχῆς περιοριζομένης εἰς τὰ ὑπὸ τῶν Ἱ. Κανόνων
προδιαγεγραμμένα δικαιώματα καί καθήκοντα
αὐτῆς εἶναι δυνατόν νά ἐπιτευχθῇ ὁ κοινὸς
σκοπός, τ. ἐ. ἡ διατήρησις καί προαγωγή τῆς
θρησκευτικῆς καί ἐθνικῆς ζωῆς τῶν Ὁρθοδόξων
Ἑλλήνων. Πόσον εἰς τὴν τοιαύτην τὴν πραγμάτων
ἀντίληψιν δύναται νά ἀποβῇ συντελεστικὴ ἡ ὑπὸ
τῶν ἑκασταχοῦ τεταγμένων κληρικῶν γινομένη
διαφώτισις τῶν ἀρμοδίων οὕτως ὥστε νά

ωριμάσει και νά ἐπιταχυνθῇ ἡ στιγμή τῆς ἐν Ἑνιαίῳ Κανονισμῷ ἀναγραφῆς τῶν γενικωτάτων ἀρχῶν τῆς διοικήσεως τῆς Μητροπόλεως κρίνω περιττόν καί νά ἐξάρῃ ἐνταῦθα.

Ἐμνημόνευσα ταῦτα, ἵνα ἐννοηθῇ ὅτι ὑπό τὰς ἀνωτέρω περιστάσεις ἡ ἐπιλογή κλήρου ἀρτίως παρεσκευασμένου διὰ τὴν δυσχερῆ αὐτὴν ἀποστολὴν αὐτοῦ δέν εἶναι ἔργον τόσον εὐχερές, δυσχεραίνεται δ' ἔτι μάλλον, διότι ἱκανὸς ἀριθμὸς νεοπαγῶν Κοινοτήτων καί τῶν πενεστέρων ἐκ τῶν παλαιῶν εἶναι ἠναγκασμένοι νὰ περιορίζωσι τὰς βλῆψεις αὐτῶν προκειμένου περὶ προσλήψεως κληρικῶν εἰς τὴν διακονίαν αὐτῶν καί νά ἀρκεσθῶσιν εἰς μετριώτερον παρεσκευασμένους. Παρὰ τὰ σκιερά ὅμως ταῦτα πρέπει νά ἀνομολογηθῇ, ὅτι ἡ Μητρόπολις Θυατείρων ἐν ἀναλογίᾳ ἀριθμοῦ Ἑνοριῶν καί πληθυσμοῦ μελῶν αὐτῶν συγκεντρώνει ἐν αὐτῇ δυνάμεις πνευματικάς, θεολογικάς μεμορφωμένους κληρικούς πλείονας ἢ πᾶσα Μητρόπολις ἐν Ἑλλάδι καί εἶναι καθήκον, ὅπως αἱ δυνάμεις αὐταὶ κινηθῶσι καί ἀναλάβωσι τὴν τριμερῆ δρᾶσιν, τὴν ὁποίαν συνεπάγεται τὸ κληρικὸν ἀξίωμα. Ὅταν ἐμφανισθῶσι σὺν τῷ χρόνῳ τὰ εὐάρεστα ἀποτελέσματα τῆς δράσεως ταύτης ἐπὶ τῇ βάσει ἐνὸς προδιαγεγραμμένου σχεδίου καί τὸ ποίμνιον ἀντιληφθῇ καί ἐκτιμηθῇ αὐτά, εἰμὶ βέβαιος, ὅτι καί αἱ καθυστερήσασαι τῶν Κοινοτήτων θά ἐντείνωσι τὰς δυνάμεις αὐτῶν πρὸς ἐξασφάλισιν κλήρου καί ἄλλως καί ἐκ λόγου μορφώσεως εὐρισκομένου εἰς τὸ ὕψος τῆς ἀποστολῆς αὐτοῦ. Ἐχουσι δέ καθήκον ἐν τῷ μεταξύ, ὅπως οἱ δυνάμενοι προθύμως βαστάζωσι τὰ βάρη τῶν ἀδυνάτων καί συντελῶσι διὰ τῆς ἰδίας μορφώσεως καί πείρας εἰς τὴν ἀναπλήρωσιν τῶν ἐλλείψεων τῶν συναδέλφων αὐτῶν ἐπικοινωνοῦντες ἀλλήλοις εἴτι ἐχαίριση αὐτοῖς χάρισμα καί συνεργαζόμενοι εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ μυστικοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ.

Ἀγαπητοί μου ἀδελφοί! Ἡ βαθεῖα συναίσθησις τῆς εὐθύνης, τὴν ὁποίαν φέρω ἐναντί τῆς μητροῦς μου Ἐκκλησίας, τῆς ἐμπιστευθείσης εἰς τὰς ἀσθενεῖς μου δυνάμεις τὴν Ἐπισκοπὴν ταύτην· ὁ φόβος μήπως κρύψας ὡς ὁ μωρὸς τοῦ Εὐαγγελίου τὸ δοθέν μοι τάλαντον ἀκούσῃ ἐν ὥρᾳ κρίσεως τῆς ἀσυνήριας τοῦ Κυρίου φωνῆς "δοῦλε πονηρὲ καὶ ὀκνηρὲ!"· ὁ πόθος, ὅπως ἴδω ἀρχόμενον τὸ ἔργον τῆς καθόλου Ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν ἀναγεννήσεως, εἰ δυνατόν, ἀπὸ τῆς ἐσχατίας ταύτης, αὐτοὶ εἶναι οἱ λόγοι, δι' οὓς ἔκρινα καλὸν νά συγκυρῶ ἡμᾶς ἐνταῦθα. Τὸ ἀνά χεῖρας ἡμῶν Πρόγραμμα τῶν Ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου δεικνύει περὶ τίνα θέματα θά περιστραφῇ ἡ ἐνταῦθα συζήτησις καί αἱ ληφθισόμεναι ἀποφάσεις. Ὅλα ταῦτα ἔχουσι τὴν σπουδαιότητα αὐτῶν, ἀλλὰ καί ὅλα παρουσιάζουσι τὰς δυσχερείας αὐτῶν. Ἀλλ' ἄς μοι ἐπιτραπῇ νά ἐπιστήσῃ πρό παντός τὴν προσοχὴν ὑμῶν ἐπὶ τοῦ Κατηχητικοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας. Αὕτῃ ἡ ὑπόστασις καί τὸ μέλλον τῶν Κοινοτήτων, ἐν ταῖς ὁποίαις διακονοῦμεν, ἡ συνοχὴ αὐτῶν πρὸς τὸν κορμὸν καί τὰς ρίζας τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ καί ἐθνικοῦ ἡμῶν δένδρου ἐξαρτάται ἐκ τῆς ἐκτελέσεως ἢ παραλείψεως τοῦ καθήκοντος τοῦτου. Ἄν δέν ἐξέυρωμεν τὰ μέσα νά συγκρατήσωμεν τὴν νέαν γενεάν εἰς τὰς τιμίας παραδόσεις τῆς Ἑλληνικῆς Πατρίδος καί τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν Θρησκείας, ἂν δέν δυσνηθῶμεν ν' ἀνακοφωμεν τὸ ρεῦμα τοῦ πηκτικισμοῦ καί τῆς ξενομανίας, ἄτινα ἀπειλοῦσι νά διαφθείρωσι τὴν νεολαίαν διὰ τῆς περιφρονήσεως τῆς θρησκείας τῶν πατέρων αὐτῶν καί τῆς ἀποπτώσεως παντός ἠθικοῦ χαλίνου, ἂν δέν πεῖσωμεν καί τούς Κοινοτικούς παράγοντας, ὅτι ὀφείλουσιν ἐπέκεινα τῶν τύπων νά στρέψωσι τὴν προσοχὴν αὐτῶν καί εἰς τὴν οὐσίαν τῶν πραγμάτων καί νά προσατενίσωσι τὴν ἀλήθειαν κατὰ πρόσωπον, ἡ ἐκκλησιαστικὴ καί ἡ ἐθνικὴ ἡμῶν χρεωκοπία θά ἐπακολουθήσῃ ἀφευκτος! Τὸ παράδειγμα ἀνηθρῶν ἄλλοτε Κοινοτήτων ἰδίᾳ τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης, αἵτινες ἐξηφανίσθησαν ἐν μέσῳ τοῦ ξενικοῦ περιβάλλοντος ἢ ἐγγὺς εἰσὶν ἀφανισμοῦ, εἶναι ἀρκετόν, ὅπως κρούσῃ καὶ δι' ἡμᾶς τὸν κώδωνα

τοῦ κινδύνου. Τὸ ἐνδιαφέρον, τὸ ὁποῖον ἤγειρε παρὰ πολλοῖς τῶν ὁμογενῶν ἢ σύγκλησις τοῦ Συνεδρίου τοῦτου, αἱ ἐλπίδες, αἵτινες ἐγεννήθησαν ἐκ τῆς συγκλήσεως ταύτης, ἡ συμπάθεια, τὴν ὁποίαν ἀπέδειξαν φιλόθρησκοι ὁμογενεῖς προθύμως ἀποδεχθέντες τὴν ἔκκλησιν τοῦ Μητροπολίτου καί ἀνακουφίσαντες οικονομικῶς τὸ ἐγχείρημα μαρτυροῦσι τρανῶς, ὅτι ἡ σύγκλησις αὕτῃ ἦτο ἐπιβεβλημένη ἀνάγκη. Ἡ προθυμία τέλος, μετὰ τῆς ὁποίας αἱ ἐθνικαὶ καί ἐκκλησιαστικαὶ ἀρχαί, τὰ σωματεῖα καὶ ὁ τύπος τῆς μεγαλοουπλόεως ταύτης δέδεχθησαν, ὅπως ἀντιπροσωπευθῶσι κατὰ τὴν ἐπίσημον ταύτην στιγμὴν τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου ἀποτελεῖ ἰσχυράν παραθάρρυνσιν εἰς τὸ ἔργον, εἰς ὃ ἀποδυσόμεθα.

Ἀγαπητοί! Ἐκ τοῦ μηδενὸς μηδέν γίνεται καί "ἀρχὴ τὸ ἥμισυ τοῦ παντός" ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι ἡμῶν πρόγονοι. Ἀς ἐπιληφθῶμεν μετὰ θάρρους καί πίστεως ἀδαμάστου τοῦ ἔργου ἡμῶν ἐλπίζοντες ἀκραδάντως, ὅτι "ὁ ἐναρξάμενος ἐν ἡμῖν ἔργον ἀγαθὸν ἐπιτελέσει". Μετὰ τοιούτων ἐλπίδων κηρύττω τὴν ἐναρξιν τοῦ Συνεδρίου!

Τῷ δὲ δυναμειῳ ὑπὲρ πάντα ποιῆσαι, ὑπερκερισσοῦ, ὧν αἰτούμεθα ἢ νοοῦμεν, κατὰ τὴν δύναμιν, τὴν ἐνεργουμένην ἐν ἡμῖν, αὐτῷ ἡ δόξα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ εἰς πάσας τὰς γενεὰς τοῦ αἰῶνος τῶν αἰώνων· Ἀμήν". (Ἐφ. 3.20-21)

Ἐν Παρισίοις τῇ 8ῃ Ὀκτωβρίου/29 + Θ.Γ."

ΠΡΟΣΕΥΧΗ ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΓΕΡΜΑΝΟΥ ΕΠΙ ΤΗ ΛΗΞΕΙ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΚΛΗΡΙΚΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΘΥΑΤΕΙΡΩΝ

"Εὐχαριστοῦμεν Σοι, Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὅτι κατὰ τὸ πολὺ ἔλεος Σου ἡξίωσας ἡμᾶς συνελθεῖν ἐπὶ τὸ αὐτὸ εἰς μελέτην καί συνεργασίαν πρὸς ἄρτιαν ἐκπλήρωσιν τῆς διακονίας ἡμῶν καί προκοπὴν τῆς Βασιλείας Σου ἐπὶ τῆς γῆς.

Εὐχαριστοῦμεν Σοι, ὅτι ὡς ἐπηγγείλω τοῖς μαθηταῖς Σου "ὅπου εἰσὶ δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν", οὕτω παρεγένου καί ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας καί διὰ τοῦ Πνευματός Σου καθοδήγησας ἡμᾶς εἰς τὸ ἀναζητῆσαι καί εὐρεῖν τρόπους θεραπείας τῶν ἐλλείψεων ἡμῶν καί τῶν εἰς τὴν ἐπιμέλειαν ἡμῶν διαπεπιστευμένων. Εὐχαριστοῦμεν Σοι ὅτι ἐν τῇ πρὸς ἀλλήλους ἐπαφῇ καί κοινωνίᾳ προήγαγες τὴν ἐν ἡμῖν ἐνότητα καί τὴν ἀφάτην Σου δυνάμει ἐστερέωσας ἐν τῇ ἀγάπῃ τῇ πρὸς Σε καί τῇ ἀφοσίῳ πρὸς τὴν Μητέρα ἡμῶν τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν.

Καί νῦν δεόμεθὰ Σου, ἀγαθὲ καί φιλόανθρωπε, ὡς ἵνα ἡ ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνάθροισις ἡμῶν αὕτη ἀποβῇ εἰς πλουσιωτέραν ἐπίδοσιν καί καρποφορίαν τοῦ μυστικοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας Σου, ἣν περιεποιήσω τῷ τιμῷ Σου αἵματι. Ἐμπνευσον εἰς τὰς ψυχὰς ἡμῶν, οὓς συνεργούς ἐκάλεσας ἐν τῇ διακονίᾳ, πίστιν σταθεράν καί ζωσαν, νοῦν σφύρονα, καρδίαν καθαρὰν καί ἀμόλυντον, ἵνα μὴ ἄλλοις κηρύξαντες αὐτοὶ ἀσπόμενοι γενώμεθα καί ἐπιλησθῶμεν τῇ Βασιλείᾳ Σου ὡς δοῦλοι ἀχρεῖοι καὶ ὀκνηροί. Διάνοιξον καί τὰς διανοίας τῶν εἰς τὴν πνευματικὴν ἡμῶν ἐπιστάσιν καί πρόνοιαν πεπιστευμένων, ἵνα ἀποδεχόμενοι τὰς ἐπερὶ αὐτῶν ἐνεργείας ἡμῶν ὡς ἀληθεῖς, ἐμπεριπατήσωσι μαθητὰ ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ καί προκόποντες ἐν τοῖς παραγγέλμασί Σου ἄξιοι ἀναδειχθῶσι καί τῆς ἐπουρανίου Βασιλείας Σου. Νεῦσον, ἀγαθέ, εἰς τὰς καρδίας τῶν ἐν ἀρχαῖς καί ἐξουσίαις ὑπὲρ τῆς ἁγίας Σου Ἐκκλησίας. Κράτυνον τὴν δόξαν τῆς ἁγίας Σου Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καί ἐνίσχυσον τούς Κυβερνήτας αὐτῆς εὐόδων τὰς ὑπὲρ αὐτῆς ἐνεργείας αὐτῶν.

Σῶσον ὁ Θεὸς τὴν λαόν Σου καί εὐλόγησον τὴν Κληρονομίαν Σου. Ὅτι οὐ εἶ ὁ φωτισμός τῶν ψυχῶν ἡμῶν. Ἀμήν".

ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΕΣ ΝΕΩΝ ΚΛΗΡΙΚΩΝ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΘΥΑΤΕΡΙΩΝ & Μ. ΒΡΕΤΑΝΙΑΣ

ΔΙΑΚΟΝΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ

Τήν Τετάρτη 2 Ἀπριλίου καί ὥρα 6.00 μ.μ., κατὰ τή διάρκειά τῆς Ἱερᾶς Ἀκολουθίας τῆς Προηγιασμένης Θείας Λειτουργίας, εἰς τόν Ἱερὸν Ναὸν Ἁγίου Γεωργίου - Kingston, ὁ Σεβασμιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Θυατείρων κ.κ. Γρηγόριος ἐχειροτόνησε σέ διάκονο τὸν Σταῦρο Σολωμοῦ.

Τὴν Ἱερά Ἀκολουθία ὁ Σεβασμιώτατος ἐτέλεσε, συμπαραστούμενος ἀπὸ τὸν Ἱερατικῶς Προϊστάμενο Ἀρχιμανδρίτη Αἰμιλιανό, τὸν Ἀρχιμανδρίτη Θεοφάνη Πέτρου καί Οἰκονόμο Σωτήριο Χαραλάμπους τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς καί τὸν Οἰκονόμο Ἀνδρέα Πίττα, Ἱερατικῶς Προϊστάμενο τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου.

Ὁ Σταῦρος Σολωμοῦ διδάσκει στὸ Ἑλληνικό Σχολεῖο τῆς Κοινότητος ὡς μέλος τοῦ ὠρομισθίου προσωπικοῦ τῆς Κ.Ε.Α.

Ὁ πατέρας του, ἀείμνηστος Σάββας, ἦτο μέλος τῆς Κυπριακῆς Κοινότητος τῆς Αἰγύπτου καί ἦλθε στὸ Λονδίνο κατὰ τὴν περιόδου τῶν διωγμῶν ἀπὸ τὸν τότε Πρόεδρο Νάσερ. Ἡ μητέρα του, ἀείμνηστη Ἄννα, γεννήθηκε στὸν Πειραιά καί ἦλθε στὸ Λονδίνο μέ τὴ σύσταση καί φροντίδα τοῦ θείου της, ἀείμνηστου Ἐπισκόπου Μηλουπόλεως κ. Τιμοθέου.

Ὁ Σταῦρος Σολωμοῦ σπούδασε στὸν Καναδά, ὅπου οἱ γονεῖς του εἶχαν ἐγκατασταθεῖ καί ἔλαβε τὸ πτυχίο τοῦ Bachelor of Arts καί Master of Arts τοῦ Πανεπιστημίου "University of British Columbia" (Καναδά).

Ἐκτός ἀπὸ τὰ Ἑλληνικά καί τὰ Ἀγγλικά, κατέχει τὴν Ἀρχαία Ἑλληνική καί Λατινική γλῶσσα, ὅπως καί τὴν Γαλλική. Εἶναι νυμφευμένος μέ τὴν Χριστίνα, ἱσπανικῆς καταγωγῆς, ἡ ὁποία ἔλαβε ἀπὸ καιροῦ τὸ χρίσμα τῆς Ὁρθοδόξου στήν Ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Γεωργίου.

Ἡ χειροτονία του σέ διάκονο εἶναι ἀποτέλεσμα παλαιότερης προτροπῆς καί ἐνθάρρυνσης ἀπὸ τὸν Σεβασμιώτατο Ἀρχιεπίσκοπο Θυατείρων καί τῆς ὑποστήριξης καί ἐνθερμῆς σύστασης τῆς Κοινότητος, ὅπως καί τοῦ π. Αἰμιλιανοῦ, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξε συμπαραστάτης του τὸν τελευταῖο καιρό, γιὰ νά ἐτοιμασθεῖ νά δεχθεῖ τὴν Θεία Χάρη, εἶχε δὲ τὴν προθυμία νά τὸν βοηθήσει γιὰ τὴν πνευματική καί λειτουργική του κατάρτιση στὰ νέα διακονικά καθήκοντά του.

Σύσσωμη ἡ Κοινότητα, μαζί μέ τὰ μέλη τοῦ Σχολείου, συμμετεῖχε στὴν Τελετὴ τῆς Χειροτονίας του καί στὸ τέλος οἱ Κυρίες τῆς Βοηθητικῆς Ἀδελφότητος παρέθεσαν δεῖπνο πρὸς ὅλους, στὴν αἴθουσα δεξιῶσεων.

ΟΜΙΛΙΑ ΣΤΑΥΡΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ

Σεβασμιώτατε,

Πέρασαν σχεδὸν τέσσερα χρόνια ἀπὸ τὴν ἡμέρα πού δέχθηκα τὴν πρώτη Σας νύξη καί προκειμένου νά εἰσελθῶ στὶς τάξεις

τοῦ ἱεροῦ κλήρου τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Θυατείρων. Ἀρχικά ἀρνῆθηκα διότι θεώρησα τὸν ἑαυτὸ μου ἀνάξιο γιὰ νά ἀναβιβασθεῖ σέ ἓνα τέτοιο ὑποῦργημα. Πίστευα ὅτι γύρω ἀπὸ μένα ὑπῆρχαν πιθανόν ἀξίοτεροι ὥστε μέ ἄνεση νά συμπληρωθοῦν οἱ ἀνάγκες. Ὅταν Σας εἶπα ὅτι γιὰ μένα ἡ πρόταση νά ἱερωθῶ ἀποτελοῦσε Θεία κλήση, μού ἀπαντήσατε, <<Εἶναι κλήση. Καί ὁ Θεὸς σέ καλεῖ καί ἐγώ.>> Καί ἔτσι, ἀκολουθώντας τὰ λόγια Σας, ἔχοντας δὲ ὑπ' ὄψιν τὴν προτροπή τοῦ Κυρίου μας πῶς <<Ὁ θερισμὸς πολὺς, μά οἱ ἔργατες ὀλίγοι>>, ἀρχισα νά ἐπαναπροβληματίζομαι ἐπὶ τῆς προσκλήσεώς Σας.

Σ' αὐτὸ τό σημεῖο θέλω νά σᾶς εὐχαριστήσω, Σεβασμιώτατε, γιατί σάν ἀληθινὸς πνευματικὸς πατέρας καί πραγματικὸς ποιμένας δεῖξατε ὑπομονή μαζί μου, μέ ὑποστηρίξατε καί μέ ἐνθαρρύνετε σ' αὐτὴ τὴ διαδρομῇ. Χωρὶς τὴν ἐπιμονή Σας, αὐτὴ ἡ ἡμέρα δὲν θά ἔφτανε ποτέ.

Θά ἤθελα νά εὐχαριστήσω μέ ὅλη μου τὴν καρδιά τὸ Γέροντά μου καί ἐφημέριό τῆς Κοινότητος τοῦ Ἁγίου Γεωργίου Ἀρχιμανδρίτη π. Αἰμιλιανό πού ὑπῆρξε χειραγωγὸς μου στὴν καθοδήγηση, τὴ διδασκαλία καί τὴ βοήθεια γιὰ νά φθάσω σ' αὐτὴ τὴν ὥρα.

Ὁ ἐνθουσιασμός τοῦ Προέδρου μας κ. Σάββα Καραγιάννη μού ἔδωσε περισσότερη δύναμη, ὅπως ἐπίσης καί ἡ ὑποστήριξη τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου, τῶν συναδέλφων μου στὸ Ἑλληνικὸ Σχολεῖο, καί ὁλων τῶν μελῶν τῆς Κοινότητος πού τόσο ἐνθερμα ὑποδέχθηκαν τὸ ἄκουσμα τῆς χειροτονίας μου.

Εἶμαι ἐπίσης εὐγνώμων ἀπέναντι σέ ὅλους τοὺς συγγενεῖς καί φίλους καί κυρίως στοὺς ἀείμνηστους γονεῖς μου Σάββα καί Ἄννα, οἱ ὁποῖοι ἀπὸ τὴ νηπιακὴ μου ἡλικία μέ δίδαξαν νά ἀγαπᾶ τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία. Δυστυχῶς, δὲν εἶναι πλέον μαζί μας γιὰ νά συνεορτάσουν σὸ χαρμόσυνο γεγονός, ἀλλὰ εἶμαι σίγουρος ὅτι ἂν ἦσαν σ' αὐτὸν τὸν κόσμο θά συγκινοῦνταν ἰδιαίτερα αὐτὴ τὴν ἡμέρα.

Τέλος, ἀλλ' ὄχι χωρὶς λόγο βέβαια, θά ἤθελα νά εὐχαριστήσω τὴ σύζυγό μου Χριστίνα, πού ἀποτέλεσε τὸν βασικότερο παράλληλο μοχλὸ στὴ λήξη τῆς ἀπόφασής μου καί στὴν ὠθηση πού γέννησε τὴ σημερινὴ ἀνεπανάληπτη πνευματικὴ πανδασία.

Ὅμως, πάνω ἀπ' ὅλους, τὴ μέγιστή μου εὐχαριστία ὀφείλω στὸν Πανοκτίρμονα Θεό, πού

Ὁ νεοχειροτονηθεὶς Διάκονος Σταῦρος Σολωμοῦ

παρὰ τὴν ἀνάξιότητά μου, ὄχι μόνο μού ἐπέτρεψε νά βηματίσω καί νά σταθῶ μπροστὰ Του, ἀλλὰ ἀποτελεῖ τὴ διαρκὴ πηγή ἐνίσχυσης καί ἐπιστηριγμοῦ μου.

Συνηθιστοῖω ὅτι, ἐκτός τῶν ἄλλων, ἡ ἱερωσύνη εἶναι σταυρός. Ἀλλὰ, θεμελιωνοντας τὴν ἐμπιστοσύνη μου στὴ Θεϊκὴ ρῆση πῶς <<Αὐτός πού θέλει νά ἔρθει πίσω μου, νά ἀρνηθεῖ τὸν ἑαυτὸ του καί νά σηκώσει τὸ σταυρὸ του καί νά με ἀκολουθήσει.>>,

κι ἐγὼ τώρα λαμβάνω τὸ σταυρὸ μου καὶ δέομαι στὸν Κύριο νὰ μὲ ἐνδυναμώσει νὰ τὸν βασιτάσω τίμια καὶ πιστά, διακονώντας τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ λαὸ Του, γιὰτὶ χωρὶς Ἐκεῖνον ποὺ εὐλογεῖ, σκεπάζει καὶ βοηθᾷ, τίποτε δὲν εἶναι δυνατόν. ΑΜΗΝ.

Your Eminence,

It was almost four years ago when you asked me to join the priesthood. At the time I declined for I considered myself unworthy of such a holy office. There were many others, it seemed to me, who were more suited for such a lofty task. When I told you that I considered the clergy to be a calling, you replied, "It is a calling: God is calling you and I am calling you". And so, obeying your words, and heeding our Lord's lament that "The harvest is plenty, but the labourers are few" (Matthew 9:37), I started to reconsider your invitation.

It is at this point that I would like to thank you, Your Eminence, for like a true spiritual father and spiritual shepherd you have been patient with me, you have supported me and you have encouraged me along this road. Without your belief in me, this day would never have been possible.

I would also like to thank with all my heart my own father confessor and parish priest, the Very Rev. Archimandrite Fr. Aemilianos, who has been invaluable in guiding, teaching and helping me to reach this point.

The enthusiasm of our Chairman Mr Savvas Karayiannis gave me much strength, as did the support of the Committee, my Greek school colleagues, and all the members of the Community whose warmth has made me feel so very welcome.

I am also grateful to all my friends and relatives, and first and foremost among them my parents, Savvas and Anna, who from my infancy taught me to love the Orthodox Church. Sadly, they are no longer with us to celebrate this joyous occasion, but I am sure that had they been, they would have been deeply touched by the day's event.

Lastly, but certainly not least, I would like to thank my wife Christina, whose never-ending support and encouragement helped me to reach the decision that has brought me here today.

My greatest gratitude, however, I owe to God who, despite my unworthiness, has not only permitted me to come and stand before him, but has been a constant source of strength and courage.

I realize that among many things, the priesthood is also a cross. But bearing in mind our Lord's words that 'Whosoever will come after me, let him deny himself, and take up his cross, and follow me' (Mark 8:34), I too now pick up my cross, and pray to God to give me the strength and faith to carry it, for without His blessing, nothing is possible. AMEN.

π. ΡΑΦΑΗΛ ΠΑΒΟΥΡΗ

Εἰς Διάκονον στίς 4/4/03,
εἰς δὲ Πρεσβύτερον στίς 6/4/03,
στὸν Ἱερό Ναὸ Ευαγγελιστοῦ Λουκά, Σκωτίας,

ΟΜΙΛΙΑ ΤΗΣ 4/4/2003

Σεβασμιώτατε Δέσποτα, σεβαστοὶ πατέρες, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί,

Your Eminence, reverend fathers, dear brothers and sisters in Christ,

Ὁ Ἅγιος Ἰσαάκ ὁ Σύρος λέει ὅτι ἡ ἀγάπη δὲν γνωρίζει οὔτε μέτρα οὔτε ὅρια. Αὐτὸ ποὺ ἐγὼ διαπιστώνω σήμερον εἶναι ὅτι ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, ὄντως δὲν γνωρίζει οὔτε μέτρα οὔτε ὅρια. Δὲν παρέχεται οὔτε μέτρο οὔτε κατὰ τὴν ἀξίαν τοῦ λαμβάνοντος. Ἡ θεία ἀγάπη καὶ τὸ ἔλεος ἐκφράζονται σάν ἀπίθανη ἐκπλήξη, σάν ὥρο

ἀναπάντεχο. Τέτοια ἐκπλήξη καὶ τέτοιο ὥρο εἶναι καὶ ἡ κλήση ἐμοῦ τοῦ ἀχρείου δούλου νὰ εἰσέλθω εἰς τὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων καὶ νὰ διακονήσω τὸν Θεὸν τὸν Ὑψιστο. Οὔτε ὁ νοῦς μου τὸ χωρεῖ, οὔτε ἡ καρδιά μου τὸ ἀντέχει. Ὅμως θαρρῶν προσέρχομαι ἐνθαρρυνόμενος ἀπὸ τίς προτροπές, τίς δικές Σας Σεβασμιώτατε, καὶ τῶν σεβασμιῶν πνευματικῶν μου.

St Isaak the Syrian says that love does not know limits or moderation. What I experience today is that certainly God's love does not know any limits. God's love and mercy are given neither in moderation nor according to the worth of the recipient. They are offered as wonderful surprise, an utterly unexpected gift. Such surprise and gift is this call to me, an unworthy servant, to enter the Holy of Holies and serve God. Neither can my mind comprehend it nor my heart bear it. Yet I draw near encouraged by your support, Your Eminence, and the support of venerable spiritual fathers.

Σὰς εὐχαριστῶ θερμά, Σεβασμιώτατε, ποῦ ἐπὶ τόσο καιρὸ μὲ ἀναμενῶν νὰ Σας ἀπαντήσω στὴν πρότασή Σας νὰ ἱερωθῶ. Ἦταν ἡ βαθεῖα αἴσθησή τῆς ἀναξιοτήτός μου ποὺ μὲ ἐμπόδιζε νὰ ἀνταποκριθῶ ἂν καὶ τόσο τὸ ἐπιθυμοῦσα. Τώρα ὅμως ἀφήνομαι στὰ χέρια τοῦ Θεοῦ. Ἄς κάνει μὲ ἐμένα ὅτι, ἔκείνος θέλει. Σὰς παρακαλῶ Σεβασμιώτατε, σεβαστοὶ πατέρες καὶ ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, νὰ εὐχεσθε γιὰ μένα νὰ ἐλεηθῶ στὴ διακονία μου, νὰ μὴν λυπηθῶ τὸν Ἅγιο Θεὸ καὶ νὰ μὴν διαφεύσω ἐκείνους ποὺ μὲ τίμησαν μὲ τὴν ἐμπιστοσύνη τους. Καὶ ἐγὼ μὲ τὴ σειρά μου θὰ εὐχόμαι γιὰ ὅλους σας.

I think you very much, Your Eminence, for waiting for such a long time for my answer to your call. It was my overwhelming sense of unworthiness that kept stopping me. But now I leave myself entirely in God's hands. Let Him do with me whatever He wants. Only I request that Your Eminence, the reverend fathers and all the brothers and sisters in Christ, who are gathered here pray that God show me his mercy during my ministry, that I do not cause any grief to the Holy God through my actions and that I do not disappoint those who put their trust in me. I, in my turn, will always pray for you all.

ΟΜΙΛΙΑ ΤΗΣ 6/4/2003

Σεβασμιώτατε Δέσποτα, σεβαστοὶ πατέρες, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί,
Your Eminence, reverend fathers, dear brothers and sisters in Christ,

Πρὶν λίγο καιρὸ ρώτησα ἕναν σεβαστό μου κληρικό πῶς εἶναι δυνατόν ὁ Θεὸς νὰ δεχθεῖ ὡς ἱερέα Του κάποιον τόσο ἀνεπαρκῆ ὥς ἐγώ. Ἐκεῖνος μοῦ ἀπάντησε : ἡ ἱεροσύνη εἶναι ὥρο. Δὲν δίνεται ἐπειδὴ ὁ λαμβάνων τὴν ἀξίζει ἀλλὰ ἐπειδὴ ὁ Θεὸς εὐδοκεῖ νὰ τὴν χαρίσει. Καὶ νὰ ποῦ σήμερα, γιὰ λόγους ποῦ ὁ Θεὸς μόνο γνωρίζει, λαμβάνω καὶ ἐγὼ αὐτὸ τὸ ὕψιστο ὥρο. Γιὰ νὰ ἐπαναλάβω τὰ λόγια ἄλλου σεβασμίου κληρικοῦ : "Δὲν ἔχω πιά τίποτε ἄλλο νὰ ζητήσω ἀπὸ τὸ Θεὸ γιὰ μένα. Μοῦ τὰ ἔδωσε ὅλα".

Sometime ago I asked a priest whom I respect, how is it possible for God to accept as one of His priests somebody as inadequate as me. He replied: Priesthood is a gift. It is not given because the recipient deserves it but because God is pleased to offer it. Today, for reasons known only to God, even I receive this highest of gifts. To repeat the words of an other reverend priest: I have nothing more to ask God for myself. He has given me everything.

Ὅμως δὲν εἶναι ἡ πρώτη εὐεργεσία ποὺ δέχομαι ἀπὸ τὸν Κύριο. Στὴ ζωὴ μου εὐεργετήθηκα πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως. Εὐεργετήθηκα νὰ ἔχω γονεῖς ποῦ μοῦ ἔδειξαν τὸν δρόμο τοῦ Θεοῦ, πρῶτα μὲ τὴν γεμάτη θυσίας ζωὴ τους καὶ μετὰ μὲ τὰ γεμάτα ἀγάπῃ λόγια τους. Ὁ πατέρας μου μετέχει τῆς σημερινῆς χαρὰς μόνο ἐν πνεύματι καθὼς βρισκεται στοὺς οὐρανούς. Εἶμαι ὅμως βέβαιος πῶς ἡ ψυχὴ τοῦ ἀγάλλεται τώρα ποῦ ἔνα

παιδί του, έστω και άναξίως, εισέρχεται στην ιερωσύνη. Για τη μητέρα μου ξέρω πώς ή σημερινή στιγμή ύπηρεζε ύνευρο και προσδοκία ζωής. Της χρωστάω τα πάντα. Μά πιά πολύ της χρωστώ εύγνωμοσύνη πού πάντα γέμιζε τό σπíti μας μέ τήν εύωδία τοῦ Θεοῦ, τῆς Παναγίας καί τῶν αγίων. Μέ τήν εύωδία τῆς δικῆς της προσευχῆς καί συνεχοῦς αὐταπαρνήσεως. Εὐχαριστῶ τόν Κύριο πού σήμερα τήν τιμᾶ νά δει ἔνα παιδί της ντυμένο μέ τό τίμιο ράσο τοῦ Ὁρθοδόξου κληρικοῦ.

Εὐχαριστῶ ἐπίσης τὰ ἀδελφία μου, Εὐστρατία καί Ἀπόστολο, πού μέ στήριξαν πάντα, βάζοντας τόν ἐαυτό τους στό περιθώριο.

Μεγάλο χρέος ὀφείλω στόν σεβαστό Γέροντα καί τούς ἀδελφούς τῆς Μονῆς Παρακλήτου στήν Ἑλλάδα γιά τήν Χριστοειδή ἀγάπη τους. Μέ στήριξαν στά δύσκολα φοιτητικά χρόνια καί μοῦ ἔδωσαν παράδειγμα εύλαβείας καί ἀφοσιώσεως.

Ἐπίσης θερμά εὐχαριστῶ τόν ἀγαπητό μου φίλο π. Ἀνδρέα Κονάνο πού δέν σταμάτησε στιγμή νά μέ προτρέπει νά διακονήσω τόν Κύριο.

Yet this is not the first time I am blessed by God. I was blessed to have parents who showed me the way of Christ, first by their life which was full of sacrifices and second by their words which were full of love. My father participates in today's joy only in the spirit as he is in heaven. I am sure that his soul rejoices now that one of his children, even though unworthily, joins the priesthood. For my mother, I know this has been a life long dream and expectation. I owe her so much. Most of all I am grateful to her because she always filled our house with the sweet smell of God, the Mother of God, and the Saints; the sweet smell of her own prayer and constant self sacrifice. I thank God for rewarding her today through the clothing of one of her children with the cassock of the Orthodox priest.

I also thank my sister Eustratia and my brother Apostolos. They have been supporting me all along in a self effacing manner.

I am greatly indebted to Fr Timotheos the abbot of the Monastery of Paracletos in Greece and all the fathers there for their Christ-like love. They supported me during the difficult years of my University studies and gave me an example of piety and commitment.

I am also grateful to my long time friend fr Andreas Konanos who never ceased encouraging me to serve the Lord.

Σεβασμιώτατε, πρίν 10 χρόνια περίπου ἦρθα σ' αὐτή τήν φιλόξενη χώρα γιά σύντομες σπουδές. Δέν φανταζόμουν ποτέ ὅτι αὐτό μπορούσε νά ἀποτελεῖ μέρος τοῦ σχεδίου τοῦ Θεοῦ γιά τή ζωή μου. Καί νά πού σήμερα καλοῦμαι νά διακονήσω τήν κοινότητα αὐτή ὡς ποιμένας της. Ἵσως ἔτσι νά μπορέσω νά ἀνταποδῶσώ τήν ἀγάπη καί τήν συμπάρασταση πού βρήκε ἐδῶ ἀπό τήν πρώτη στιγμή τῆς ἀφίξεώς μου. Εὐχαριστῶ ὅλα τὰ μέλη τῆς κοινότητος γιά τήν ἀγάπη του. Ἰδιαίτερα εύγνωμοσύνη ὀφείλω στά τὰ κατά καιρούς ἐκκλ. συμβούλια καί ειδικῶς πρὸς τό παρόν ἐκκλ. συμβούλιο πού μοῦ ἔδειξε τόση ἐμπιστοσύνη καί κοπίασε γιά τήν προετοιμασία τῆς χειροτονίας μου. Εὐγνωμοσύνη ἐπίσης ὀφείλω, καί πρὸς τό σωματεῖο "Ἡ Χριστιανική Ἀλληλεγγύη".

Τώρα πού δέν εἶναι πιά κοντά μας καί πού ἡ σεμνότητά του δέν εἶναι πιά ἐμπόδιο, μπορῶ νά εὐχαριστήσω καί δημόσια τόν ἄνθρωπο πού μέ τήν εύγενική του χορηγία μοῦ ἔδωσε τή δυνατότητα νά ὁλοκληρώσω τῆς σπουδές μου. Τόν μακαριστό εύεργέτη τῆς κοινότητός μας καί ἐμοῦ προσωπικῶς, Ἀργυρό Στάκη. Εὐχομαι καί θά εύχομαι πάντα ὑπέρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς του.

Στά χρόνια αὐτά εἶχα τήν τιμή νά γνωρίσω δοκίμους ἱερεῖς πού μέ στήριξαν καί μέ ἐνέπνευσαν. Τούς εὐχαριστῶ ὅλους. Ἰδιαίτερως εὐχαριστῶ τόν π. Κωνσταντῖνο ἀλλά καί τήν πρεσβυτέρα Μαρία πού μέ τή σεμνότητα καί τήν ἀγάπη τους ἔκαναν τό ναό ἀλλά καί τό σπíti τους

φιλόξενη ἀγκαλιά γιά ὅλους μας. Κοπίασαν δέ ἰδιαίτερως νά προετοιμάσουν τὰ ἀπαραίτητα γιά τήν χειροτονία μου. Τούς εύχαριστῶ ἀπό τήν καρδιά μου.

Ὅταν ἦρθα στή χώρα αὐτή εἶχα τήν ἀγωνία ἄν θά βρῶ πνευματικό νά ἐξομολογοῦμαι. Ὁ Θεός εἶχε προνοήσει καί γιά μένα καί γιά πάμπολλες ἄλλες ψυχές σ' αὐτή τή χώρα πού ζητοῦσαν πνευματικό στήριγμα. Ὑπῆρχε ὁ φάδερ Τζών. Δέν θυμάμαι πόσες φορές ἔφυγα γιά τό Ἐδιμβούργο μέ βαρεῖα καρδιά καί γύρισα στή Γλασκῶβη πλημμυρισμένος ἀπό χαρά, δοξάζοντας τόν Θεό πού μάς στέλνει τόση παρηγοριά μέσω τῶν ἀνθρώπων Του. Ὁ φάδερ Τζών ὑπῆρξε καί ὑπάρχει γιά μένα ἀσφαλές πνευματικό καταφύγιο, πατέρας καί ὁδηγός εἰς Χριστόν.

Δέν ὑπάρχει ἄνθρωπος πού στή ζωή του δέν δέχθηκε τήν ἐπίσκεψη τοῦ Θεοῦ ἐλέους. Σ' ἐμένα ἡ ἐπίσκεψη αὐτή ἐγινε μέσω ἑνός ἀνθρώπου. Τοῦ ἀνθρώπου πού ἄνοιξε ἔνα παράθυρο νά μπεῖ τό φῶς τοῦ Χριστοῦ στή ζωή μου, πού μέ ἔκαε νά νιώσω πῶς ὁ Θεός μέ ἀγαπᾶ ὅπως ἀγαπᾶ ὅλα ἀνεξαίρετως τὰ παιδιά Του. Τοῦ ταπεινοῦ Γέροντος τῆς Πεντέλης, π. Ὁνούφριου Κωνστοπούλου. Μόνον ὁ Θεός μπορεῖ νά τοῦ ἀνταποδῶσι τίς εύεργεσίες πύ μοῦ ἔκανε.

Your Eminence, 10 years ago I came to this hospitable country for a short University course. I never imagined that this could be part of God's plan for my life. And here I am today being called to serve this community as one of its pastors. May be this way I can return the love and support I have found here since the day I arrived. I thank all the members of this community for their love; especially the members of the Church Committee and the fellowship of Christian Solidarity.

Now that he is not with us anymore and his modesty is no longer an obstacle I can publicly thank the man who kind financial support enabled me to finish my studies. The benefactor of our community and myself, Reo Stakis of blessed memory. I will always pray for the repose of his soul.

During these years I had the honour to meet worthy priests who supported and inspired me. I thank them all. Especially I thank fr Constantinos and pr. Maria who have made the Church as well as their house a warm shelter for all of us.

When I arrived in this country I was concerned about finding a spiritual father to make my confession. Thankfully God had provided for me and for so many other souls who looked for spiritual support. There was Archimandrite John, our beloved Geronta. I cannot remember how many times I left for Edinburgh with a heavy heart and then came back to Glasgow full of joy glorifying God who gives us such comfort through people like fr. John. Fr John has always been my secure spiritual refuge, father and guide to Christ.

There has never been a person who has not been visited by divine mercy. To me this visitation happened through a man. The man, who opened a window and let the Light of Christ into my life, who made me appreciate how God loves me as he loves all his children indiscriminately. The humble elder of the Penteli mountain, Fr Onoufrios Costopoulos. Only God can repay him for the blessings he has given me.

Σεβασμιώτατε, σέ λίγο θά λάβω ἀπό τὰ τίμια χέρια Σας, τό Ἀχραντό Σῶμα τοῦ Κυρίου, τήν Παρακαταθήκη. Εὐχησῆτε νά τήν κρατήσω ἀκέραια μέχρι τήν φοβερή στιγμή πού ὁ Κύριος θά μοῦ τή ζητήσει πίσω.

Your Eminence, in a while, I will receive from your hands, the most pure body of the Lord, which is the sacred inheritance given to priests to keep until the second coming of the Lord. Please pray that I keep it intact until the time when the Lord asks me to give it back to Him.

PATRIARCHAL MESSAGES

Prot. No. 238

CATECHETICAL ORATION ON THE COMMENCEMENT OF THE HOLY AND GREAT LENT

Beloved brethren in Christ and dearest spiritual sons and daughters,

Tomorrow marks the beginning once again in our life of the period of Holy and Great Lent. It is well known that this is a period of spiritual exercise during which we are assisted by fasting. Our Church, however, places great importance to our sincere repentance, as She taught us at the opening of the "Tridion" with the parable of the sinful publican, who repented and was saved, and the haughty and unrepentant Pharisee, who was condemned in spite of observing the commandments of the law.

Today, the Lord stresses, through the reading of the sacred Gospel, that our repentance is accepted only if we forgive all those who did wrong to us. Indeed, we daily ask from our Father in Heaven, through the Lord's Prayer, to forgive our trespasses as we have forgiven the trespasses of others that have been committed against us. There is a question, however, whether in repeating these words we truly forgive those who do wrong to us, or whether we repeat the words of the Prayer out of habit and without being fully conscious of their significance?

My beloved spiritual children in the Lord, there are two characteristics of the noble and sensitive Christian soul. The first one is to grant forgiveness to those who have harmed us, according to the example of the Lord who forgave those that crucified Him and prayed for them; and the second, is to give thanks to our great Benefactor, our Lord Jesus Christ, and to every fellow human being who supports us. Our entire Church is full of gratitude to God and the Sacrament of the Eucharist constitutes an expression of gratitude as its very name, "Divine Eucharist", signifies. The constant repetition of "glory to the Father and the Son and the Holy Spirit, now and always and unto the ages of ages" is an overflow of our heart, which is filled with thanksgiving.

The heart that forgives and gives thanks is full of joy and happiness. On the contrary, the heart that is full of ingratitude and acrimony lives in the terrible antechamber of voluntary hell. The ungrateful person is never satisfied, and he who is constantly dissatisfied is miserable. On the other hand, the resentful person, who constantly brings to mind the evil deed that he suffered from someone else, cannot find peace. The memory of the evil deed is a new appropriation of evil, a continuous resuscitation of the evil deed, which is no longer due to the person who committed it once, but to the person who suffered it but does not wish, or is not able, to forgive. And yet, the presupposition of us being forgiven by God is that we forgive those who have trespassed against us.

Great Lent will be of benefit to us, my Beloved spiritual children, only if we enter the spiritual battle it entails with the powerful weapons of granting forgiveness to those who harmed us and expressing our gratitude to those who became our benefactors; principally, of course, to our Lord Jesus Christ, who forgives our sins and prepares for us a place of peace and blessedness. No one whose heart is resentful and ungrateful is accepted into this place of peace and blessedness.

It is our wish to all, my Beloved, that we go through this period of the Holy and Great Lent with spiritual and bodily health and with repentance, so that we may arrive at the end of it, purified from every stain of ingratitude and resentment and filled with the spirit of forgiveness and thanksgiving, having our own sins forgiven and our hearts fulfilled in peace and ineffable joy. Amen!

Holy and Great Lent, A.D. 2003

PATRIARCHAL MESSAGE ON THE HOLY PASCHA

Prot. No.

Brethren and concelebrants, faithful and God-loving sons and daughters of the Church,

CHRIST IS RISEN!

"You healed the brokenness - wreckage of humanity, O Lord, having restored it by your divine blood", sings St. John Damascene, addressing our Lord Jesus Christ who was crucified, suffered and

rose from the dead. And another hymn - writer exclaims: "You were captured, I am not ashamed of it; You were lashed, I do not deny it; You were nailed to the cross, I do not hide it; I boast of Your resurrection; for Your death is life to me, O almighty and man-loving Lord; Glory to You" (Sticheron of the Sabbath, Grave Tone).

In the passage of time humanity has repeatedly prepared its own brokenness - wreckage. Indeed, every time it adopts pride and the mindset of Babel, i.e., the usurpation of divine might and substitution of the law of God by human desires and ambitions, it returns to the confusion of Babel, to discords, disagreements, conflicts and ruins. There have been many who destroyed prosperous empires in their desire to make them greater; many who became self-destructive in setting before them aims of concealed pride; many who were humiliated in raising their own stature against God's moral law; many who destroyed others in their desire to lord and dominate over them; who realized in the end that the damage which they incurred on themselves was far greater than that which they caused.

In contrast to those who through haughtiness, or pride, or ambition, or any such egocentric impulse caused the brokenness - wreckage of the world, our Lord Jesus Christ accepted with an excess of humility to undergo all those things that the leader of this world and his emissaries wished to impose on him in order to turn him into naught and to secure for themselves the domination of the world. He was captured as a conspirator, he who was the peacemaker; he was flogged as an evildoer, he who was a benefactor and healer; and ultimately, he was crucified as a criminal, he who was innocent and the model of all goodness.

And what was the result?

When all the opponents of humility and peace thought that the gravestone covered forever him who preached sermons that overturned their convictions as to what was right and expedient, He rose again, incorruptible out of the tomb, the healer of the brokenness - wreckage of the world. Since then he continues to heal any brokenness - wreckage of humanity, because he has the power to reconstruct it, to renew it, to offer it regeneration.

There are many ruins of humanity that we encounter in our time. Ruins of buildings and other such works, ruins of human bodies and parts, ruins of the natural environment, and above all ruins of moral values that pertain to civilization. All these are destroyed by haughtiness, which is accompanied by acquisition of power. And the only way of healing and therapy of these ruins is He who humbly received on himself human brokenness - wreckage and was made worthy of the resurrection in his humanity.

In the midst of so many deaths and the hearing of new violent deaths the message of the resurrection sounds as the greatest paradox! And yet, it is the only message that brings hope and the truth. It is the greatest message, beyond any other, since life is a far greater reality than any attempt made to extinguish it. This is because life is the effluence and manifestation of the creative activity of God that love undertakes, and no deadly power that militates against life can successfully prevail over this divine activity.

Foretelling his death to his disciples, the Lord offered them this admonition, "Have courage; I have overcome the world". He won by reversing human values, by accepting humility that was hateful to many as being of superior value, at a time when everybody sought after glory and honour, as many continue to do today. It is this same admonition that we too offer to you today as a father to his beloved children in the Lord. Take courage and rejoice because Christ's victory over the world - a victory that is spiritual and unrelated to worldly domination - is offered to all who desire and accept the value of humility through which this victory is acquired.

Let all flesh that speaks contrary to this be silent. Behold the King of Glory comes out of the grave.

Christ is Risen! Demonstrating the infinite might of humility and peace. Nothing else can conquer death.

May the Risen Lord heal all brokenness wreckage of contemporary humanity and grant peace and life to all human beings, removing all hatred and bloodshed, and exchanging them with peaceful cooperation for the good of all. Amen.

Holy Pascha, A.D. 2003

ENCYCLICAL LETTERS

Of His Eminence Archbishop Gregorios

ENCYCLICAL LETTER FOR HOLY AND GREAT LENT 2003

We have reached once again, beloved brothers and sisters, the Holy and Great Lent and are preparing to celebrate the Holy Easter. This period of seven weeks is a time for fasting and spiritual recollection. It is a period during which the Church of Christ tries to renew herself and calls on her children to intensify their prayer and charitable activities. She reminds us of her long history of two thousand years. She re-enacts the struggles and sacrifices of her children "who through faith conquered kingdoms, enforced justice, received promises, stopped the mouths of lions, won strength out of weakness, became mighty in war, put foreign armies to flight. (Hebrews 11:33-4).

Holy Church reminds us that we must exert ourselves to prove, to ourselves and to others, that we are her genuine children and the friends of Jesus Christ. She reminds us moreover, in this period so rich in profound spiritual meaning, of the fact that we are created in the image of Triune God.

For this reason we must constantly strive to approach the likeness of God, which is the one and only purpose of our brief life on earth. Christ commands us: "You, therefore, must be perfect, as your heavenly Father is perfect." (Matthew 5.48). In other words, we must try, through faith and humility, to approach the perfection and loving disposition of God.

This is what the Lord Christ, whose Passion and glorious Resurrection we shall celebrate in seven weeks, teaches us; this is what he committed to us as a holy deposit, in the certainty that we shall not betray the holy and sacred, that we shall not give "what is holy to the dogs". (Matthew 7.6). But trusting that we shall revitalize ourselves constantly, renewing our baptism in God's grace which the Holy Spirit richly bestows on His servants. It is this grace, this faith, this hope and joy that the period of the Holy and Great Lent reminds us of.

We should therefore go to Church more frequently, with our families. We should fast consciously and pray, both in public and in private, so as to obtain strength and grace from our Lord Jesus Christ who, in His capacity as High Priest, cleanses us from the Fall of Adam and ensures for us salvation and the forgiveness of our sins. The Holy Spirit, Who resides in the Church, grants us strength and grace and guides us in the way of God, thus enabling us, through the sacrament of confession, to be free of sin and the deceits of the devil. This sacrament brings us closer to God. It teaches us holy humility and the true relationship existing between us and our Creator. It is for this reason that the Triodion begins with the profound hymn we hear throughout of this period: "Open to me the gates of repentance, O Life-Giver, for my spirit rises before dawn to enter your Holy temple, bringing along the temple of my body all

stained by sin. But you, O merciful one, cleanse it in your compassionate mercy". (Triodion hymn).

The Holy and Great Lent also reminds us Christians of our fallen nature, our sinful nature; in other words, of our propensity to live as autonomous beings and to save ourselves by our own efforts. It calls on us to return to our Creator, like the prodigal son. It calls on us to repent and to show humility, like the tax collector in the Gospel. This spiritual and saving period encourages us to entrust our hopes to Triune God because only near Him can we find consolation, rest and salvation. In this way, not only do we escape from the temptation of egoism and sinful self-sufficiency, but we also overcome human weakness and inadequacy and are renewed by the example of the friends of God. They, with their spiritual struggles, fasts, prayers, self-sacrifice and humility in God produced good and plentiful fruit which feeds society and gives new life to humanity. They are like the salt of the earth and the living water which sanctifies and renews our soul and body, as Christ characteristically assured the Samaritan woman.

The start of Holy and Great Lent this year finds us under the cloud of fear of what seems to be imminent war. As Christians, but also as members of the human race, we are called upon to pray together for the peace and reconciliation of the whole world, for Christ Himself brought about reconciliation and peace to humanity. We should also pray for Cyprus, because all of us who hail from there, are anxious about the future of our island and daily call for the restoration of justice there and the reconciliation of its people, and the safety and progress of all its inhabitants. Let us therefore pray that the talks currently taking place bear fruit and result in a just and viable solution of the Cyprus problem.

With these thoughts and expectations I communicate with you once again on the occasion of Great Lent. I wish you all, adults and children, health and success in the holy and spiritual struggles that each one of us is called upon to undertake. Let us prove ourselves genuine Orthodox Christians and, like the rocks and the age-old trees, let us remain strong and steadfast in our tradition. Thus renewed in faith and our love for the Church and the message of the Gospel, heralded by the Holy and Great Week, with true joy let us celebrate Easter and the glorious Resurrection of our Lord Jesus Christ. I embrace you in the Lord, I pray for you, and I conclude with much love in the Lord and warm wishes.

Holy and Great Lent 2003.

EASTER MESSAGE

Dear brothers and sisters and children in the Lord,

"For as yet they did not know the scripture, that he (Jesus Christ) must rise from the dead" (John 20.9).

We celebrate once again the Holy Passion and glorious Resurrection of our Lord Jesus

Christ. In the course of Holy Week we commemorate the story of the Passion and Resurrection of Christ as these are described in the written tradition of the Church, preserved for us by the Holy Evangelists and the other authors of the New Testament. These events, of course, were prophesied by the holy men of ancient Israel and written down in the books of the Old Testament, which, together with the New Testament, forms the Sacred Scripture not only of our Church, but of Christendom as a whole. These texts, along with oral tradition, have preserved the memory of the events we celebrate with so much reverence, faith and devout concentration at this time.

These events then the Orthodox Church re-enacts in a dramatic and very human way in order to move, instruct and guide her children. This is because these events, as well as everything else connected with Christ, are of basic existential and eternal significance for us Christians. They refer to the love of God who sent down His only Son to save the world from sin, death, corruption and eternal annihilation. For the plain truth is that Christ's presence in the world constitutes the highest, most perfect and final decision of God to share the human tragedy. This tragedy began with the fall of the first human beings Adam and Eve, their expulsion from Paradise where they enjoyed a life of ease, joy and peace, and the subsequent wandering of the human race in the paths of deception, faithlessness, superstition, paganism and moral degeneracy so vividly describe by the divine Paul in his epistle to the Romans.

The love of God knows no limits or bias. Thus "He sent forth His Son, born of woman, born under the law, so that we might receive adoption as sons." (Galatians 4. 4-5). The outcome of the incarnation of Christ, of His assumption, in other words, of our human nature and personality, becoming in this way perfect God and perfect man, was His participation in, and sharing of, our tragic fallen state. His subsequent sacrifice, His death on the cross, constituted the very corner stone of His work whereby we are ransomed, sanctified, redeemed and restored, by the power of Christ, to our ancient state of bliss. Very much to this purpose the divine Paul writes with boldness and clarity to the Jewish Christians: "For he who sanctifies and those who are sanctified have all one origin. That is why he is not ashamed to call them brethren, saying: '... Here am I and the children God has given me.' Since therefore the children share in flesh and blood, he himself likewise partook of the same nature, that through death he might destroy him who has the power of death, that is, the devil, and deliver all those who through fear of death were subject to lifelong bondage." (Hebrews 2. 11-15).

It was to save us from this fear and from our fallen state that our Lord Christ came to the world. He was taken willingly to the cross "as a sheep to the slaughter", drinking the cup of death in order to vanquish the sting and power of death which preoccupies and distracts humanity, from the time of the death of the righteous Abel to the present day. The God-Man Christ suffered for our redemption and salvation. "Was it not necessary that the Christ should suffer these things and enter into His glory?"

(Luke 24.26). The passion and the death of Christ are His glory, which reached its zenith with His resurrection and victory over death, as the hymnist of the Church characteristically proclaims: "Christ has risen from the dead, trampling down death through death, and to those in the tombs he has given life." This constitutes our own glory and saving hope and joy also.

It is these wonderful events that we celebrate, brothers and sisters. Last week they were celebrated by the western Christians and this week it is the turn of Orthodox Christians everywhere to celebrate. On Easter this year, however, falls the shadow of the war fought in Iraq. But we should not allow these sad events and the ugly side of life in general, such as sin, war, famine, social and other injustices, disease and death, to disillusion us, or hinder us, or sully our joy at the resurrection, or the hope for immortality and the victory of good over evil, which constantly lies in wait for us, poisoning our lives and upsetting our daily endeavours. We are called upon to remain faithful to the Gospel of the Resurrection, basing ourselves on God's love for humanity, so richly bestowed on us by Christ's presence among us, and affirmed by His sacrifice and victory over death and evil.

We are justified therefore in seeing Holy Week as full of joy, hope and holy certainty in God's providence for His creatures. The God-Man Christ, being the Great and eternal High Priest, offered Himself as a bloody sacrifice on Golgotha, thereby cleansing through His sacrifice all of humanity from every form of filth and guilt. Because of this we regard life in a new way, with new thoughts and expectations, confidently and with perfect assurance, having before our eyes the Lord of glory, Jesus Christ, who as a living Bridegroom, glorified and resurrected, rose from the tomb in order to declare to the world: "Behold, I am with you always, until the close of the age." (Matthew 28. 20). Thus he guides us back to the lost paradise, to joy, peace and immortality.

With these things in mind, brothers and sisters, let us celebrate the Resurrection of the Lord with all our heart and with all our soul. Let us attend the Church services to be initiated into the spirit and the letter of these holy days, and with contrite hearts let us forgive ourselves and each other, "in the spirit of the Resurrection". Let us communicate of the most pure Mysteries "with fear of God, faith and love" so that we become true worshippers and participants in the joy of the Resurrection. Thus renewed and bathed in the light, the joy and the power of the Resurrected Christ, let us carry on with our lives, with Him always before our eyes, who is true God, "risen from the dead on the third day according to the Scriptures", for our own salvation and resurrection.

With the poet of the Church let us repeat: "Glorifying your godlike condescension, we praise You, O Christ. You were born of a Virgin, but you were inseparable from the Father. You suffered as a man, willingly enduring the cross. You rose from the tomb as from a bridal chamber, so as to save the world. Lord, glory to You." To the resurrected Christ belongs the glory, the kingdom and the power, for ever and ever. Amen.

Easter 2003.

The Fortress of Babylon in Old Cairo *

Dr. Maria Vaiou

The fortress of Babylon is situated in the area of Old Cairo (*Masr al-Atiqa*, *Masr al-Qadima*) in the southwestern part of Cairo. Babylon receives different names by various writers, for example, *Babalyun*, *Bablun*, Memphis, Old Cairo, *Qasr al-Rum* (Roman fortress), *Qasr al-Shamma'a* (Castle of the Candle), Fustat, Ain Shams, Letopolis, 'Babylon of Egypt', *Fustat Bablun*, *Dir Babliun*. Babylon is also associated with the Apostle Peter where he allegedly wrote his first Epistle.¹ By the name Babylon is meant the fortress and ancient town situated in the borders of Lower and Upper Egypt.²

There is no mention in sources of the exact derivation of the name of Babylon or the date of its foundation. Diodorus the Sicilian (90–20 B.C.), whose account of Egypt may be dated about 50 B.C., mentions that Babylon took its name after those Babylonian captives brought from Mesopotamia by Sesostris, (i.e. Ramses II), who were driven to revolt by hardship, and seized a position on the Nile. They were finally amnestied, and established themselves in a fortified castle which they called Babylon after their native city.³ The Babylonian fortress was rebuilt in the 6th century B.C. by the Persians on a cliff above the river.⁴

The existence of an early Babylonian military settlement and fortress is also suggested by the historian Strabo (67 B.C.–23 A.D.), who visited the country in 24–25 B.C.. He confirms the tradition of Diodorus ascribing the foundation of Babylon to a revolt by Babylonians who obtained a settlement there from the kings of Egypt. Strabo refers to the name of Babylon as a fort (φρούριον ἐρμυρόν), and the camp of one of three legions guarding Egypt.⁵ Butler identifies the location of the fortress being on an elevated plateau on the south of the *Qasr of Shamma'a*, between the present fortress and the church of Tadrus, adding that the Roman town of Babylon was probably sprang up outside the fortress walls, extended southward, and covered the site of the ‘first encampment’.⁶

The Roman emperor Trajan abandoned the cliff and built the present fort down to the river's edge probably in 98–117 A.D.. Butler explains that there was already an old 'Pharaonic canal' dating from about 2000 B.C., which had thrived as a Nile port by Trajan's time. Trajan 'dug out the canal which linked the Red Sea to the Nile, and he brought it out on the Nile near the fortress'.⁷ Trajan erected the fortress, and 'opened a maritime link between the Mediterranean and Arabia between Rome and India, and Babylon became a big port' (*Amnis Trajanas*). The fortress's importance was due to the fact that it could hold the gates of the Nile and the Red Sea. Butler, based on Ptolemy's report, argues that the canal flew also through the city of Babylon suggesting that Babylon was a city in 151 A.D. in proximity to Heliopolis laying north and south of the canal of Trajan.⁸

The fortress stood 'on the edge of the river Nile', and the river flowed on its west.⁹ The Arab historian al-Murtada (13th c.) mentions that the Romans had built a Nilometer (i.e. means for measuring the height of the Nile) inside the fortress. Butler argues that it was built in the time of Herakleios by Niketas, son of Gregory governor in 609-619 A.D.¹⁰ Al-Hijazi and al-Maqrizi, among others, stress that the Nilometer was built in the fortress and give various positions. Al-Maqrizi places it behind the gate, which was known as 'Small Gate' and was situated in the west wall of the Church inside the road of the 'Mosque of Ibn al-Nu'man'.¹¹ At the time of the Arab conquest of Babylon in the seventh century A.D. there was still a Nilometer in the southwestern section of the fortress. Ibn Taghribirdi (15th c.) mentions that the Nilometer was situated below the Church of Saint George, which exists until today inside the fortress.¹² Al-Maqrizi reports that a column which was said to be the column of the Nilometer was still to be seen in 820 A.H. (1417 A.D.).¹³ Today the fortress is no longer attached to the river as the river has changed its course and left it dry.

The fall of the fortress of Babylon to the Arabs in the Byzantine period meant the loss of Egypt to the Arabs and their subsequent domination of the Delta. The patriarch Cyrus, in spite of considerable opposition in his camp, entered into negotiations with the Arab commander Amr b. al-As, and then left Egypt to have the treaty proposed with Amr ratified by the emperor. After a siege of seven months, the fortress was surrendered under treaty on 21 Rabi' II, 20 (=9 April 641).¹⁴ The seventh century historian John of Nikiou attributes the fall of Babylon to a divine chastisement upon the Byzantines for their maltreatment of the Copts.¹⁵ The camp (*fustat*) of Amr's army, which developed later into Fustat, the new capital of Muslim Egypt, was pitched near this place, and much of the ancient fortifications were used.¹⁶ After the Arab occupation, the

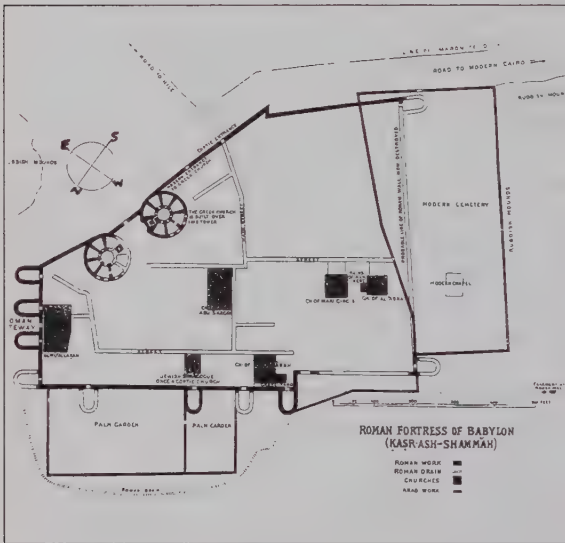

The map is from R. P. M. Jullien's, L'Egypte. Souvenirs bibliques et chretiens (p.225).

name Babylon fell out of use by the Arabs and only survived among the Copts. They used Babylon to describe the towns of Old Cairo from the *Qasr al-Shamma'a* through Fustat and Cairo to ancient Heliopolis. This usage spread to writers in the West.¹⁷

The fortress is all that is left of the town of Babylon today in the form of walls on the eastern, southern and western parts and two towers.¹⁸ The settlement around the fortress belongs to three religious minorities, Orthodox, Copts and Jews. In the narrow alleyways inside the fortress there are many churches, monasteries, and a village with streets, cemeteries and gardens. Butler, who has published a plan of the Roman fortress of Babylon based on the remains of the fort existing before 1882, with a detailed description of it, argues that the Roman fortress was 'quadrilateral' (see below). Four bastions break the line of walls on the south-eastern part of the fortress at intervals. The lack of bastions on the western side of the fort suggests that when the fort was built the Nile flowed under the wall. The western wall, which 'has been razed for the first one hundred yards, where it ceases is concealed behind the new western wall of the cemetery'. Today there are no traces of the northern wall.¹⁹

Proceeding southward the wall there is the Coptic entrance of the fortress *Qasr al-Shamma'a*, 'cut in early Christian times through the Roman masonry which is 8ft in thickness'. A new door has been made through the wall as entrance to the Greek church of Saint George.²⁰ (see below) Over the south-eastern gateway, and built into the walls of the fort is the fourth to sixth centuries Coptic church of *Mu'allaka*, the Hanging Church. A large garden surrounded by Arab walls lies against the fortress. (see map)

The church of Saint George is built on the top of the southern of two towers in the south wall of the fortress. Its height is 55ft. The church of St. George as it is today is a modern building, built after 1904 and belongs to the Patriarchate of Alexandria. The history of the church of St. George goes back to the first three centuries of Christianity, and shows that Babylon has its Christian monuments since old times.²¹ Evidence about the church of St. George, which is often called 'convent' in Memphis or *Qasr al-Rum*, or *Qasr al-Shamma'a* comes from a variety of Greek and Arabic geographical and historical sources.

A pilgrim named Theodosios in 530 A.D., speaks of a so-called convent in Memphis (τῶν εὐσεβῶν μοναζουσῶν τοῦ θεοῦ).²² Memphis is identified with Old Cairo by writers e.g. Ibn al-Muqaffa in his 'history of the Patriarchs' (12th c.) and 'Abd al-Latif (13th c.) in his '*Mukhtasar Akhbar Miṣr*'.²³ In addition, the patriarch Eutychios (10th c.) mentions a church of St. George which was built in 684 A.D. in the 'Fortress of Candles' (*Qasr al-Shamma'a*). This is also identified with Babylon in sources. He adds that another church i.e. the church of St. Kyros was built in the fortress on the remains of the church of St. George. E. Michaelides has argued, based on the short chronological distance between 530–684, that the remains of the church of St. George used for the building of the church of St. Kyros were those of the convent in Memphis mentioned by Theodosios in 530. The church of St. George (684) is further mentioned by Ibn al-Muqaffa in the twelfth century.²⁴

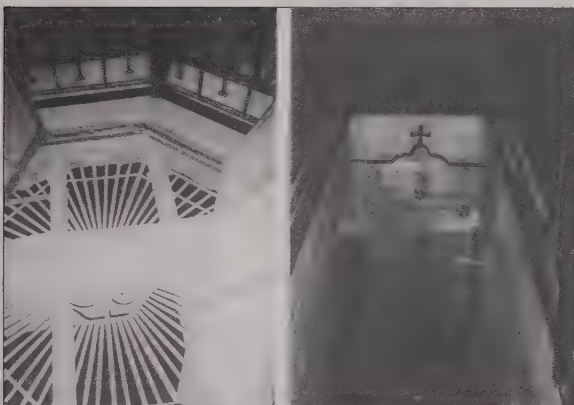
Moreover, the Arab chronographer Ibn Duqmaq (13th c.), in his '*Kitab al-Intisar*', in a chapter on the monasteries and churches in Egypt, reports of a monastery of St. George in the Roman fortress (*Qasr al-Rum*), and says that it is known as a convent (*dir al-banat*). He also gives a description of the monastery that corresponds to today's location of the Church of St. George.²⁵ Al-Maqrizi (14th c.) also speaks of a convent in the *Qasr al-Shamma'a*, which was called by the name of St. George.

This late information confirms Theodosios' evidence in 530 of the existence of a convent which is called later by the name of St. George. In the period from the end of the 15th

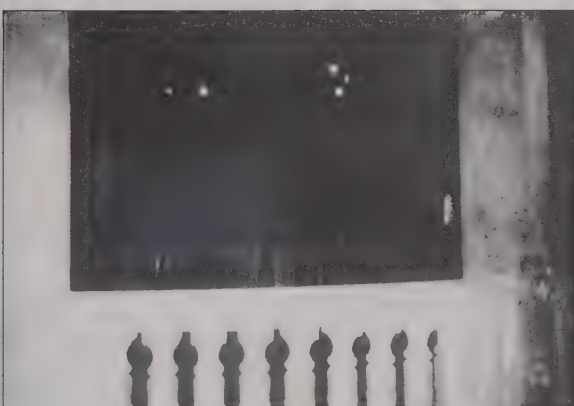

c. onwards, the monastery of St. George acquired a multiplicity of functions as hospital, hotel, school e.t.c.

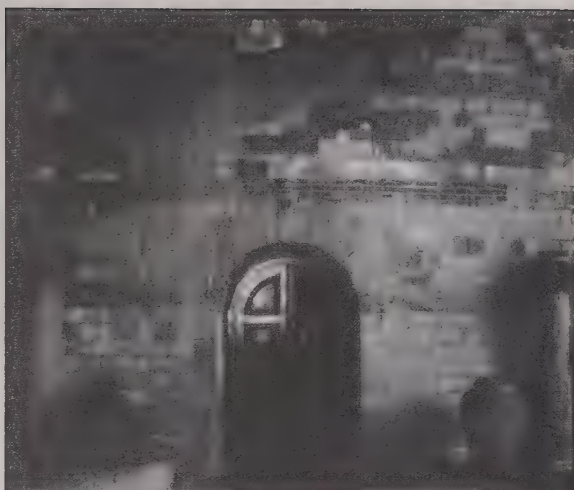
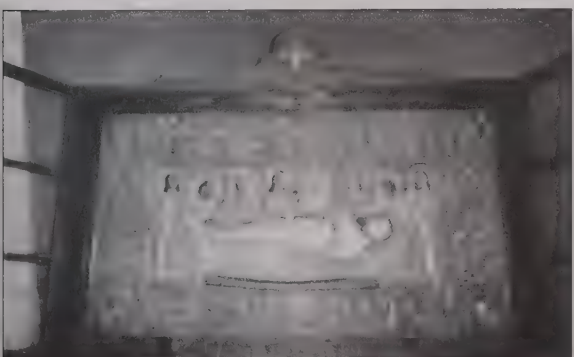
Referring to the present new church, there is a doorway in the middle of the floor of the church (photo 2), with steps leading down into the three-floor Roman tower.(photo 3) Its height is 20 metres. The staircase and the interior of the tower are described in detail by Butler.²⁶

After the first staircase, there is a short passage leading to a room, the roof of which is upheld by eight columns. These columns make a ring inside a circular chamber, which was the original central chamber of the tower. (photo 4)

On the third floor there are seven rooms of the Hagiographical Museum. In the middle of the fifth room there is an impressive piece of art called '*Epitaphios*' embroidered in velvet. (photo 5)

On the second floor there are the chapels of 'Baptistry', 'Nativity of Theotokos', 'Pantokratoras', 'Confession', 'Osteotheke of the Patriarchs', and the 'church of Forty Martyrs'. (photo 6) The last can also be reached by an entrance which is situated down in the courtyard next to the Offices. (photo 7)

On the first floor there are chapels which reflect on the life and martyrdom of St. George. These are, among others, the chapels of 'St. Theodore', three chapels of 'those who martyred along with St. George', the 'chapel of the prison of St. George', the 'church of St. George', the 'chapel of the Dormition of Virgin Mary', the 'chapel of the Three Hierarchs', (photo 8) the 'chapel of the Tombs of the Patriarchs', 'the chapel of St. Mark', the 'chapel of the Archangels'. The first floor is at a distance of 100 metres from the fourth floor where the church of St. George is. On the ground floor in the centre of the tower there is the Roman sewer, and runs in its eastern side.(photo 9) On the right hand of the staircase leading to the Church of St. George there are the chapels of 'Alysis of St. George', 'St. Stephen', and 'Holy Apostles'.

On the left hand of the main entrance there is a corridor which leads to a cemetery, a Byzantine museum, (photo 10) and the 'church of St. Mary' where the Holy family allegedly found refuge there in their flight to Egypt.

The fortress of Babylon, which survives until today, reminds us of the complicated, yet fascinating historical aspects of ancient sites in Egypt. Today the area of the fortress with the existence of churches, and christian relics, preserve Egypt's unique form of Christianity which continued to exist through the ages as a beacon of strength and determination.

* The following is an abstract of a talk I gave in Oxford in the form of a report on my summer activities in Egypt, where I travelled on a research grant in 1999. The choice of the topic, was due to my interest in the site and its history which remains in general obscure with a few exceptions.

- ¹ See *New Testament, Epistles*, 5th ch., verse 13.
- ² EI, III, 756; A.J. Butler, *Babylon of Egypt. A study in the History of Old Cairo* (Oxford, 1914), 6.
- ³ See *Hist.*, lib.i., chap. 56.
- ⁴ Butler, *Babylon of Egypt*, 6-7.
- ⁵ See *Geography*, lib. xvii, 35.
- ⁶ A. J. Butler, *The Ancient Coptic Churches of Egypt*, vol. 1 (Oxford, 1884), 173-77.
- ⁷ Butler, *The Ancient Coptic Churches*, 178; on John of Nikiou's report of Trajan's built of the fort, see Butler, *The Arab Conquest of Egypt and the Last thirty years of the Roman Dominion*, second edition, ed. P. M. Fraser (Oxford, 1978), 243-4.
- ⁸ On the city's northward expansion, see Butler, *Babylon of Egypt*, 11.
- ⁹ See Butler, *The Arab Conquest of Egypt*, 249ff.
- ¹⁰ Butler, *The Arab Conquest*, 42ff.
- ¹¹ Al-Maqrizi, *al-Khitat*, I, (Bulaq, 1270), 58.2.
- ¹² Al-Maqrizi, 510.36; on the Nilometer in the Roman fortress, see W. Popper, *The Cairo Nilometer. Studies in Ibn Taghribirdi's Chronicles of Egypt*, vol.XII, (Berkeley and Los Angeles, 1951), 8ff.
- ¹³ Al-Maqrizi, I, 286.22.
- ¹⁴ On the siege of Babylon, see Butler, *The Arab Conquest of Egypt*, 249ff.; on the condition of the treaty, and the confusion between the treaty made after the siege and the final treaty of surrender in sources, see Butler, *The Arab Conquest of Egypt*, 272, 276.
- ¹⁵ On a detailed account of the various versions of the fall of Babylon, see Butler, *The Arab Conquest of Egypt*, 567.
- ¹⁶ For a bibliography of the topography of the first Arab settlement at al-Fustat-Misir, see Butler, *The Arab Conquest*, lxxi.
- ¹⁷ EI, III, 756.
- ¹⁸ On the towers, see Butler, *The Arab Conquest of Egypt*, 239.
- ¹⁹ See Butler, *Ancient Coptic Churches*, 156; Butler, *The Arab Conquest of Egypt*, 239.
- ²⁰ Butler, *Ancient Coptic Churches*, 157; Babylon has been a seat of bishopric since the fourth century A.D., and the bishop of Babylon derives its title from the city of Babylon until today; I owe this information to his Eminence the Archbishop Gregorios of Thyateira and Gt. Britain; see Butler, *Babylon of Egypt*, 14.
- ²¹ On Roman Egypt, see P. du Bourguet, *Coptic Art* (London, 1971), 22ff.
Κλεόπα Μ. Κοικυλίδου —Ιωάννου Φωκυλίδου, *Ὁδοιπορικὰ ἢ Προσκυνητάρια τῆς Ἀγίας Γῆς* (Ἱεροσόλυμα, 1912), 108.
- ²³ *Corpus Scriptorum Christianorum Orientalium*, ed. J. B. Chabot, J. Guidi, H. Hyvernats, B. Carra de Vaux, *Historia Patriarcharum Alexandrinorum*, t.1, (1904), 165; *Abdollarphi Historiae Aegypti Compendium*, ed. J. White (1800), 116.
- ²⁴ See *Corpus Scriptorum Christianorum Orientalium*, t. VII, ed. L. Cheikho, B. Carra de Vaux and H. Zayyat, (1909), 41.
- ²⁵ Ibn Duqmaq, *Description de l' Egypte*, IV and V, (Caire, 1893), 38, 108.
- ²⁶ Butler, *Ancient Coptic Churches*, 180.

ΜΑΡΤΙΟΣ

1. Το μεσημέρι τέλεσε τη βάπτισμα της θυγατρός του Marwan Chatila καί της Άσπασίας Οίκονομοίδη-Chatila, όνομασας αυτήν Θεοδώρα, στόν Καθεδρικό Ναό της Άγίας Σοφίας Λονδίνου. Τό άπόγευμα τόν έπισκέφθηκε ό Πρέσβυς Άχυλλέας Έξαρχος.

2. Τό πρωί τέλεσε τη Θ. Λειτουργία στόν 'Ιερό Ναό τών Άγίων Νικολάου καί Ξενοφώντος, Leicester, παρεκάθησε δέ μετά στό γεύμα πού παρέθεσε ή Κοινότητα.

3. Τό πρωί τόν έπισκέφθηκε ό π. Γεώργιος Σταυρόπουλος. Τό άπόγευμα τόν έπισκέφθηκαν διαδοχικά ή Φρειδερίκη Παπά καί ό Μιχαλάκης Καλογεράκης. Τό βράδυ παρέθεσε γεύμα στήν κα. Rose-Anne Ellis, τόν Χάρη Σοφοκλείδη καί άλλους.

4. Τό πρωί τόν έπισκέφθηκαν οι Π. Σαββίδης καί Άντώνης Δ. Χατζησάββα. Άργότερα τέλεσε Άγιασμό στό οίκημα της Έλληνικής Κυπριακής Άδελφότητας μέ τήν εύκαιρία της έκθεσης ιερατικών άμφίων. Τό βράδυ παρέστη σέ διάλεξη σχετικά μέ τό 'Ίδρυμα Λεβέντη, πού έγινε στή μνημείο Κωνσταντίνου Λεβέντη στό Κέντρο Έλληνικών Σπουδών του Kings College Λονδίνου.

5. Τό πρωί τόν έπισκέφθηκαν διαδοχικά οι Σταύρος Σολωμού καί Γ. Σκουτέρης. Τό βράδυ παρέστη στήν έκθεση ζωγραφικής τών Ρένου Λαβίδη καί Κλεάνθη Κοτσιοφίδη στό Έλληνικό Κέντρο Λονδίνου.

6. Τό πρωί τέλεσε τη Θεία Λειτουργία στόν Καθεδρικό Ναό Γενεσίου της Θεοτόκου, Camberwell καί στή συνέχεια προέστη της νεκρώσιμου ακολουθίας γιά τόν 'Επίσκοπο Τελμυσού Χριστόφορο, ό όποιος άπεδήμυσεν εις Κύριον στίς 26 Φεβρουαρίου. Τό βράδυ προήδρυσεν συνεδρία του Διοικητικού Συμβουλίου του Έλληνικού Όρθόδοξου Όμολογιακού Σχολείου Cryodan.

7. Τό μεσημέρι παρέθεσε γεύμα στό ζευγος Λάκη & Άννα Μιχαηλίδου. Τό άπόγευμα τόν έπισκέφθηκε ό Χριστόδουλος Χριστοδούλου. Τό βράδυ παρέστη σέ διάλεξη, μέ θέμα "Η Έλληνική Προεδρία του 2003", μέ όμιλητή τόν 'Υπουργό Τύπου Έλλάδος, Χρήστο Πρωτόπαπα, πού έγινε στό London School of Economics.

8. Τό πρωί τέλεσε τη Θ. Λειτουργία στόν Καθεδρικό Ναό της Άγίας Σοφίας Λονδίνου, όπου καί τέλεσε μνημόσυνο γιά τόν Βάσο Χατζηγιάννου. Στόν ίδιο Ναό τέλεσε άργότερα τη βάπτισμα της θυγατρός του Γεωργίου καί της Αικατερίνης Τσιούπρη, όνομασας αυτήν Σοφία. Τό άπόγευμα τόν έπισκέφθηκε ή Πολυτίμη Άγγούρη, τό δέ βράδυ παρεκάθησε σέ έορταστικό δείπνο πού όργάνωσε ή Antiocheian Orthodox Society σέ κεντρικό ξενοδοχείο του Λονδίνου.

9. Τέλεσε τη Θ. Λειτουργία στόν 'Ιερό Ναό Άπ. Άνδρέου, Weston-super-Mare. Στόν ίδιο Ναό εύλόγησε άργότερα τούς γάμους του Πέτρου Πιερή καί της Βασιλικής Μιχαήλ καί στή συνέχεια παρεκάθησε στό γαμήλιο δείπνο.

10. Τό πρωί τέλεσε τήν καθιερωμένη Θ. Λειτουργία γιά τήν πρώτη ήμέρα τών Νηστειών στό Παρεκκλήσιο της Άρχιεπισκοπής. Τό άπόγευμα παρέστη στήν Τελετή 'Ημέρας της Κοινοπολιτείας, πού έγινε στό Westminster Abbey τή παρουσία της Βασίλισσας Έλισάβετ, καί στή συνέχεια σέ δεξίωση γιά τόν ίδιο σκοπό, πού πραγματοποιήθηκε στό Marlborough House.

11. Τόν έπισκέφθηκαν διαδοχικά οι π. Άνθιμος Παπανδρέου, Γεώργιος Κουνής, Γεώργιος Δημητριάδης, καί Έλένη Βρενά. Τό βράδυ παρέστη σέ διάλεξη σχετικά μέ τίς άνασκαφές στό Παλαιόκαστρο Κρήτης. Η διάλεξη έγινε στό Έλληνικό Κέντρο Λονδίνου μέ όμιλητές τούς L. Hugh Sackett J.A. καί Δρα. Mac Gillivray.

12. Τόν έπισκέφθηκαν διαδοχικά ό Άρχιμ. Αίμιλιανός Παπαδάκης, ό Μιλτιάδης Μιλτιάδους μέ τόν Ντίνο Φλορέντζο καί οι Κλεάνθης Κουρτουμπελίδης καί Άριστος Καψοσιδέρης. Τό βράδυ παρεκάθησε σέ δείπνο πού παρέθεσεν ό Πρύτανης του City University.

13. Προήδρυσεν συνεδρία τών Βοηθών του 'Επισκόπου καί στή συνέχεια παρεκάθησε σέ γεύμα μαζί τούς στήν Άρχιεπισκοπή. Άργότερα τόν έπισκέφθηκαν διαδοχικά ή Όλγα Χριστοδουλίδη καί ή Πολυτίμη Άγγούρη.

14. Τόν έπισκέφθηκε ή Άγγελική Σωτηρίου. Τό βράδυ τέλεσε τήν Άκολουθία τών Πρώτων Χαιρετισμών στό Παρεκκλήσιο της Άρχιεπισκοπής καί στή συνέχεια στόν Καθεδρικό Ναό Άγίας Σοφίας Λονδίνου.

15. Τέλεσε τη Θ. Λειτουργία στόν 'Ιερό Ναό Άγίου Δημητρίου, Edmonton, όπου καί παρεκάθησε σέ γεύμα πού παρέθεσε ή Κοινότητα. Τό βράδυ μετέσχε στόν Πανορθόδοξο Έσπερινό στόν Σερβικό Όρθόδοξο Καθεδρικό Ναό του Άγίου Σάβα, μέ τήν εύκαιρία της Κυριακής της Όρθοδόξιας, καί στή συνέχεια παρέστη σέ δεξίωση πού δόθηκε εκεί.

17. Τόν έπισκέφθηκαν διαδοχικά ό Νικόλαος Νίκας καί ή Μαρία Σήψα, ό Γεώργιος Τσιγκόπουλος, καί οι Χρήστος & Γεώργιος Παπαδάκης.

18. Τόν έπισκέφθηκαν ό Γλυκερής Παπασπύρου μέ τόν Φώτη Φώτη. Στή συνέχεια παρέστη στή παρουσίαση δύο νεωτέρων Έλλήνων συγγραφέων, του Νίκου Παναγιωτόπουλου & της Έλένης Παννακάκη στό Pitch Theatre Λονδίνου, στό πλαίσιο "Έκθεσης Έλληνικού Βιβλίου 2003. Τό άπόγευμα έπισκέφθηκε τόν Κύριο Νικόλα στο γραφείο του καί άργότερα παρέστη σέ διάλεξη του Καθηγητή Ευστάθιου Ευσταθιάδη γιά τη διδασκαλία τών Νέων Έλληνικών.

19. Τόν έπισκέφθηκαν διαδοχικά ή Μαρία Βασιλειάδου καί ή Ίωάννα Ρώσση. Τό μεσημέρι τέλεσε τη Νεκρώσιμη Άκολουθία γιά τήν Έλένη Χατζημηνά στόν Καθεδρικό Ναό Άγίου Νικολάου, Shepherd's Bush. Τό άπόγευμα τόν έπισκέφθηκαν ό Γεώργιος Χατζηφάνης μέ τόν Χρήστο Πεδίου.

20. Παρεκάθησε σέ γεύμα στήν Άρχιεπισκοπή μέ τούς Γρηγόρη Χόπλαιο & Σάββα Παυλίδη. Τό άπόγευμα τέλεσε έπιμνημόσυνη δέηση στό Παρεκκλήσιο της Άρχιεπισκοπής γιά τόν Πέτρο Φραγκεσκίδη. Τό βράδυ προήδρυσεν συνεδρία τών Κηδεμόνων του Όμολογιακού Δημοτικού Σχολείου "Άγιος Κυπριανός" Hornion Heath Λονδίνου, πού έγινε στόν χώρο της Άρχιεπισκοπής.

21. Τό έσπερας τέλεσε τήν Άκολουθία τών Δεύτερων Χαιρετισμών στόν 'Ιερό Ναό Προφήτου 'Ηλίου, Reading, παρεκάθησε δέ στό γεύμα πού παρέθεσε μετά ή Κοινότητα.

22. Τό πρωί μετέβη στό Δουβλίνο, όπου καί προήδρυσεν συνεδρία του Έκκλησιαστικού Συμβουλίου καί της Έλληνικής Άδελφότητας. Άργότερα τέλεσε τόν Έσπερινό στόν 'Ιερό Ναό του Εύαγγελισμού καί στή συνέχεια παρεκάθησε σέ δείπνο πού παρέθεσε ό Πρέσβυς της Έλλάδος Βασίλειος Πισιπής.

23. Τέλεσε τη Θ. Λειτουργία στόν 'Ιερό Ναό του Εύαγγελισμού Δουβλίνου, καί στή συνέχεια παρεκάθησε σέ γεύμα πού παρέθεσε ό πρέσβυς της Έλλάδος. Κατά τό άπόγευμα έπέστρεψε στό Λονδίνο.

24. Τόν έπισκέφθηκαν, διαδοχικά, στήν Άρχιεπισκοπή, ό Νίκος Κουτσός καί ή Άναστασία Παύλου. Τό άπόγευμα τέλεσε τόν Έσπερινό στόν Καθεδρικό Ναό Κοιμήσεως της Θεοτόκου, Wood Green, καί στή συνέχεια προήδρυσεν Συνεδρία της Γραμματείας του Ε.Φ.Ε.Π.Ε. πού έγινε στά γραφεία του Καθεδρικού Ναού.

25. Τέλεσε τη Θ. Λειτουργία στόν Καθεδρικό Ναό Κοιμήσεως της Θεοτόκου, Wood Green, όπου καί παρεκάθησε σέ γεύμα. Άργότερα έπισκέφθηκε στό Νοσοκομείο Wellington τόν άσθενή Χρήστο 'Ιωσήφ καί άργότερα, επιστρέφοντας στήν Άρχιεπισκοπή, τόν έπισκέφθηκε ό Κώστας Νεοφύτου.

26. Παρεκάθησε σέ δείπνο, πού παρέθεσε τό ζεύγος Salim & Άγγελική Ησέ.

27. Τό μεσημέρι παρεκάθησε σέ γεύμα, πού όργάνωσε ή Φιλανθρωπική Όργάνωση Γυναικών Finchley καί Barnet γιά τήν παγκόσμια "Εορτή της Μητέρας" στό Trios Restaurant, Palmers Green.

28. Τό άπόγευμα τόν έπισκέφθηκε ή Ειρήνη Πουπάκη. Άργότερα τέλεσε τήν Άκολουθία τών Τρίτων Χαιρετισμών στόν 'Ιερό Ναό Άγίας Τριάδας, Birmingham, παρεκάθησε δέ μετά στό γεύμα πού παρέθεσε ή Κοινότητα.

29. Τό πρωί παρέστη στή σχολική εορτή γιά τήν επέτειο της 25ης Μαρτίου 1821 του Δημοτικού Σχολείου της Έλληνικής Πρεσβείας Λονδίνου πού έγινε στήν Κρύπτη του Καθεδρ. Ναού Άγίας Σοφίας Λονδίνου. Τό βράδυ παρέστη στήν καθιερωμένη έτήσια χοροεσπερίδα της Έλληνικής Όρθοδόξου Φιλανθρωπικής Όργανώσεως σέ κεντρικό ξενοδοχείο του Λονδίνου.

30. Τό πρωί τέλεσε τη Θ. Λειτουργία καί Δοξολογία γιά τήν 25η Μαρτίου 1821, στόν Καθεδρικό Ναό της Άγίας Σοφίας Λονδίνου. Τό άπόγευμα παρέστη σέ έορταστική έκδήλωση γιά τίς έθνικές έπετείους Έλλάδος & Κύπρου, 25ης Μαρτίου 1821 καί 1ης Άπριλίου 1955, πού όργάνωσε ή Όμοσπονδία Κυπρίων Άποδήμων, στό St. Monica's Hall του Palmer's Green.

31. Τό μεσημέρι παρεκάθησε σέ γεύμα πού παρέθεσε στήν οικία της ή "Υπατη Άρμοστής Κύπρου, κα. Μύρνα Κλεόπα. Τό βράδυ παρεκάθησε σέ τιμητικό δείπνο γιά τόν Sir Sigmund Sternberg στό Middle Temple, τή παρουσία του βασιλικού συζύγου Δουκός του Έδιμβούργου Φίλιππου, πού όργανώθηκε υπό τήν αιγίδα του Κέντρου Έλληνο-Έβραϊκών Σπουδών Cambridge.

ΑΠΡΙΛΙΟΣ

1. Τό πρωί τέλεσε τόν Ἅγιασμό στό παρεκκλήσιο τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς. Ἀργότερα τόν ἐπισκέφθηκε ὁ Ἄρης Δημόπουλος.
2. Τό ἀπόγευμα τέλεσε τήν Ἀκολουθία τῆς Προηγιασμένης στόν Ἱερό Ναό τοῦ Μεγαλομάρτυρος Ἀγίου Γεωργίου, Kingston-upon-Thames, ὅπου καί χειροτόνησε σέ διάκονο τόν Σταῦρο Σολωμοῦ.
3. Τόν ἐπισκέφθηκαν ἡ Μαρία Γιωργάλλα μέ τήν Hamanda Βουγιούνη.
4. Μετέβη στήν Γλασκώβη ὅπου τέλεσε τήν Ἀκολουθία τῆς Προηγιασμένης στόν Καθεδρικό Ναό Ἀποστόλου Λουκά, χειροτόνησε δέ σέ διάκονο τόν Ραφαήλ Παβούρη, στόν ὁποῖο ἔδωσε τό ὄνομα Σίμων. Τό βράδυ τέλεσε τήν Ἀκολουθία τῶν Τέταρτων Χαιρετισμῶν στόν ἴδιο Ναό.
5. Τό μεσημέρι παρεκάθησε σέ γεῦμα μέ τήν κα. Ridi Στάκη, ἔχοντας ἔτσι τήν εὐκαιρία νά συναντήσῃ καί ἄλλα μέλη τῆς οἰκογενείας τοῦ ἀείμνηστου Sir Reo Στάκη. Τό βράδυ παρεκάθησε σέ δείπνο πού παρέθεσε ὁ Ἰωάννης Πέρδικος στό ἐστιατόριό του.
6. Τό πρωί τέλεσε τή Θ. Λειτουργία στόν Καθεδρικό Ναό Ἀπ. Λουκά Γλασκώβης, ὅπου καί χειροτόνησε σέ πρεσβύτερο τόν διάκονο Σίμωνα Παβούρη, δίδοντας του τό πρῶτο του ὄνομα Ραφαήλ. Παρεκάθησε μετά σέ δείπνο πού παρέθεσε ἡ Κοινότητα, ἐπέστρεψε δέ στό Λονδίνο τό βράδυ.
7. Τό πρωί τόν ἐπισκέφθηκαν διαδοχικά ὁ π. Ἀνδρέας Γαριβαλδηνός καί ὁ π. Σπυριδών Μαϊκαντζῆς (συνοδευόμενος ἀπό τόν Σωτήριο Λουκά). Τό βράδυ τέλεσε τόν Ἅγιασμό στά ἐγκαίνια τοῦ Penridge Conference and Banqueting Suite, New Southgate Λονδίνου.
8. Τό πρωί τόν ἐπισκέφθηκε ἡ Μαρία Γιωργάλλα. Τό βράδυ προηόδρεψε ἐπιτροπῆς γιά τήν ὁμαδική ἀσφάλιση τῶν κοινοτικῶν περιουσιῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς.
9. Τό πρωί ἔδωσε συνέντευξη στόν Ἄντρο Παυλίδη, δημοσιογράφου τοῦ Ραδιοτηλεοπτικοῦ Ἰδρύματος Κύπρου (Ρ.Ι.Κ.) καί στόν Δῶρο Παρτασιδῆ, οἱ ὁποῖοι παρεκάθησαν σέ γεῦμα στήν Ἀρχιεπισκοπή μαζί μέ τόν Καθηγητή Κώστα Γραμμένο. Τό ἀπόγευμα τέλεσε τήν Ἀκολουθία τῶν Χαιρετισμῶν στόν Ἱερό Ναό Παναγίας τῆς Ἑλεούσης, καί Ἀγίας Μαρίας, Stoke-on-Trent, παρεκάθησε δέ στό γεῦμα πού παρέθεσε μετά ἡ Κοινότητα.
10. Τό πρωί τόν ἐπισκέφθηκαν διαδοχικά ὁ π. Εὐγένιος Χριστοδούλου, ὁ Ἀλφρέδος Θεοδώρου, καί κατά τό ἀπόγευμα ὁ Ἐπίσκοπος Διοκλείας Κάλλιστος.
11. Τό πρωί τόν ἐπισκέφθηκε ὁ Γεώργιος Γεωργίου. Τό βράδυ τέλεσε τήν Ἀκολουθία τοῦ Ἀκαθίστου Ὕμνου στόν Ἱερό Ναό Ἀγίου Ἑλευθερίου, Leyton Λονδίνου. Στή συνέχεια παρέστη σέ δεξίωση πού ὀργάνωσε ὁ Σύνδεσμος Ἑλλήνων Γονέων σέ κεντρικό ξενοδοχεῖο τοῦ Λονδίνου.
12. Τό ἀπόγευμα τόν ἐπισκέφθηκε ἡ Tilaye Habtegebriel.
13. Τό πρωί τέλεσε τή Θ. Λειτουργία στόν Ἱερό Ναό Ἀγίου Ἀντωνίου, Holloway Λονδίνου. Ἀργότερα τέλεσε τή βάπτισμα τοῦ Ἀντώνη - Ἰωάννη, γιοῦ τοῦ Christopher Harris καί τῆς Στέλλας Λαζαρίδου, καί στή συνέχεια τοῦ Ἀδάμ - Κύπρου - Λούρου, γιοῦ τοῦ Νικόλα καί τῆς Katrina Nicholas, στό Παρεκκλήσιο τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς.
14. Τό βράδυ τέλεσε τήν Ἀκολουθία τῶν Χαιρετισμῶν στόν Ἱερό Ναό Ἀγίου Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Cheltenham, παρεκάθησε δέ μετά σέ δείπνο στό ἐκεῖ ἐστιατόριο τοῦ Νίκου Πανταζῆ.
15. Τόν ἐπισκέφθηκε ἡ Εὐαγγελία Γαρίλα.
16. Τό μεσημέρι παρέστη σέ δεξίωση πού ἔγινε στήν οἰκία τοῦ Ἑλληνα Πρέσβυ, γιά τό γεγονός τῆς ὑπογραφῆς συμφωνίας, πού ἔγινε ἐπὶ Ἑλληνικῆς Προεδρείας στήν Ἀθήνα, γιά τήν προσχώρηση νεῶν χωρῶν-μελῶν στήν Εὐρωπαϊκή Ἑνωση. Ἀργότερα τόν ἐπισκέφθηκε ὁ Πρωτοπρ. Κύριλλος Leret-Aldir.
17. Τό μεσημέρι παρεκάθησε σέ γεῦμα μέ τόν Ἀρχιμ. Ἀθηναγόρα Κωνσταντίνου στήν Ἀρχιεπισκοπή. Τό βράδυ ἐπισκέφθηκε τήν οἰκία τοῦ Ἀνδρέα & Μιλένας Τσαυλῖρη στό Hamstead Λονδίνου.
18. Τό μεσημέρι, τόν ἐπισκέφθηκε ὁ π. Γεώργιος Μатарᾶς καί Ἐπιτροπῇ τοῦ Συλλόγου Γονέων τοῦ Δημοτικού Σχολείου τῆς Ἑλληνικῆς Πρεσβείας Λονδίνου.
20. Τό πρωί τέλεσε τή Θ. Λειτουργία τῆς Κυριακῆς τῶν Βαΐων στόν Ἱερό Ναό Ἀγίων Λαζάρου καί Ἀνδρέου, Forest Gate Λονδίνου. Τό βράδυ τέλεσε τήν Ἀκολουθία τοῦ Νυμφίου στό Παρεκκλήσιο τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς καί στή συνέχεια στόν Καθεδρικό Ναό τῆς Ἀγίας Σοφίας Λονδίνου.
21. Τό ἀπόγευμα τέλεσε τήν Ἀκολουθία τοῦ Νυμφίου στό Παρεκκλήσιο τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς καί στή συνέχεια στόν Καθεδρικό Ναό Τιμίου Σταυροῦ καί Ἀρχαγγέλου Μιχαήλ, Hendon Λονδίνου.
22. Τό ἀπόγευμα τόν ἐπισκέφθηκε ὁ Χάρης Σοφοκλείδης. Ἀργότερα, τέλεσε τήν Ἀκολουθία τοῦ Νυμφίου στό Παρεκκλήσιο τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς καί, στή συνέχεια, στόν Ἱερό Ναό τῶν Δώδεκα Ἀποστόλων, Hertfordshire.
23. Τό πρωί τόν ἐπισκέφθηκαν διαδοχικά οἱ Λαυρέντης & Εὐγενία Σπανοῦ, Δημοσθένης & Ἑλένη Πέρρη καί Γεώργιος & Φούλα Νεοκλέους καί τό ἀπόγευμα ὁ Salim Hoché. Τό βράδυ τέλεσε τήν Ἀκολουθία τοῦ Εὐχελαίου στόν Ἱερό Ναό Ἀγίου Δημητρίου Edmonton Λονδίνου.
24. Τό πρωί τέλεσε τήν τελετή τῆς Νίψεως τῶν Ποδῶν καί τή Θ. Λειτουργία στόν Ἱερό Ναό Ἀγίου Παντελεήμονος, Harrow Λονδίνου. Τό βράδυ τέλεσε τήν Ἀκολουθία τῶν Δώδεκα Εὐαγγελίων στό Παρεκκλήσιο τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς καί στή συνέχεια στόν Καθεδρικό Ναό τοῦ Ἀγίου Νικολάου, Shepherd's Bush Δυτικοῦ Λονδίνου.
25. Τό πρωί τέλεσε τήν Ἀκολουθία τῶν Μεγάλων Ὁρῶν καί τόν Ἑσπερινό τῆς Ἀποκαθήλωσης στό Παρεκκλήσιο τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς. Τό βράδυ τέλεσε τήν Ἀκολουθία τοῦ Ἐπιταφίου Ὁρήνου καί τήν περιφορὰ αὐτοῦ στό Παρεκκλήσιο τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς καί στή συνέχεια στόν Καθεδρικό Ναό τῆς Ἀγίας Σοφίας Λονδίνου.
26. Τό πρωί τέλεσε τή Θ. Λειτουργία στόν Καθεδρ. Ναό Κοιμήσεως τῆς Παναγίας Wood Green. Τό ἀπόγευμα τέλεσε τήν Ἀκολουθία τῆς Ἀναστάσεως στό Παρεκκλήσιο τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς καί στή συνέχεια, στόν Καθεδρικό Ναό τῆς Ἀγίας Σοφίας Λονδίνου, ὅπως καί τή Θ. Λειτουργία τοῦ Πάσχα.
27. Ἐτέλεσε τόν Ἑσπερινό τῆς Ἀγάπης στόν Καθεδρικό Ναό τῶν Ἀγίων Πάντων Λονδίνου, στή διάρκεια τῆς ὁποίας ἀνεγνώσθη ἡ περικοπή τοῦ Εὐαγγελίου σέ διάφορες γλώσσες.
28. Νωρίς τό ἀπόγευμα τόν ἐπισκέφθηκε ὁ Παρασκευᾶς Ἀναστασιάδης. Τό βράδυ παρέστη σέ ἐκδήλωση στό Δημαρχεῖο τοῦ Barnet πρὸς τιμὴ τοῦ Χάρη Σοφοκλείδη καί τοῦ Ἀγγλικανοῦ Ἱερέα Colin Gay, ὁ ὁποῖος ἀφυπηρετεῖ ἀπὸ τῆ θέσης του στόν Ἀγγλικανικό Ναό τοῦ Ἀγίου Μάρκου Barnet Vale, (ὁ ὁποῖος παραχωρεῖ τόν χώρο του, ἐξυπηρετώντας τίς λειτουργικὲς ἀνάγκες τῆς Κοινότητος Ἀγίας Αἰκατερίνης Barnet).
30. Τό πρωί τέλεσε τή Θ. Λειτουργία στόν Ἱερό Ναό Ἀγίου Δημητρίου Edmonton Λονδίνου καί στή συνέχεια προηόδρεψε Συνάξεως τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, στοὺς χώρους τῆς ὁμωνύμου Κοινότητος.

MARCH

1. At midday, His Eminence the Archbishop baptised Theodora, infant daughter of Marwan Chatila & Aspasia Oeconomidou-Chatila at the Cathedral of the Divine Wisdom in Bayswater. In the afternoon, he received Ambassador Achilleas Exarchos.
2. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the church of Ss. Nicholas & Xenophon in Leicester, being entertained to lunch by the Community afterwards.
3. In the morning, he received Father Georghios Stavropoulos. During the afternoon, he received Miss Frederiki Papa, and Michalakos Kalogherakis. In the evening, he entertained Mrs. Rose-Anne Ellis, Haris Sophokleidis and others to supper.
4. During the morning, he received Chris Savvidis and Antonis D. Hadji-Savva. At midday, he presided at an *Aghiasmos* held to mark the opening of an exhibition of priestly vestments at the Greek-Cypriot Brotherhood in North Finchley. In the evening, he was present at a lecture entitled "*The A.G. Leventis Foundation and the protection of the Cultural Heritage*", held in memory of Constantinos Leventis at the Centre for Hellenic Studies at King's College London.
5. He received Stavros Solomou in the morning and G. Skouteris in the afternoon. In the evening, he was present at an exhibition of paintings by Renos Lavithis & Kleanthis Kotsioides entitled "*Hellenic Scenes and Images*" and held at the Hellenic Centre.
6. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the Cathedral of the Nativity of the Mother of God in Camberwell and, in continuation, presided at the funeral of Bishop Christophoros of Telmessos (who has passed to his reward on 26th February). In the evening, he presided at a meeting of the Governing Body of St. Cyprian's VA Primary School in Thornton Heath held at the school premises.
7. At midday, he entertained to lunch by Lakis & Anna Michaelidis. In the afternoon, he received Christodoulos Christodoulou. In the evening, he was present at a lecture delivered at the London School of Economics by Christos Protopapas, Hellenic Minister for the Mass Media, on the subject of "*The Hellenic Presidency 2003*".
8. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the Cathedral of the Divine Wisdom in Bayswater, following which, he presided at a memorial service for the late Vassos Hadji-Ioannou. At midday, he baptised Sophia, infant daughter of Georghios & Aekaterini Papadopoulos at the same cathedral. In the afternoon, he received Miss Polytimi Angouri. In the evening, he was present at the annual Gala Dinner of the Antiochian Orthodox Society of Britain at the Hotel Intercontinental.
9. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the church of St. Andrew the Apostle in Weston-super-Mare. In the afternoon, he blessed the marriage of Petros Pieri & Vassiliki Michael in the same church.
10. In the morning, he presided at services for the first day of the Great Lent in the Chapel of the Archdiocese. In the afternoon, he was present at the Commonwealth Day Observance held at Westminster Abbey in the presence of Her Majesty The Queen; and, later, he was present at the reception held to mark the Observance at Marlborough House, again in the presence of Her Majesty.
11. During the afternoon, he received the Revd. Anthimos Papandreou, Georgios Kounis, Georghios Dimitriadis, and Heleni Brena. In the evening, he was present at a lecture delivered at the Hellenic Centre by L. Hugh Sackett and Dr. J.A. MacGillivray in the context of "*Ancient Palaikastro: An Exhibition to mark 100 years of Archaeological Work at Palaikastro, Crete*".
12. He received Archimandrite Aemilianos Papadakis and Miltiadis Miltiadous & Dinos Florentzos during the morning and Kleanthis Kourtoumbelidis and Aristos Kapsosideris during the afternoon. In the evening, he was present at the City University's Chancellor's Dinner held at the Mansion House.
13. In the morning, he presided at a meeting of the London-based hierarchy of the Archdiocese, afterwards entertaining them to lunch. During the afternoon he received Miss Olga Christodoulidou and Miss Polytimi Angouri.
14. In the morning, he received Mrs. Angeliki Soteriou. In the evening, he presided at the First Service of Salutations, first in the Chapel of the Archdiocese and the at the Cathedral of the Divine Wisdom in Bayswater.
16. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the church of St. Demetrius in Edmonton, being entertained to lunch by the Community afterwards. In the evening, he was present at Pan-

- Orthodox Vespers held at the Serbian Orthodox Cathedral of St. Sava held to mark the Sunday of Orthodoxy, attending the reception held there afterwards.
17. He received Nikolaos Nikas and Miss Maria Sipsa during the morning and Georghios Tsingopoulos and Christos & Georghios Papatakis during the afternoon.
18. In the morning, he received Glykeris Papaspyrou & Photis Foti. At midday, he attended a presentation of two contemporary Greek writers (Nikos Panayotopoulos & Heleni Yannakakis) at the Pitch Palace Theatre at Olympia, held in the context of Greece at the London Book Fair 2003. In the afternoon, he visited Kypros Nicholas at his offices. In the evening, he attended a presentation by Professor Efsthathios Efsthathiadis on the teaching of Modern Greek.
19. During the morning, he received Mrs. Maria Vassiliadou and Miss Ioanna Rossi. At midday, he presided at the funeral of Mrs. Heleni Hadji-Mina at the Cathedral of St. Nicholas in Shepherd's Bush. In the afternoon, he received Georghios Hajifanis and Christos Pediou.
20. At midday, he entertained Gregorios Hoplaros & Savvas Pavlidis to lunch. In the afternoon, he presided at a Memorial Service for Mr. Petros Frangeskides in the Chapel of the Archdiocese. In the evening, he presided at a meeting of the Trustees of St. Cyprian's VA Primary School in Thornton Heath held at the Archdiocese.
21. In the evening, he presided at the Second Service of Salutations for the Community of the Prophet Elias in Readin, being entertained to supper by the Community afterwards.
22. He left for Ireland in the morning. In Dublin, he presided at meetings of the Church Committee and at that of the Hellenic Community. In continuation, he presided at Vespers at the church of the Annunciation. In the evening, he was entertained to supper by the Hellenic Ambassador, Vassilios Pispinis.
23. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the church of the Annunciation in Dublin, being entertained to lunch by the Hellenic Ambassador afterwards. He returned to London in the afternoon.
24. He received Nikos Koutsou in the morning, and Miss Anastasia Pavlou in the afternoon. In the evening, he presided at Great Vespers at the Cathedral of the Dormition of the Mother of God in Wood Green. In continuation, he presided at a meeting of the EFEPE Secretariat in the Offices of the same cathedral.
25. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the Cathedral of the Dormition of the Mother of God in Wood Green, being entertained to dinner by the Community afterwards. Later, he visited Christos Iosif at the Wellington Hospital. Returning to Thyateira House, he received Kostas Neophytou.
26. In the evening, he was entertained to supper by Salim & Angeliki Hoché.
27. At midday, he was present at a "Mother's Day Lunch" held under the auspices of the Greek Women's Philanthropic Association (Finchley and Barnet) at Trios' restaurant in Palmers Green.
28. In the afternoon, he received Mrs. Eirini Poupaki. In the evening, he presided at the Third Service of Salutations at the church of the Holy Trinity in Brighton, being entertained to supper by the Community afterwards.
29. In the morning, he was present at the celebration to mark Hellenic National Day organised by the staff and pupils of the Hellenic Primary School of London and held in the crypt of the Cathedral of the Divine Wisdom in Bayswater. In the evening, he was present at the Greek Independence Ball, held under the auspices of the Greek Orthodox Charity Organisation at the Hotel Inter-Continental.
30. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the Cathedral of the Divine Wisdom in Bayswater and, in continuation, presided at a *Te Deum* held to mark the Hellenic National Day. In the afternoon, he was present at a celebration organised under the auspices of the National Federation of Cypriots in Great Britain at St. Monica's Hall in Palmers Green and held to mark the anniversaries of 25th March and 1st April.
31. At midday, he was a guest at the lunch held by Mrs. Myrna Kleopas, High Commissioner of the Republic of Cyprus at her residence. In the evening, he was present at a Tribute Dinner held for Sir Sigmund Sternberg at the Middle Temple in the presence of HRH Prince Philip The Duke of Edinburgh under the auspices of the Cambridge - based Centre for Jewish - Christian Relations.

1. In the morning, he celebrated an *Aghiasmos* in the Chapel of the Archdiocese. In the afternoon, he received Aris Demopoulos.
2. In the evening, he celebrated the Pre-Sanctified Liturgy at the church of St. George the Great Martyr in Kingston-upon-Thames, during the course of which he ordained Stavros Solomou to the diaconate.
3. In the morning, he received Mesdames Maria Georghalla & Hamanda Bouyiount.
4. He left for Glasgow in the early morning. There, he celebrated the Pre-Sanctified Liturgy at the Cathedral of St. Luke the Evangelist, during the course of which he ordained Dr. Raphael Pavouris to the diaconate, conferring on him the name Simon. In the evening, he presided at the Fourth Service of Salutations at the same cathedral.
5. At midday, he was entertained to lunch by Mrs. Ridi Staki and had the opportunity to meet other members of the family of the late Sir Reo Stakis. In the evening, he was entertained to supper by Ioannis Perdikos at his restaurant.
6. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the Cathedral of St. Luke the Evangelist in Glasgow, during the course of which he ordained Deacon Simon Pavouris to the priesthood, returning his name to 'Raphael'. He was entertained to lunch by the Community afterwards and returned to London in the evening.
7. During the morning, he received Father Andreas Garivaldinos and Father Spyridon Maikantzis (who was accompanied by Soterios Louka). In the evening, he presided at an *Aghiasmos* on the occasion of the opening of the Penridge Conference and Banqueting Suite in New Southgate.
8. In the morning, he received Mrs. Maria Georghalla. In the evening, he presided at a presentation concerning the collective insurance of property belonging to Communities of the Archdiocese.
9. In the morning, he was interviewed by Andros Pavlidis of the Cyprus Broadcasting Foundation (*RIK*) and Doros Partasidis. At midday, he entertained the aforementioned to lunch, at which they were joined by Prof. Konstantinos Grammenos. In the afternoon, he presided at a Service of Salutation at the church of Ss. Mary and Marina in Longton (Stoke-on-Trent), being entertained to supper by the Community afterwards.
10. He received Father Eugenios Christodoulou and Alfredos Theodorou during the morning and Bishop Kallistos of Diokleia in the afternoon.
11. He received Georghios Georghiou in the morning. In the evening, he presided at the Akathist Hymn at the church of St. Eleutherius in Leyton. Afterwards, he was present at a reception organised by the Greek Parents' Association at the Royal National Hotel.
12. In the afternoon, he received Miss Tilaye Habtegebriel.
13. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the church of St. Anthony in Holloway. During the afternoon, he baptised Antonios Ioannis, infant son of Christopher Harris & Stella Lazaridou, and Adam Kypros Loizos, infant son of Nikolaos & Katrina Nicholas, in the Chapel of the Archdiocese.
14. In the evening, he presided at a Service of Salutation at the church of St. John Chrysostom in Cheltenham, being entertained to supper at Nikos Pantazi's restaurant afterwards.
15. In the morning, he received Miss Evangelia Garila.
16. At midday, he was present at a reception organised on

the occasion of the signing of the Accession Treaty for new EU members in Athens and held at the Hellenic Ambassador's residence. In the afternoon, he received Protopresbyter Kyrillos Leret-Aldir.

17. He entertained Archimandrite Athenagoras Konstantinou to lunch. In the evening, he visited the home of Andreas & Milena Tsaviliri in Hampstead.

18. During midday, he received Father Georghios Mataras and the Parents' Association of the Hellenic Primary School of London.

20. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy of Palm Sunday at the church of Ss. Lazarus & Andrew in Forest Gate. In the evening, he presided at the Service of the Bridegroom in the Chapel of the Archdiocese and, later, at the Cathedral of the Divine Wisdom in Bayswater.

21. In the evening, he presided at the Service of the Bridegroom in the Chapel of the Archdiocese and, later, at the Cathedral of the Holy Cross and St. Michael in Golders Green.

22. In the afternoon, he received Haris Sophokleidis. In the evening, he presided at the Service of the Bridegroom in the Chapel of the Archdiocese and, later, at the church of Twelve Apostles in Brookman's Park (Hatfield).

23. During the morning, he received Lavrentios & Eugenia Spanos & Demosthenis & Heleni Peris and Georghios & Foula Neokleous. In the afternoon, he received Salim Hoché. In the evening, he presided at the Mystery of the Holy Oil (*Euchelion*) at the church of St. Demetrius in Edmonton.

24. In the morning, he celebrated the ceremony of the Wshing of Feet (*'Nipter*) and the Divine Liturgy at the church of St. Panteleimon in Kenton (Harrow). In the evening, he read the 'Gospel of the Testament' in the Chapel of the Archdiocese and then presided at the Service of the Twelve Gospel Readings at the Cathedral of St. Nicholas in Shepherd's Bush.

25. In the morning, he presided at the Royal Hours and at Vespers of the Deposition of the Body of Christ in the Chapel of the Archdiocese. In the evening, he presided at the Service of the Epitaphios Lament and procession in the Chapel of the Archdiocese and then at the Cathedral of the Divine Wisdom in Bayswater.

26. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the Cathedral of the Dormition of the Mother of God in Wood Green. In the evening, he presided at the Ceremony of the Proclamation of the Resurrection in the Chapel of the Archdiocese. He then presided at the same Ceremony at the Cathedral of the Divine Wisdom in Bayswater where, in continuation, he celebrated the Paschal Divine Liturgy.

27. In the evening, he presided at the Vespers of Love (*'Agape*) at the Cathedral of All Saints in Camden Town, during which the Gospel passage was read in a number of languages.

28. In the early afternoon, he received Paraskevas Anastassiadis. During the evening, he was present at a reception given by the London Borough of Barnet in honour of Haris Sophokleidis and held at Hendon Town Hall, and at a celebration to mark the completion of the ministry of the Revd. Colin Gay at the Anglican church of St. Mark in Barnet Vale (which church gives hospitality to the Orthodox Community of St. Catherine).

30. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the church of St. Demetrius in Edmonton and, in continuation, presided at the annual Meeting of the Clergy of the Archdiocese held there. He left for Cyprus in the evening, flying from Heathrow Airport.